

ACADEMIA ROMÂNĂ

INSEMĂNĂTATEA

DIVANURILOR AD-HOC DIN IAȘI ȘI BUCUREȘTI

IN ISTORIA RENĂȘTERII ROMÂNIEI

DE

DIMITRIE A. STURDZA

SECRETAR GENERAL AL ACADEMIEI ROMÂNE

VI. ANUL 1858.

ADUNAREA ELECTIVĂ DIN IAȘI

EXTRAS DIN:

ANALELE ACADEMIEI ROMÂNE

Seria II. — Tom. XXXIV.

MEMORIILE SECȚIUNII ISTORICE

BUCUREȘTI

LIBRĂRIILE SOCEC & Comp., C. SFETEA și LIBRĂRIA NAȚIONALĂ

LEIPZIG

OTTO HARRASSOWITZ.

VIENA

GEROLD & COMP.

1911.

30.695

Prețul 1 leu.

Analele Societății Academice Române. — Seria I :

Tom. I—XI. — Sesiunile anilor 1867—1878.

Analele Academiei Române. — Seria II:

L. B.

Tom. I—X. — Desbaterile și memoriile Academiei în 1879—1888.

Indice alfabetic al volumelor din *Anale* pentru 1878—1888 2.—

Tom. XI—XX. — Desbaterile și memoriile Academiei în 1888—1898.

Indice alfabetic al volumelor din *Anale* pentru 1888—1898 2.—

Tom. XXI. — Desbaterile Academiei în 1898—9 5.—

» XXI.—*Memoriile Secțiunii Istorice* 6.—

» XXII.—Desbaterile Academiei în 1899—1900 6.—

» XXII.—*Memoriile Secțiunii Istorice* 3.—

» XXIII.—Desbaterile Academiei în 1900—1901 5.—

» XXIII.—*Memoriile Secțiunii Istorice* 4.—

» XXIV.—Desbaterile Academiei în 1901—2 6.—

» XXIV.—*Memoriile Secțiunii Istorice* 3.—

» XXV.—Desbaterile Academiei în 1902—3 5,50

» XXVI.—Desbaterile Academiei în 1903—4 5.—

» XXVI.—*Memoriile Secțiunii Istorice* 5.—

» XXVII.—Desbaterile Academiei în 1904— 8.—

» XXVII.—*Memoriile Secțiunii Istorice* 4.—

Ștefan cel Mare, Mihaiu Viteazul și Mitropolia Ardealului, de *N. Iorga*. —40

Românii din Bosnia și Herțegovina în trecut și în prezent, de *Isidor Ieșan* —30

Câteva manuscrise și documente din țară și din străinătate relative la istoria Românilor, de *N. Iorga* —20

Vieța lui Alexandru Vodă Callimachi, Domn al Moldovei, cu prilejul descoperirii testamentului său, de *N. Iorga* —20

Indreptări și întregiri la istoria Românilor după acte descoperite în arhivele săsești. I. Brașovul, de *N. Iorga* —50

Bărbații culti greci și români și profesorii din Academile de Iași și București din epoca zisă fanariotă (1650—1821), de *C. Erbiceanu*. —50

Nichifor dascălul, exarh patriarhal, și legăturile lui cu țerile noastre (1580—1599), de *N. Iorga* —20

Datele cronicelor moldovenești asupra anilor de domnie ai lui Alexandru cel Bun, de *Dimitre Onciul* —30

Contribuțiuni la biografiile unora din cronicarii moldoveni, de *I. Tanoviceanu*. (Cu 1 tabelă.) —30

Despre Ungurii și Episcopii catolice din Moldova, de *Radu Rosetti*. —80

Vieța și Domnia lui Barbu Dimitrie Știrbei, Domn al Țerii-Românești (1849—1856). Memoriul I, de *N. Iorga* —30

» XXVIII.—Desbaterile Academiei în 1905—6. 5.—

» XXVIII.—*Memoriile Secțiunii Istorice* 6.—

Vieța și Domnia lui Barbu Dimitrie Știrbei, Domn al Țerii-Românești (1849—1856). Memoriul II, de *N. Iorga*. 1,60

Cronica Bohotinului, de *Radu Rosetti* 1,60

Noțiunea valorii în istorie, de *A. D. Xenopol* —30

Din Nichita Acominatos Honiatul, traducere a părților privitoare la Istoria Asanzilor, cu introducere și index, de *Gheorghe Murnu* 1,20

Note genealogice și biografice despre familiile Buhuș și Rosetti, foști proprietari ai moșiei Bohotinul, de *Radu Rosetti* —40

Câteva manuscrise și documente din țară și străinătate relative la istoria Românilor, de *N. Iorga*. —30

Cauzalitatea în succesiune, de *A. D. Xenopol* —50

Originile partidului național în România, de *A. D. Xenopol* —20

» XXIX.—Desbaterile Academiei în 1906—7. 6.—

» XXIX.—*Memoriile Secțiunii Istorice*. 8.—

Cronica Vascanilor (Județul Suceava), de *Radu Rosetti* 1,50

Despre originea și transformările clasei stăpânitoare din Moldova, de *Radu Rosetti* —70

Un boier oltean la Karlsbad în 1796—1797: călătoria lui Barbu Știrbei în apus, de *N. Iorga* —20

Congresul pentru Proprietatea literară și artistică, de *A. D. Xenopol*. —20

Câteva fărâme din corespondența lui Alexandru Vodă Ghica, Domn și Caimacam al Țerii-Românești, de *N. Iorga* —20

Congresul sociologic din Londra și organizarea militară a școalelor în România, de *A. D. Xenopol* —30

Despre censura în Moldova. I. Iniințarea censurii de guvernul provizor rus și funcționarea ei sub acel regim, 1828—1834, de *Radu Rosetti* —40

— II. Censura sub Mihaiu Sturdza, 1834—1849, de *Radu Rosetti* 1,50

— III. Censura cărților evrești în Moldova sub domniile regulamentare, de *Radu Rosetti*. —60

B.C.U. Bucuresti

C111871

INSEMĂNĂTATEA
DIVANURILOR AD-HOC DIN IAȘI ȘI BUCUREȘTI
IN ISTORIA RENĂȘTERII ROMÂNIEI

DE

DIMITRIE A. STURDZA

Secretar general al Academiei Române.

VI. Anul 1858.

ADUNAREA ELECTIVĂ DIN IAȘI

Donațiunea ...

Sedința dela 4 Noemvrie 1911.

11871
A cincea cuvântare asupra *Insemnătății Divanurilor ad-hoc din Iași și București* nu cuprindeă toate faptele Cămăcămiei Domnilor Ștefan Catargiu, Vasile Sturdza și Anastasie Panu, ci eră restrânsă întru a arătă acțiunea Vornicului Anastasie Panu, care a avut o mare și covârșitoare înrăurire asupra înlăturării piedicilor ce se ridicau în a treia fază a Renașterii noastre Naționale.

După Tractatul de Paris din 30 Martie 1856, mișcarea Unirei a căpătat o impulsione mare prin însuș Domnul Moldovei Grigorie Alexandru Ghika. Sub a sa autoritate de Domn s'a decis, în Iunie 1856, a se înființă Comitetul Unirei din Iași, căruia Vasile Alecsandri a dedicat improvizația cunoscută, pe care o voi reaminti aci.

Sub acest măreț castan
Noi jurăm toți în frăție,
Ca de azi să nu mai fie
Nici Valah, nici Moldovan ;

Ca să fim numai Români,
Intr'un glas, într'o Unire,
Să ne dăm mână cu mâni,
Pentru a țerii fericire.

Domnul Moldovei Grigorie Alexandru Ghika însă nu a crezut că numai prin impulsunea dată Unirei își împlinește întreaga sa datorie către patrie; ci înainte de sfârșitul său tragic, a trimis în 1857 din Franca testamentul său politic prin două scrisori, prima adresată fiului său Ioan Grigorie Ghika în 27 Maiu (8 Iunie), și a doua fostului Ministru al Instrucțiunei Publice Dimitrie Rallet în 9/21 Iunie.

Scrisoarea din 27 Maiu (8 Iunie):

«Scumpul meu fiu !

«Divanul ad-hoc având a se întruni în curând, este de datoria fiecărui bun patriot să se pătrundă de idea, că e în interesul țării sale, ca cele două principii — al «Unirei» și al «Principelui străin» — să fie puse în acelaș timp ; și eu cred că Principele străin ar trebui să fie ales imediat, pentru ca Adu-narea să poată lucra sub auspiciile acestuia.

«Unirea nu întâmpină astăzi nici o dificultate, de aceea nădăjduesc că va fi asupra acestui punct unanimitate. In cât privește celălalt princip, care nu e mai puțin important, s'ar putea foarte bine să se ivească încă oarecare opunere din partea unor persoane, cari nu și-au dat până acum în totul seama de a lui valoare. In această memorabilă sesiune, care se va deschide, Divanul va avea să specifice drepturile și imunitățile țării, cari sunt constatate prin Capitulațiile noastre. Două puteri vor încerca, e sigur, să le denatureze prin toate mijloacele posibile. Dar cine altul, ca un Principe străin, pus în capul Națiunii Române, va putea să apere mai tare drepturile ei în fața Comisiunii Internaționale și Puterilor Europei? Oare va fi în stare un Caimacam sau un Principe indigen? Nu, de o sută de ori nu. De ce dar nu s'ar insistă, chiar dela deschiderea sesiunii, asupra alegerii imediate a unui Principe străin? De ce ați părăsi acest sprijin temeinic, care dă toate garanțiile, spre a putea reuși? Pentrucă Divanul are dreptul a rosti dorințele națiunei, să facă el aceasta în deplină siguranță ; Puterile nu vor putea face altcevă decât să respecte aceste dorințe.

«Iată ce ești dator a insinua Partidului Național și a-l face totodată să simțească, că dacă nu va insistă pentru alegerea imediată a Principelui străin, drepturile noastre sunt în primejdie a fi compromise pentru totdeauna.

«Părintele tău afecționat — Gr. Ghika».

Scrisoarea din 9/21 Iunie:

«Iubite Rallet,

«Am cetit cu plăcere scrisoarea voastră din 27 Maiu (6 Iunie), precum și poemul istoric, care este expunerea exactă a ultimelor evenimente. Aplaudez toate stăruințele ce vă dați cu toții, pentru ca să triumfeze cauza sacră a Unirii, care nu e utopie, precum cu ușurință o califică patrioții cei răi. Unirea Principatelor și Ereditatea sunt fapte destul de vechi în anele noastre, pentru a fi restabilite în zilele noastre, fără ca aceasta să poată speria întrucâtva Puterile străine. Este totuș regretabil a vedea, cât de mult Tractatul de Paris a falsificat spiritul și litera vechilor noastre tractate și a instituțiilor noastre. Tot a fost călcat în picioare fără milă. În loc de a se mărgini a garanta vechile noastre Capitulațiuni, Tractatul de Paris invocă în favoarea noastră Privilegiile și Imunitățile, ca și când Principatele ar fi fost vreodată cucerite și ar fi trăit numai prin concesiunile generoase ale Turciei! Gurile Dunărei, cari sunt parte integrantă a Moldovei, au fost date în ultima Conferință Turciei. Intăia și norocoasă cugetare a Tractatului de Paris, care eră de a restitui Gurile Dunărei Moldovei, eră dreaptă, fiindcă ea, repundu-ne în stăpânirea de ce ni s'a răpit, ne da în privirea politică și comercială dinaintea Europei o mare importanță, care ar fi ajutat a constitui în mod solid noul Stat al României, dându-i în mâinile sale cheile Dunărei.

Ce ne rămâne din acest vis frumos cu care Tractatul de Paris ne-a încântat atât de dulce? O realitate plină de amărăciune și confuziunea cea mai mare. Crezutu-s'a oare, că prin acest sacrificiu dureros, Turcia va fi mai dispusă să facă concesiuni politice în favoarea Românilor? Inșă tristele evenimente, ce urmează unul după altul în Principate de un an de zile, dovedesc, până la evidență, că Puterile Protectrice s'au înșelat în calculele lor și că Turcia, departe de a fi favorabilă dorințelor Națiunii Române, caută, prin toate mijloacele de cari dispune, să ne înădușe și să ne jignească simțimintele noastre cele mai sacre. Ce să mai zicem încă de această culpabilă lipsă de îngrijire a Puterilor, de a fi lăsat cu totul la aprecierea Turciei luarea dispozițiilor pentru crearea unui guvern interimar în Principate și convocarea Divanurilor ad-hoc? S'a văzut în ce mod ea a răspuns acestei încrederi naive a Puterilor. Trec cu tăcere asupra amănuntelor faimosului Ferman de Convocare, care, el însuș, seamănă a vroi să provoace națiunea, insultând-o fără rușine. Cum se explică și rolul înjositor, ce se impune amânduror Caimacamilor? Oare se poate numi aceasta imparțialitate? Și cum s'ar putea presupune, că Caimacamii lucrează după simpla lor impulsione și în afară de instrucțiile ce primesc. Nu! Această ipoteză este inadmisibilă, e vederat că Turcia le indică lor, pe sub mână, cum au să urmeze

pe calea lor, și acești slăbănogi și fricoși își fac din oarba lor ascultare o glorie!

«Cu toate acestea nu trebuie să ne cuprindă descurajarea, căci, după toate probabilitățile, va trebui ca lumina să se facă într-o zi, și ca din acest haos de inchitați să răsară triumful cauzei naționale. Pentru a atinge acest scop, mi se pare urgent ca, odată ce Unirea și Ereditatea vor fi primite de Puteri, să li se mai ceară autorizarea de a procedea imediat la alegerea unui Principe străin, căci oricare ar fi originea acestuia, latină sau galică, el va avea, să nu se îndoască la noi niminea, neconținut în vedere de a recăștiga drepturile ab antiquo ale națiunii și a inaugura domnia sa prin un act atât de memorabil ca acesta. Așa dar pe acest nou Mesia trebuie să fundăm cu toții speranțele noastre; numai el singur va putea, prin greutatea însăși a autorității sale personale, discuta și obține, unul câte unul, drepturile noastre ab antiquo și să ni le lase moștenire, fără efortări și fără pericole pentru țară.

«Adio, iubite Rallet! Urmează a fi neobosit în țelul pentru o cauză bună și Dumnezeu te va răsplăti de munca și sârguința ta.

«Al vostru amic plin de afecțiune — Gr. Ghika.»

Anastasiu Panu a urmat povața Domnului, al căruia Ministru al Justiției a fost în 1856. Fiind membru al Guvernului Moldovei în 1858, el a dat, la timp oportun, o impulsivă hotărâtoare, ca voturile Divanurilor ad-hoc din Iași și București din 7 și 9 Octomvrie 1857 să fie îndeplinite în parte în 1859, și să fie calea deschisă, pentru ca acele mari dorințe ale poporului din Principatele Române să se realizeze în mod covârșitor în anul 1866.

Pentru a cuprinde însă toată și întreaga acțiune a Vornicului Anastasiu Panu, e de nevoie să avem dinaintea noastră, mai întâiu, glăsuirea Convențiunii, încheiată la Paris în 19 August 1858 între Austria, Franca, Marea Britanie, Prusia, Rusia, Sardinia și Turcia, pentru organizarea definitivă a Principatelor Române, precum și Hatîșeriful atîngător de această organizare, dat la Constantinopol în întâia zi a lunii Rebi-ul-evel 1275.

Mai e de nevoie a cunoaște textul articolului 403 al Regulamentului Organic (Cap. IX, Secțiua II), pus înainte de Guvernul Otoman, dar a căruia glăsuire nu s'a arătat în nici o comunicare a Inaltei Porți.

În urmă trebuie să avem sub ochii noștri acțiunea documentată a candidaților la Domnia Moldovei și a partizanilor lor.

Convențiunea din 19 August 1858, semnată la Paris de Plenipotențiarii celor opt Puteri Mari Europene:

Art. 1. *Principatele Moldova și Valahia, constituite de acum înainte sub denumirea de Principatele-Unite al Moldovei și al Valahiei, rămân așezate sub suzeranitatea M. S. Sultanului.*

Art. 2. *În puterea Capitulațiilor încheiate cu Sultanii Baiazet I, Mohamed II, Selim I și Soliman II, cari constituie Autonomia lor, regulându-le relațiile cu Înalta Poartă și pe cari mai multe Hatışerife, anume acela din 1834, le-au consfințit; asemenea în conformitate cu art. 22 și 23 din Tratatul încheiat la Paris în 30 Martie 1856, Principatele vor urmări a se bucura, sub Garanția Colectivă a Puterilor Contractante, de Privilegiile și Imunitățile în a căroră stăpânire se află. Prin urmare Principatele se vor administra liber și fără nici un amestec din partea Înaltei Porți, în marginile stipulate prin învoirea Puterilor garante cu Curtea Suzerană.*

Art. 3. *Puterile publice vor fi încredințate în fiecare Principat unui Domn și unei Adunări Elective, cari vor lucra în cazurile prevăzute prin Convenția de față cu concursul unei Comisiuni Centrale comună ambelor Principate.*

Art. 4. Puterea executivă se va exercita de către Domn.

Art. 5. Puterea legislativă se va exercita colectiv de către Domn, de către Adunare și de către Comisiunea Centrală.

Art. 6. Legile de un interes special pentru fiecare Principat se vor prepara de către Domn și se vor vota de către Adunare. Legile de un interes comun pentru ambele Principate se vor prepara de către Comisiunea Centrală și se vor vota de către Adunări, cărora ele se vor supune de către Domni.

Art. 7. Puterea judiciară, exercitată în numele Domnului, se va încredința magistraților numiți de dânsul, fără ca cineva să poată fi detras dela judecătorii cei firești. O lege va determina condițiile de primire și de înaintare în magistratură, luând de bază aplicarea progresivă a principiului inamovibilității.

Art. 8. Principatele vor da Curții Suzerane un *Tribut Anual*, a căruia cătine rămâne statornicită la suma de 1.500.000 de lei pentru Moldova și la suma de 2.500.000 de lei pentru Valahia. *Investitura*, ca și în trecut, va fi dată Domnilor de către M. S. Sultanul. Curtea Suzerană va combina cu Principatele *măsurile de apărare a teritoriului* lor, în caz de năvălire din afară; și ea va avea a procura, prin o înțelegere cu Curțile Garante, măsurile neapărate pentru restatornicirea ordinii, în caz când s'ar întâmpla a fi compromisă. Ca în trecut, *Tratatele Internaționale*, cari se vor încheia de către

Curtea Suzerană cu Puterile străine, vor fi aplicabile în Principate, încât nu ar vătăma Imunitățile lor.

Art. 9. *La caz când Imunitățile Principatelor s'ar violă, Domnii vor adresa un recurs la Curtea Suzerană; și dacă nu se va face dreptate reclamațiilor lor, ei îl vor putea transmite prin Agenții lor la reprezentanții Puterilor garante în Constantinopole. Domnii se vor reprezenta lângă Curtea Suzerană prin Agenți (Kapu-Kehaia), născuți Moldoveni sau Munteni, neartârnați de vreo jurisdicție străină și primiți de Poartă.*

Art. 10. *Domnul se va alege pe viață de către Adunare.*

Art. 11. *La caz de vacanță și până la instalarea noului Domn, Administrația va fi încredințată Consiliului de Miniștri, care de drept va intra în exercițiu. Atribuțiile sale, curat administrative, se vor mărgini în expeduirea trebilor, fără a putea schimba pe funcționari decât numai pentru delictе constatate judecătorește. În asemenea caz el nu-i va înlocui decât provizoriu.*

Art. 12. *La caz de vacanță, întâmplându-se ca Adunarea să fie întrunită, ea va procede până în opt zile la alegerea Domnului. Iară nefiind întrunită, Adunarea va fi convocată îndată și întrunită în termen de zece zile. În caz când ea ar fi disolvată, se va păși către nouă alegeri în termen de cincisprezece zile, și noua Adunare de asemenea se va întruni în termen de zece zile. În cele opt zile dela întrunire ea va fi datoare să procedeze la alegerea Domnului. Prezența a trei pătrimi din numărul membrilor înscriși va fi cerută spre a proceda la alegere. În caz când în opt zile nu s'ar face alegerea, în a noua zi la amiază, Adunarea va păși la alegere, ori și care ar fi numărul membrilor de față. Investitura se va cere ca în trecut; ea se va da în termen cel mult de o lună.*

Art. 13. *Va fi eligibil la Domnie oricine va avea 35 ani, va fi fiu al unui părinte născut Moldovean sau Muntean și va putea dovedi că are un venit funciar de 3.000 galbeni, cu aceasta însă ca să fi îndeplinit funcții publice în curs de 10 ani sau să fi făcut parte din Adunări.*

Art. 14. *Domnul guvernează cu concursul Miniștrilor numiți de dânsul. El sancționează și promulgă legile; el poate refuza sancțiunea sa. El are dritul de a iertă și a comută pedepsele în materii criminale, fără a putea interveni altfel în administrația justiției. El prepară legile de un interes special pentru Principat și anume bugetele și le supune delibărării Adunării.*

El numește în toate funcțiile administrației publice și face trebuincioasele Regulamente pentru executarea legilor. *Lista civilă a fiecărui Domn se va votă de către Adunare, odată pentru totdeauna, la întronarea sa.*

Art. 15. *Orice act al Domnului trebuie să fie contrasemnat de Miniștrii competenți. Miniștrii vor fi răspunzători de călcarea legilor și mai în parti-*

cular de orice respire a banilor publici. Ei vor putea fi trași la judecată de către Inalta Curte de Justiție și de Casație și se vor putea trage la judecată de către Domn sau de către Adunare. Punerea sub judecată a Ministrilor nu se va putea rosti decât prin majoritatea de două treimi a membrilor de față.

Art. 16. *Adunarea Electivă* a fiecărui Principat se va alege pe șapte ani, conform cu dispozițiile electorale anexate la Convenția de față.

Art. 17. Adunarea se va convoca de către Domn și se va întruni în fiecare an în întâia Duminecă a lunii lui Decemvrie. Cursul fiecărei sesiuni ordinare va fi de trei luni; Domnul va putea să prelungească sesiunea, de va cere trebuința. El poate să convoace în caz extraordinar Adunarea sau să o dissolve.

În acest de pe urmă caz el este dator de a convoca o nouă Adunare, care va trebui să fie întrunită până în trei luni.

Art. 18. Mitropolitul și Episcopii eparhioți vor fi de drit membri ai Adunării. Președintele Adunării se cuvine Mitropolitului; vicepreședinții și secretarii se vor alege de către Adunare.

Art. 19. Președintele va determina condițiile sub cari publicul va fi admis la ședințe, afară de cazurile excepționale, cari vor fi prevăzute de Regulamentul din lăuntru. Prin îngrijirea Președintelui se va face un Proces verbal sumar al fiecărei ședințe, care se va publica în gazeta oficială.

Art. 20. Adunarea va discuta și va vota proiectele de lege, ce i se vor înfățișa de către Domn. Ea le va putea amendă sub rezerva prescrisă prin art. 36, cât pentru legile de interes comun.

Art. 21. Dacă Ministrii nu vor fi membri ai Adunărilor, totuși ei vor avea drept de intrare și vor putea lua parte la discutarea legilor, fără a se împărtăși la votare.

Art. 22. Bugetele de venituri și acela de cheltueli, preparate în tot anul pentru fiecare Principat, prin îngrijirea Domnului respectiv și supuse Adunării, care le va putea amendă, nu vor fi definitive, decât după ce vor fi votate de Adunare. Dacă bugetul nu s'ar vota în timpul convenit, puterea executivă va întâmpina serviciile publice conform bugetului din anul trecut.

Art. 23. Diferitele fonduri, ce proveniau până acum din casse speciale și despre cari Guvernul dispune sub diverse titluri, vor fi cuprinse în Bugetul general de venituri.

Art. 24. Regulamentul definitiv al socotelilor va trebui să se înfățișeze Adunării cel mult până în doi ani, socotiți dela încheierea fiecărui buget.

Art. 25. Nici o dare nu se va putea pune sau lua, de nu va fi încuviințată de Adunare.

Art. 26. Precum toate Legile de interes comun sau special și Regula-

tele de administrația publică, așa și legile financiare se vor publica în gazeta oficială.

Art. 27. Comisiunea Centrală va rezidă la Focșani. Ea va fi compusă din 16 membri: *opt Moldoveni și opt Munteni.* Patru vor fi aleși de către fiecare Domn, dintre mădularele Adunării, sau dintre persoanele cari vor fi ocupat funcții înalte în țară, și patru de către fiecare Adunare din sânul ei.

Art. 28. Membrii Comisiunii Centrale conservă dritul de a lua parte la alegerea Domnilor în Adunarea din care vor face parte.

Art. 29. Comisiunea Centrală este permanentă. Cu toate acestea când o vor iertă lucrările, ea se va putea amâna pentru un timp, care nici într'un chip nu va putea trece peste patru luni.

Cursul funcțiilor acestor membri pentru fiecare Principat, atât al acelor numiți de către Domni, cât și al celor aleși de către Adunări, va fi mărginit în cât va țineă legislatura. Cu toate acestea funcțiile membrilor ce ies, nu vor încetă decât cu instalarea noilor membri.

În caz când mandatul amânduror Adunărilor va expiră deodată, Comisiunea Centrală se va reînnoi în totalitate pentru amândouă Principatele la deschiderea nouălor Adunări. În caz de soluție a uneia din Adunări, reînnoirea se va face numai pentru acei din membrii Comisiunii Centrale a Principatului, a cărui Adunare se va alege din nou. Membrii ce ies vor putea fi aleși din nou.

Art. 30. Funcțiile de membru al Comisiunii Centrale vor fi răsplătite.

Art. 31. Comisiunea Centrală va numi ea pe Președintele ei. În caz când voturile ar fi împărțite între doi candidați, atunci se va hotări prin sorți.

Funcțiile Președintelui încetează cu mandatul său de membru al Comisiunii Centrale. Ele se pot reînnoi.

În caz de împărțire egală a voturilor în deliberațiile sale, votul Președintelui va fi precumpănitor. Comisiunea Centrală face ea regulamentul ei din lăuntru. Cheltuelile de orice fel se vor pune pe jumătate în sarcina ambelor Principate.

Art. 32. Dispozițiile constitutive ale nouăi organizații a Principatelor sunt puse sub apărarea Comisiunii Centrale. Ea va putea arată Domnilor abuzurile ce i se vor părea de neapărată trebuință a se reformă și le va propune îmbunătățirile ce vor fi de introdus în diversele ramuri ale administrației.

Art. 33. Domnii vor putea supune Comisiunii Centrale toate propunerile cari li s'ar părea de folos a se preface în proiecte de legi comune ambelor Principate. Comisiunea Centrală va prepară legile de interes general comune ambelor Principate și va supune aceste legi, prin mijlocirea Domnilor, Adunărilor spre deliberare.

Art. 34. Sunt considerate ca *Legi de interes general* toate acele câte au de obiect unitatea legislațiilor, stabilirea, păstrarea sau îmbunătățirea Unirei de vămi, de poște, de telegraf, fixarea cursului monetar și diversele materii de folos public, comune ambelor Principate.

Art. 35. Comisiunea Centrală, îndată ce va fi constituită, se va ocupa în special cu codificarea legilor existente, punându-le în armonie cu actul constitutiv al nouăi organizații. Ea va revedea Regulamentele Organice, precum și Codul civil, acel criminal, acel de comerț și de procedură, astfel ca afară de legile de un interes curat local, să nu existe decât un singur și acelaș corp de legislație, care se va pune în lucrare în amândouă Principatele, după ce va fi votat de Adunările respective, sancționat și promulgat de fiecare Domn.

Art. 36. Când Adunările vor introduce amendamente în proiectele de legi de interes comun, proiectul amendat se va întoarce la Comisiunea Centrală, care va aprea și va întocmi un proiect definitiv, pe care Adunările nu vor avea decât ori a-l adopta ori a-l respinge în total. Comisiunea Centrală va trebui să adopteze amendamentele ce se vor fi votat deodată de către Adunările amândouă.

Art. 37. *Legile de un interes special* pentru fiecare Principat nu se vor sancționa de către Domn, decât numai după ce el le va fi comunicat Comisiunii Centrale, care va avea a le aprea, de sunt compatibile cu dispozițiile constitutive ale nouăi organizații.

Art. 38. Se va institui o *Inaltă Curte de Justiție și de Casație* comună ambelor Principate. Ea va rezida la Focșani. Componerea ei se va regula. Membrii ei sunt inamovibili.

Art. 39. Sentințele date de către Curțile de Apel și hotărârile pronunțate de către Tribunale, atât într'unul cât și într'altul din Principate, se vor supune exclusiv înaintea acestei Curți de Casație.

Art. 40. Ea va exercita un drept de censură și de disciplină peste Curțile de Apel și peste Tribunale. Ea va avea drept de jurisdicție exclusivă peste membrii săi proprii în materie penală.

Art. 41. Ca o Inaltă Curte de Justiție, ea va cerceta pările ce vor fi provocate în contra Ministrilor de către Domn sau de către Adunare, și-i va judeca fără apel.

Art. 42. *Milițiile* regulate ce există astăzi în ambele Principate vor primi o organizare identică, spre a putea la trebuință a se întruni și a forma o singură armată. Pentru acest scop se va face o lege comună. Afară de aceasta în fiecare an se va face o inspectare a milițiilor ambelor Principate prin Inspectori Generali, numiți în toți anii alternativ de către fiecare Domn. Inspectorii vor fi însărcinați a priveghia ca să se execute pe deplin dispozi-

țiile destinate a conserva milițiilor tot caracterul de două corpuri ale uneia și aceleiaș armate.

Fără coînțelegere de mai înainte cu Curtea Suzerană numărul milițiilor regulate, fixat prin Regulamentul Organic, nu se va putea sporî cu mai mult decăt cu o a treia parte.

Art. 43. Milițiile se vor întruni, de câte ori siguranța din lăuntru sau aceea a marginilor ar fi amenințată. Intrunirea va putea fi provocată de către unul sau de către celălalt Domn; ea însă nu va putea avea loc decăt în urma unei comune înțelegeri și despre aceasta se va da știre Curții Suzerane. După propunerea Inspectorilor, Domnii de asemenea vor putea întruni milițiile, în totul sau în parte, în câmp de manevră sau spre a le trece în revistă.

Art. 44. *Comandantul șef se va numi pe rând de ficcare Domn*, când vor avea a se întruni milițiile. El va trebui să fie Moldovean sau Muntean de naștere. El va putea fi revocat de către Domnul ce l-a numit. Noul comandant șef se va numi în asemenea caz de către celălalt Domn.

Art. 45. *Amândouă milițiile vor conserva stindardele lor actuale*; dar aceste stindarde *vor purta în viitor o banderolă de coloare albastră*, conform modelului anexat la Convenția de față.

Art. 46. Moldovenii și Muntenii vor fi toți egali înaintea legii, înaintea dărilor și de o potrivă admiși la funcțiile publice, atât în unul, cât și în celălalt Principat. Libertatea lor individuală va fi garantată. Nime nu va putea fi reținut, arestat sau prigonit decăt conform legii. Nimic nu va putea fi expriat decăt legiuit, pentru o cauză de interes public și prin mijlocirea unei desdăunări. Moldovenii și Muntenii de toate riturile creștine se vor bucura de o potrivă de drepturile politice. Intrebuițarea acestor drepturi se va putea întinde și asupra altor culturi prin dispoziții legislative. Toate privilegiile, scutirile sau monopolurile, de cari se bucură încă câteva clase, vor fi desființate, și se va procede fără întârziere la revizia legii, care regulează raporturile între proprietarii de pământ cu lucrătorii, spre a îmbunătăți starea țăranilor. Instituțiile municipale, atât cele urbane, cât și rurale, vor primi toate desvoltările iertate de stipulațiile Convenției de față.

Art. 47. Până când se va procede la revizia prevăzută în art. 37, legislația astăzi în vigoare în Principate se va mănține în dispozițiile cari nu sunt contrarii cu stipulațiile Convenției de față.

Art. 48. Spre a se îndeplini art. 25 al Tractatului din 30 Martie 1856, un Hatîșerif, conform cu textul sipulațiilor Convenției de față, va publica dispozițiile mai sus însemnate, în termin cel mult de 15 zile, numărate din ziua schimbării ratificațiilor.

Art. 49. *In momentul publicării zisului Hatîșerif, Caimacamii actuali*

ai fiecărui Principat vor încredința administrația unei Comisii Interimare (Căimăcămie), constituită conform cu dispozițiile Regulamentului Organic. Prin urmare aceste Comisii vor fi compuse din Președintele Divanului Domnesc, din Marele Logofăt și din Ministrul din Lăuntru, cari se aflau în funcții sub cei de pe urmă Domni, înainte de instalarea administrațiilor provizorii în anul 1856.

Zisele Comisii se vor ocupa îndată cu formarea listelor electorale, cari vor trebui să fie întocmite și afișate în termen de 5 săptămâni. Alegerile se vor face trei săptămâni după publicarea listelor. În a zecea zi ce va urma Deputații vor trebui să se întrunească în fiecare Principat, spre a procedea în termenele sus însemnate la alegerea Domnilor.

Art. 50. Convenția de față se va ratifica și ratificațiile se vor schimba la Paris în termen de 5 săptămâni sau mai înainte, de se va putea.

În virtutea căreia Plenipotențiarii respectivi au subscris și pus sigiliile lor.

(Semnați): Walewski, Hübner, Cowley, Hatzfeld, Kisseleff, Villamarina, Fuad.

Stipulațiile electorale anexate la Convenția din Paris:

Art. 1. Adunarea Electivă se compune în fiecare Principat din membri aleși de către districte și de către orașe. Mitropolitul și Episcopii eparhioți fac de drit parte din Adunare.

Art. 2. Alegătorii sunt sau primari sau direcți.

Art. 3. Este alegător primar în districte oricine va dovedi că are un venit fonciar cel puțin de 100 galbeni.

Art. 4. Este alegător direct în districte oricine va dovedi că are un venit fonciar cel puțin de 1.000 galbeni; în orașe oricine va dovedi că are un capital fonciar, industrial sau comercial cel puțin de 600 galbeni, proprietatea sa sau de zestre.

Art. 5. Nimeni nu va putea fi alegător, de nu va fi împlinit 25 ani și nu va fi născut sau naturalizat Moldovean sau Muntean.

Art. 6. Nu vor putea fi alegători :

a) Cei ce sunt supuși unei jurisdicții străine;

b) Interdicții;

c) Faliții nereabilitați;

d) Acei condamnați la pedepse degradatoare sau numai curat defăimătoare.

Art. 7. Listele electorale se vor întocmi în fiecare an și în fiecare district prin îngrijirea administrației.

Ele se vor publica și afișa în cea dintâi Duminecă a lunii lui Ianuarie pretutindeni unde va cere trebuința. Reclamațiile se vor da la Administrație în cele trei săptămâni, cari vor urma după publicarea listelor. Reclamanții

vor putea apela la Tribunalul districtului, care va hotărî în grabă și fără apel.

Art. 8. Fiecare alegător va putea reclama înscrierea sau ștergerea fiecărui individ, netrecut sau fără dreptate înscris în lista din care el însuși face parte.

Art. 9. Este eligibil fără deosebire în toate colegiile oricine care este născut sau împământinit Moldovean ori Muntean, care va fi împlinit vârsta de 30 ani și va dovedi că are un venit cel puțin de 400 galbeni.

Art. 10. Alegătorii primari în districte numesc în fiecare ocol respectiv trei alegători, cari, întruniți în capitala districtelor, vor alege câte un deputat de district.

Art. 11. Alegătorii direcți în districte vor alege doi deputați de district.

Art. 12. În orașe alegătorii direcți vor alege la București și la Iași trei deputați; la Craiova, Ploești, Brăila, Galați și Ismail doi deputați; în celelalte capitale de districte câte un deputat.

Art. 13. Alegătorii fiecărei categorii se vor aduna deosebit în colegii speciale, spre a procedea la operațiile lor respective.

Art. 14. Colegiile electorale vor fi convocate de către Puterea executivă, cel puțin cu 3 săptămâni înaintea zilei fixate pentru alegere.

Art. 15. Scrutinul pentru alegerea deputaților este secret.

Art. 16. Alegerea se face după majoritatea voturilor rostite.

Dacă nici unul din candidați nu a putut dobândi majoritatea, atunci se va procedea la al doilea rând de scrutin, și candidatul, care va fi întrunit cel mai mare număr de voturi, va fi ales.

Art. 17. Operațiile electorale se vor verifica de către Adunare, care singură are dreptul a judeca despre validitatea lor.

Art. 18. Deputatul ales în mai multe cercuri electorale trebuie să facă cunoscut Președintelui Adunării voința sa, în cele zece zile ce vor urma declarația validității acestei alegeri. Căci de nu-și va arăta dorința în acel termen, atuncea se va hotărî prin sorți.

Art. 19. În caz de vacanță în urmarea arătării voinței, a morții, a demisiei sau altfel, colegiul electoral, care trebuie să îndeplinească vacanța, se va întruni în termen de 3 luni.

Art. 20. Nici un membru al Adunării nu poate în cursul sesiunii să fie arestat sau prigonit pentru materii penale, afară de cazurile prinderii în delict flagrant, decât după ce Adunarea a autorizat prigonirea lui.

Art. 21. Oricine care se va înscrie în listele electorale prin mijloc de declarații false sau ascunzând vreuna din incapacitățile prevăzute, sau care va fi luat parte la vot, deși eră neînscris, ori lipsit de dreptul electoral, va fi pedepsit cu o globire de 100 galbeni cel puțin și de 1.000 galbeni cel mult, sau cu închisoare de 8 zile cel puțin și de 3 luni cel mult.

Art. 22. In lipsa inițiativei Ministerului public, zece alegători întruniți vor avea drept de a intenta proces criminal: *a)* în contra oricărei persoane, care în cursul operațiilor electorale va fi îndosit, adăogat sau prefăcut biletele; *b)* în contra acelor care ar fi turburat operațiile electorale și ar fi jignit libertatea votului prin mijloace înșelătoare, prin silnicii sau amenințări.

Art. 23. Stipulațiile electorale, cari compun cele 22 articole de mai sus, trebuind să fie anexate la Convențiunea, care are data zilei de 19 August, conform articolului 16 a citatei Convențiuni, Plenipotențiarilor respectivi au semnat-o și ei și au pus sigiliile lor.

Hatișeriful atingător de Organizarea Definitivă a Principatelor-Unite, dat în 1-iu al lunii Rebi-ul-evel 1275, sau la finele lui Octombrie 1858 :

«După dispozițiile Tractatului general, cu norocire încheiat la Paris în 30 Martie 1856, între Imperiul meu și Inaltele Curți ale Austriei, Franței, Marelui Britanii, Prusiei, Rusiei și Sardiniei, s'a convocat, în urmarea Firmanului Imperial, trimis mai înainte în această privință, o Adunare ad-hoc în fiecare din ambele Principate, și o Comisie, compusă din delegații respectivi ai Inaltei Porți și ai sus ziselor Inalte Puteri, s'a instituit, spre a conserva și a întări privilegiile speciale, de cari se bucurau ab-antiquo provinciile Moldo-Valahe, partea întregitoare a Imperiului meu, spre a împuternici prin o nouă consfințire drepturile Curții mele Imperiale, spre a modifica și a reformă regulamentele din lăuntru ale ambelor Principate.

«Hotărîrea finală a acestei Comisii, dată în urma informațiilor culese în privirea reformelor cerute pentru definitiva organizare a ambelor Principate, trebuind a fi consacrată prin o Convenție, Plenipotențiarilor respectivi ai Imperiului meu și ai celorlalte Inalte Puteri s'au întrunit la Paris și au alcătuit dispozițiile următoare, așternute în Convenție în limba franceză, pe care ei au subscris-o și sigilat-o în 19 August 1858, odată cu actul alăturat la ea în privirea stipulațiilor electorale, Convenție care, împreună cu anexele ei și traducerile respective, s'a supus Curții mele și au primit ratificarea mea.

(Urmează Convenția pentru Organizarea Definitivă a Principatelor-Unite Moldova și Valahia).

«Promulgând dispozițiile ce precedează, ordonez ca ele să se executeze din cuvânt în cuvânt, și că nici o lucrare sau urmare contrară acestorași dispoziții să nu aibă nici odinioară loc.

«Prin urmare acest Firman, investit cu hatul meu Imperial, s'a slobozit înadins prin Divanul meu și s'a trimis odată cu copia oficială alăturată la

el a Convenției și a anexelor ei, adică : Actul stipulațiilor electorale și modelul banderolei de culoare albastră, ce are a fi adăogită la stindardele actuale respective ale ambelor miliții.

«Fiindcă desvoltarea bunei petreceri și a prosperității Principatelor, cum și liniștea și fericirea populațiilor lor, formează obiectul statornic al dorințelor mele și al îngrijirii mele Imperiale, și fiindcă Inaltele Puteri, aliatele mele, s'au unit de asemenea și astădată cu binevoitoarele mele intenții, sperez în bunătatea divină, că rezultatul căpătat, prin această comunitate de intenții și de dorințe, nu va întârziă de a se realiza în practică.

«Ordenez dar ca să se facă cunoscut tuturor, că voința mea pozitivă este ca fiecare, în aceea ce-l privește, să executeze cu sinceritate și loialitate dispozițiile ce precedează și ca toți să privigheze spre a nu fi întru cât de puțin jignite.»

Regulamentul Organic. Capul IX, Secția II, Numiri la deosebite Publice Dregătorii:

Art. 403. *Alegerea și numirea a tuturor Dregătorilor în ramuri Administrative, Judecătorești și a Străjii Pământești se va face numai din pământeni și după chipul următor:*

a) Toți Dregătorii Ramului Judecătorec, precum Marele Logofăt, măduările Sfatului Administrativ, Postelnicul, Aga sau Directorul Poliției Capitalei și *Agentul lângă Poarta Otomană din Constantinopol*, se vor numi de către Domnul, care îi va alege dintre boieri, cari vor avea însușirile cerute pentru dregătoriile ce li se vor încredința.

b) *Alegerea și numirea a tuturilor Dregătorilor Străjii Pământești, atât Hatmanul, cât și toți ceilalți Ofițeri* de toate gradurile, se vor rândui de către Domnul, carele este și cel mai întâiu căpetenie a Străjii Pământești.

c) *Ispravnicii* administratori ținuturilor, *Cassierii, Dregătorii Carantinelor* vor fi aleși de către Sfatul Administrativ, care prin anaforă va propune Domnului pentru fieștecare slujbă câte doi candidați, iar Domnul va numi și va întări dintre aceștia pe acei pe cari va socoti mai vrednici de slujba ce va fi a li se încredința.

Toți funcționarii Dregători politicești și militarești de ori ce treaptă sunt răspunzători pentru datoriile atingătoare de Dregătoriile lor.

Obșteasca Obicinuită Adunare, pe lângă generalnicele sale atribuțiuni, rostite la Capul II, va avea și pe aceasta de a da în știința Domnului necuviințele ce va descoperi în slujba fieștecărui Dregător politicesc și militar, și a cere îndreptarea cuviincioasă.

Urzirile Candidaților la Domnia Moldovei.

Ofisul Caimacamului Moldovei Nicolae Conaki-Vogoridi către Consiliul Administrativ și nație, No. 78 din 13 (25) Octomvrie:

«Către Consiliul Administrativ și nație !

«Când M. S. Imperială Sultanul, Augustul nostru Suzeran, a binevoit a-mi acorda însemnatul onor de a cărmui țara mea și de a diriguî lucrările Consiliului în timpul periodului transitoriu, ce trebuie să treacă până la deplina și întreaga punere în lucrare a Tractatului de Paris, în ceea ce ne privește pe noi, nu ne-am amăgit nici despre greutatea nobilei povoare ce o primiam, nici despre greutatea și adesele prefaceri la cari este expusă puterea.

«Cunoșteam prea bine că voiu avea a trece, împreună cu d-lor membrii Consiliului, prin o epocă plină de mișcare, plină de neliniște, mai mănoasă în primejdii decât în onoruri, și că guvernul meu va fi pe atâta disputat în prezent, pe cât și fără perspectivă de ființă în viitor.

«Istoria popoarelor ne arată că oamenii cari se jertfesc pentru a diriguî prefacerile lor sociale nu sunt niciodată aceia pe cari providența îi alege pentru ca să-i facă a se bucura de avantajile și de privilegiile ce le aduc cu sine aceste prefaceri aduse întru împlinire.

«In marșa ei progresivă, țara mea trebuia, ca și oricare alta, să urmeze aceste tradiții, fără îndoială civilizatorii, și dacă dela cea întâia oară m'am datat ei cu totul, niciodată nu m'am hrănit cu speranța că într'o zi, consacrand niște puteri efemere, ea ar putea să fie, așa zicând, cu totul a mea.

«Când civilizația pășește cu repejune, instrumentele ei de grabă se tocesc ; principiile rămân, se întăresc, dar oamenii trec și numai lucrările lor însemnează un mic loc în epoca în care ei au servit cu dreptate și cu onor.

«Locul acesta e singurul pe care ambiționez la sânul iubitei mele nații.

«El este mai modest, dar mai trainic decât acele pe cari le pot crea sau sfărâma partidele; el își are de scaun cunoștința publică și de domeniu pagina scrisă în anele patriei.

«Dacă am știut să-l merit, și dacă acel loc mi se va da de nobilul și cavalerescul patriotism al bunului popor moldovean, pe care am învățat a-l iubi din ce în ce mai mult, pre cât funcțiile mele m'au făcut a-l cunoaște mai bine; eu sunt mulțumit, și din suflet mulțumesc tuturor domnilor membri ai Consiliului, că mi-au ajutat spre a-l căpăta, d-lor cari se vor împărtași de el împreună cu mine.

«Mulțumesc funcționarilor de toate gradele în ramul administrativ și ramul judecătoresc pentru concursul simpatic, devotat și inteligent ce ei mi-au dat; îi invit a urmă servind cu o credință nestrămutată, și doresc din fundul inimii ca acei cărora va cădea onorul de a diriguî în viitor să recunoască în ei prețioasele însușiri, despre cari ei mi-au dat atâtea dovezi. Noi am

realizat împreună în osebitele ramuri administrative mult mai puține îmbunătățiri și progrese decât aș fi dorit, dar cu toate acestea, dacă vom ține în seamă greutatea împrejurărilor, este încă iertat a enumera onorabile rezultate. Învățătura publică s'a lățit acuma și s'a întărit. Pătruns de cugetarea că numai ea pregătește bărbați pentru Patrie, și că țara noastră, geloasă de autonomia ei, nu ar putea fi mult timp încă tributară străinilor prin trimiteră copiilor săi la școalele lor, am voit să pregătesc întreaga ei eliberare din cea mai rea dintre toate șerbirile, șerbirea inteligenței.

«Zelul luminat și neobosit al Ministrului Instrucției publice și al Cultelor cu mare nemărire a sprijinit scopurile mele. În capitală școala normală, care eră părăsită, deplin s'a restaurat. Acea a artelor și meseriilor s'a pus pe o nouă bază, și un curs nou industrial de învățatură secundară s'a deschis. Ce se atinge de gimnaziu, acesta de tot s'a reformat și s'a îmbunătățit. La Galați s'a întemeiat o școală specială de comerț, la Bârlad al doilea gimnaziu; la Roman și Huși două seminarii; cu un cuvânt în ținuturile Moldovei s'au fondat 10 școale de fete și 25 școale sătești nouă se află în lucrare regulată. Numărul de 4.496 ce formă totalul foarte modest al elevilor, cari frecențază școalele din Principat, s'a urcat, de când am luat în mână frânele cărmuirii, la 10.000, împărțiți în toate districtele. Dacă această norocită progresie va urmă încă vreo câțiva ani, învățătura se va răspândi în toate clasele și cu dânsa adevărata egalitate înaintea posturilor și a funcțiilor publice, la care fiecare Moldovean are de acum înainte dreptul de a aspira.

«După școale, îmbunătățirea căilor de comunicație mi-a părut că este izvorul cel mai mănos al progreselor repezi. Cu concursul activ ce mi-a dat Ministrul lucrărilor publice, 13.560 stânceni de șosea nouă, mai pe îndoit de aceea ce s'a făcut în anii precedenți, au putut să se deschidă circulației. Drumurile acestea s'au așezat la locuri mlăștinoase, greutate care a nevoit o mare îngrijire în construcția lor. Ele au cerut transportarea de materiale din puncturi depărtate, cari au servit de asemenea întru îmbunătățirea șoselelor în ființă. În Iași, mai multe uliți au fost bine paveluite, și de un îndelungat timp orașul, mulțumită unei neadormite îngrijiri, nu s'a găsit în mai bune condiții de igienă și de salubritate. Trăsuri publice, sigure, umblând cu repeziciune pe toată ziua, un serviciu de poștă regulat, leagă acuma între ele marile centruri de populație a Principatului, deschid nouă puncturi de operație pentru comerț, favorizează tranșacțiile.

«Resursele mărginite ale bugetului n'au iertat silințelor noastre de a se întinde pe o scară mai mare. Cu durere am văzut mânăstirile străine cari, statornicite în patria noastră, se folosesc cu toate acestea de rezultatele lucrărilor și ale sacrificiilor noastre, refuzând în mod arbitrariu și sub felurite pretexte de a răspunde subvenția ce le este impusă de însuș Regulamentul, și din

nenorocire nu am fost până astăzi în stare de a învinge această împotrivire egoistă și atât de puțin conformă cu o interpretare neinteresată și creștinească a legii noastre religioase.

«Mănăstirea Neamțului mi-a dat de asemenea până la cel mai de pe urmă moment trista mărturisire a unei îndărătnicii reproșabile, atât din partea înaltului, cât și a celui de mai jos cler. Școalele ei sistematic închise, ospitalul ei de smintiți, a căruia neorânduială, mizerie și părăsire pătrund de înduioșare și de uimire pe vizitatori; nămolul acela tot crescând de călugări fără treabă și nepăsători, toate protestează acolo contra cuvintelor Sântei Scripturi, contra doctrinei Evangheliei, contra Progresului și a Civilizației. Doresc ca o putere mai stabilă, însuflețită de aceleași intenții ca și ale mele, să știe a recuceri driturile veacului asupra acelei mănăstiri nenorocite, lipsită astăzi de toate luminile.

«Acelaș sentiment de umanitate m'a făcut de mult să-mi întorc privirile spre Ospitale și Inchisorile noastre. Neajunsul sumelor asigurate prin budget pentru acest paragraf, starea de căinat a acestor așazămintे penitenciare, unde se grămădesc, în niște borte umede, fără de haine, mai fără de hrană, femei, copii, bătrâni, simpli vinovați alătura cu cei mai mari criminaliști, m'au îndemnat de a alerga la resursele mele personale, pentru a da cel puțin crevaturi bolnavilor și îmbrăcăminte arestaților. În această privință încă, cel întâiu pas s'a făcut pe calea reformelor, ele vor urma înainte, o sperez.

«Nu vorbesc de ceea ce am putut face pentru miliție. Silințele mele pentru ca s'o fac, în câteva luni, cu totul demnă prin ținerea, disciplina și patriotismul ei de a purta stindardul nostru, au fost dictate de adanca simpatie și intima iubire ce am jertfit-o în tot timpul corpului de armie credincios, care singur ocrotește și apără țara noastră. Nu pot părăsi rangurile acestor bravi ofițeri și soldați, în mijlocul cărora am avut onorul a figura, fără a mă pune încă odată în ele, spre a le exprima prin un mai de pe urmă ordin de zi sentimentele de cari inima mea e plină pentru dânșii.

«În scurt, mulțumită luminatului concurs și devotamentului domnilor membri ai Consiliului, cari niciodată nu mi-au dat greș, am putut, primind cărmuirea în încunjurările cele mai critice, să las puțin bine în urma mea.

«Dacă am știut să-mi păstrez încă câțiva prieteni, le cer ca să-și aducă aminte câteodată de acel bine. Cer dela acei cărora am fost binefăcătorul, ca să știe încă deschide gura spre a face să se respecte amintirea mea.

«Se poate ca sub administrația mea să se fi făcut oarecari nedreptăți. Dacă ar fi una ca aceasta, ele s'au produs în neștiința mea, în mijlocul grelelor complicații ce am traversat, și voința mea a fost cu totul străină de dănsese. Rog dar pe cei ce ar fi fost jertfa unor asemenea, ca să fie cei dintâi a mi le iertă. Rezoluțiile mele au fost totdeauna însuflețite de conștiința mea

11871

de om onest, și date în frica lui Dumnezeu. Niciodată n'am uitat, că fiind născut Moldovean, țineam în mâinile mele onorul copiilor mei destinați a trăi și a muri în patria noastră și a susține a acolo numele cel fără pată al vechei lor familii.

«Mulțumesc în sfârșit nației întregi, îi mulțumesc fără deosebire de ranguri, de clasă, nici de partid. Am primit dela ea în mai multe împrejurări mărturisiri neîndoelnice despre iubirea ei pentru mine. Aceste mărturisiri îmi sunt mai scumpe decât averea și onorurile; una singură dintre ele este de ajuns a șterge toate supărările ce mi-au pricinuit dușmanii mei personali, cari vor rămânea foarte mici înaintea nației. Am să rămân acum privitorul atentiv și simpativ al progreselor ce ne rezervă viitorul.

«Uite compatrioții mei desbinările lor și nu fie de acum înainte între dânșii alt partid decât acela al prosperității și gloriei naționale, oricare ar fi marșa ce va trebui a se urmă spre a le căpăta. Voiu fi îndoit de fericit de retragerea mea, dacă ea poate servi de prelude la această fuzie a spiritelor și a inimilor, fuzie atât de trebuitoare și pe care așa de adeseori am dorit-o.

«Nu mă îndoesc că bărbații chemați a ne cărmui nu vor fi deopotrivă pătrunși de aceleași sentimente.

«Cât pentru mine, până la cea mai de urmă oară a existenței mele, voiu fi gata la nouă sacrificii pentru patria mea, și ea mă va găsi pentru totdeauna dispus a-i consacra averea mea, persoana mea și prietini pe cari Dumnezeu nu-i va lăsa.

(Subscris:) «N. Conaki-Vogoridi.

(Contrasemnat) Pentru secretar de Stat, «Post. A. Fotino.»

Comunicarea «Gazetei de Moldavia» No. 82 «din 15 (27) Octombrie 1858:

«In ajunul de a depune puterea, conform stipulațiilor Convenției Constitutive a Principatelor, E. S. Principele Caimacam Nicolae Conaki-Vogoridi a adresat un ultim Ofis către Consiliul Administrativ și națiune.

«Cetirea acestei comunicări importante, publicată ieri în suplement de Gazeta de Moldavia, s'a făcut prin organul Domnului Postelnic A. Fotino, Directorul Secretariatului de Stat, în prezența Domnilor Miniștri întruniți și a unui număr considerabil de funcționari și de boieri.

«Șimțământul profund de patriotism, care respiră din ofisul Excelenței Sale, în care sunt enumerate în scurt ameliorările și lucrările, cari vor însemna epoca guvernului său, terminii prin cari el exprimă mulțumirile sale Consiliului Administrativ și nației, demnitatea și abnegația ce reiese din fiecare

cuvânt ale acestei pagine pătrunzătoare, au emoționat adânc Consiliul și auditoriul numeros, care-l înconjură.

«Eră cu neputință a menționa cu mai multă rezervă ameliorările realizate, a face să se audă de poporul moldovenesc sfaturi mai nobile, și a-ida, în acelaș timp, un exemplu mai mare de moderație și de patriotism.

«Sub impresiunea acestor simțăminte, Domnii Miniștri au decis, în aceeaș sedință, ca să adreseze chiar Consiliul Administrativ un răspuns la comunicarea Principelui Caïmacam.

«Redacțiunea acestei adrese s'a făcut înmediat, și Domnii Miniștri s'au prezentat în corpore în apartamentele Excelenței Sale, depuind adresa în mâinile sale.

«Acest răspuns, plin de cugetările cele mai admirabile, spune, mai mult decât orice comentarii, efectul imens produs în această împrejurare solemnă de cuvintele Principelui Caïmacam.

«Iată adresa :

«Manifestând ca cea mai scumpă a sa speranță dorința de a conserva un mic loc în analele patriei noastre, Excelența Voastră nu putea cugeta, fără îndoială, că mărețele și simpaticele cuvinte pe cari le-a rostit în auzul nostru se vor înscrie dela sine pe pagina care, în istoria noastră, va purta numele său.

«Cu toate acestea, Excelență, Consiliul Administrativ, încă emoționat de răsunetul lor, le-a cules în acel spirit cu respect, și nația întregă, spre a căreia inimă ați știut să vorbiți, va ști să le păstreze în memoria sa și să le transmită din ecou în ecou în tradițiunile sale cele sfinte.

«Bărbații, ocupând pozițiunea înaltă pe care ați știut să vă urcați, lucrează după ambiția lor personală; trăesc în țară, însă țara nu e cu dânsii; dar acei cari, ca Excelența Voastră, depun atâte silințe a servi interesele nației, pe cât un dispreț a îngrijii de averea lor proprie, trăesc în sufletul poporului.

«Dacă Excelența Voastră binevoiește a ne mulțumi tuturoră fără distincțiune pentru slabele silințe ce am făcut pentru a secundă vederile sale, membrii Corpului administrativ și ai Corpului judecătoresc cred că e mult mai drept, ca ei să vă mulțumească că i-ați asociat la binele ce ați făcut, la lucrurile utile ce ați desăvârșit și cari vor rămânea după dânsa.

«Nu ne îndoim că, și cu această ocazie solemnă, nația se va asocia nouă prin recunoștința sa.

«Cu măsura cu care progresul întinde asupra noastră luminile sale, el ne învață să cunoaștem mai bine pe adevărații noștri amici; și să nu crezi, Principe, că nația persistă totdeauna a cunoaște pe acești amici în acei cari țin frânele puterii.

«Libertatea cugetării și a afecțiunilor este unul din cele dintâi simptome ale desrobirii inteligenței și ale mersului civilizației.

«Noi avem convicțiunea că prin înlănțuirea acestor progrese, bărbați ca Excelența Voastră sunt adesea rechemați la viața publică.

«Administrația Voastră, care a fost exercitată în mijlocul sollicitudinilor și greutăților politice ale fiecărei zile, a lăsat printre noi urme utile, și nu vor fi uitate, în ordinea serviciilor administrative și a lucrărilor desăvârșite în împrejurări critice, cari păreau a opri orice stabilitate.

«Acei al căroro binefăcător ați fost, acei al căroro amic ați fost, vor rămânea pentru voi, căci țara noastră, învățând a trăi ca națiunile cele mai bogat dotate de natură, a învățat negreșit a practica recunoștința și fidelitatea.

«Să ai dar încredere, Principe, în viitorul pe care vi-l rezervă Provedința. Ați apucat pe calea cea mai nobilă, pentru ca fiecare să-și aducă aminte de voi: — V-ați uitat pe Voi înșivă!

«De aceea, oricare va fi urmarea carierei strălucite a Excelenței Voastre în viitor, veți merge cu mai mult acum spre recompense decât spre dureri, și dacă va fi în voia lui Dumnezeu, destinele voastre vă vor apropiă încă de inima Patriei care Vi s'a deschis.

«Membrii Consiliului, ai Excelenței Voastre prea devotați servitori :

A. Balș, Logofăt,

G. Beldiman, Logofăt,

A. Ghika, Logofăt,

G. Ghika, Hatman,

P. Balș, Visternic,

Principele D. Cantacuzino,

A. Fotino, Postelnic.

«In 14 (26) Octomvrie 1858, No. 4.799.»

Comunicarea «Gazetei de Moldavia», No. 91 din 17 (29) Noemvrie :

«A. S. Principele Mihail Sturdza a sosit în Iași la 14 c. Poziția ce a ocupat mai înainte în țară și reîntoarcerea sa după o absență îndelungată constituesc în împrejurările actuale un eveniment. Fără să-i prejudicăm importanța, este de datoriu unui publicist conștiințios să înregistreze în coloanele «Gazetei» relațiunea exactă a manifestațiilor, al căror obiect a fost Principele din partea compatrioților săi.

«Lăsăm altora povestirea primirii Principelui Sturdza dela sosirea lui în Galați și pe tot parcursul drumului, la Tecuciu și Bârlad, unde aproape întreg orașul s'a dus înaintea lui mai bine de o poștă. Alți corespondenți vor cită în relațiunile lor discursurile semnificative și onorabile pe cari le-au adresat un preot, elev al Seminarului Socola, și un cetățean, în numele clerului și al cetățenilor. Lăsăm la o parte și amănuntele despre manifestațiile de devotament ce i s'au făcut în orașul Vasluiu, unde locuitorii, după ce i-au deshămat caii, au tras singuri trăsura de-a-lungul orașului până la casa unde a descins.

«Marturi de cele ce s'au petrecut în Iași, putem spune că din vârful dealului Repedea și până la palatul N. Rosnovanu, Principele s'a coborât de șase ori din trăsură, pentru a primi salutările diferitelor deputațiuni de boieri, de dame și de negustori, cari s'au grăbit a-și exprima bucuria prin cuvinte și prin buchete de flori. Însoțit de un foarte mare număr de trăsuri, de călăreți și de o mulțime de locuitori, cari umpleau aerul de urale, Principele și Princesa au fost primiți la scară de d-na Maria Rosnovanu și de elita damelor și boierilor. Un arhimandrit al Mitropoliei, încunjurat de diaconi și cântăreți, cu sfânta Evanghelie și Cădelnița, l-a primit în antret și, în mijlocul cântărilor, l-a condus în capelă, unde s'a servit un Te-Deum pentru fericita lui reîntoarcere în țară. Pe urmă Principele a primit în salonul cel mare felicitările boierimei și ale negustorilor. A doua zi E. Sa Mitropolitul, însoțit de înaltul cler, a venit să dea Principelui binecuvântarea, și Duminecă, la 16, Domnii Reprezentanți ai Puterilor străine i-au făcut vizită.»

Memoriul trimis Inaltei Porți de partizanii Principelui Grigore M. Sturdza, din 30 Aprilie (12 Maiu) 1858:

«Inalta Poartă, în înțelegere cu Inaltele Puteri contractante, a instituit în Principate guverne provizorii, pentru ca înainte de a stabili organizarea lor definitivă, să aibă timp să studieze adevăratele nevoi ale populațiunii.

«Numai nădejdea într'un viitor mai bun i-a făcut pe Moldoveni să îndure în liniște relele prezentului, căci Caimacamia Principelui Nicolae Vogoride a condamnat această țară la suferințe mai mari decât cele ce a avut să îndure în ultimul războiu; atunci în acele vremuri de nenorocire, cel puțin legile interne n'au fost călcate în picioare, cum au fost în decursul ultimelor cincisprezece luni ale guvernului actual.

«Când în 1821 guvernele Moldovei și Valahiei au fost încredințate din nou unor Domni indigeni, un Hatîșerif dat de Inalta Poartă, din luna August 1822, stabilește formal că — «pe viitor, pentru a se pune capăt relelor fără număr ce au avut loc, Grecii fanarioți, Bulgarii, Sârbii și Arnăuții nu vor mai fi admiși nici în cele mai mici funcțiuni din Principate» —.

«Țara a văzut cu durere, că în loc de un pământean adevărat, a fost pus în fruntea ei un străin, care nu are nici măcar cele mai simple calități intelectuale și morale indispensabile unui șef de Stat; astfel departe de a se conforma Fermanului Imperial de instalare, care-i prescrie să guverneze țara după legile și statutele în vigoare, Caimacamul Vogoride a călcat în picioare toate legile fundamentale ale Moldovei și a dezorganizat toate ramurile administrației.

«Aşa zisul indigenat al Principelui N. Vogoride a putut surprinde buna credință a Inaltei Porți, pentru a-l numi Șeful Guvernului Moldovenesc; dar chiar dacă acest indigenat n'ar fi o flagrantă călcare de lege, totuș este sigur că acest drept i-a fost refuzat în mod formal de art. 27 al Regulamentului Organic, care cere ca Șeful Statului — «să facă parte dintr'o familie moldovenească, a cărei nobilime să se urce cel puțin până la bunic, iar indigenatul până la tată» —.

«Mai mult, însuș actul de indigenat al Principelui N. Vogoride este o gravă nelegalitate; iată pe scurt istoricul și cuprinsul lui:

«Acest descendent dintr'o familie greacă din Fanar, fiind cumnat cu Principele Mihail Sturdza, a cerut prin această Adunării Obștești indigenatul, în timpul când acest Principe guvernă Moldova.

«Adunarea Obștească a respins în unanimitate această cerere, pentru a nu contraveni dispozițiilor precise ale art. II și IV, anexe la litera X a Regulamentului Organic, și a răspuns Domnitorului, — «că d-l Vogoride n'a indicat, conform articolelor menționate mai sus, capitalurile sale, nici n'a împlinit termenul de zece ani, în cursul căruia să fi dat probe că este folositor țerii» —. În anul următor Domnitorul Mihail Sturdza a supus din nou Adunării Obștești cererea d-lui Vogoride și a întrebuintat toate mijloacele pentru a reuși, chiar împotriva legii.

«De data aceasta, Adunarea Obștească a dat următoarea hotărîre: — «Deși hotărîrea luată anul trecut arată motivele legale, pentru cari d-l Vogoride nu poate fi recunoscut de cetățean, cu toate acestea pentru a fi pe placul A. S. Domnitorului, îi acordă indigenatul, fără ca aceasta să poată servi pe viitor ca exemplu sau precedent pentru alții» —.

«Deci acest indigenat nu este decât o călcare de lege, și după cum am spus mai sus, chiar dacă ar fi fost în conformitate cu Regulamentul, d-l Vogoride tot n'ar fi avut dreptul de a fi numit Șef al Guvernului Moldovenesc.

«Indată ce a fost numit Caimacam, întâia grijă a Principelui Vogoride a fost să anuleze prestigiul tuturor funcțiilor Statului, numind în ele indivizi gata de a deveni instrumente pentru abuzurile cele mai mari, meniți să amenințe și să compromită drepturile și averile tuturor pământenilor. Prin această manoperă tradițională a Fanarului, Caimacamul Vogoride a distrus garanțiile legilor, făcând ca toate să depindă de voința sa proprie. Actele sale au constat în încurajarea delapidărilor, în intimidarea celor slabi, pentru a-și forma o ficțiune de partid, și în persecutarea oamenilor conștiințioși, cari deplâng starea de decadentă în care le-a adus patria.

«Caimacamul Vogoride a mers atât de departe pe această cale nelegală, încât a luat, prin simple rezoluțiuni, pământurile dela adevărații lor proprietari pentru a le da favoriților săi și a distrus astfel Hrisoavele domnești,

ale căror hotărâri sunt irevocabile după legile noastre fundamentale. Ocupat numai a-și crea partizani, lăsând banii Statului și averile particulare pradă lăcomiei sateliților săi, și dat cu totul la desfrânări scandaloase, Caimacamul Vogoride a lăsat, din cauza incapacității sale, ca administrația să cadă într-o dezorganizare atât de mare, încât cea mai mare parte din locuitorii Basabiei, anexată la Moldova, au emigrat, și toate stabilimentele lăsate de Ruși guvernului Moldovenesc sunt amenințate de ruină. Veniturile Statului, cari sub stăpânirea rusească se ridicau în această parte a teritoriului la 360.000 ducați sau 4.230.000 franci, au fost reduse prin delapidări nenumărate la un milion de franci. Arenda salinelor, lacurilor, terenurilor necultivate, dată pe opt ani cu 20.000 ducați pe an, a produs unuia dintre cei treizeci de asociați, care s'a retras din societate, un venit net de 30.000 ducați, plătiți înainte. Risipa averii Statului e generală. Caimacamul însuși, părăsind cel dintâiu calea ce i-a fost indicată prin Fermanul de instalare, a ridicat din cassa Statului, în decurs de opt luni, o sumă de cinci milioane, sub numele de cheltueli extraordinare, fixate prin Regulament la 900.000 piaștri pe an. A mărit cheltuelile și a micșorat veniturile, acesta este caracterul acestei administrații provizorii.

«Din domeniile Statului Principele Vogoride a înstrăinat pământuri, cari valorează treizeci de ducați falcea, dând în schimb altele, a căror valoare nu este nici de șapte ducați falcea. Numai din averile bisericesti au fost luate de Caimacam mai bine de șasezeci mii de ducați, împotriva tuturor statutelor în vigoare, pentru a le împărți între funcționarii prevaricatori și între cei ce s'au făcut instrumentele servile ale dezordinilor sale. Protestul oficial făcut de I. P. Sf. Sa Mitropolitul către Caimacam n'a fost luat în considerare de acesta. Astfel nici legea, nici glasul păstorilor săi, n'au putut pune biserica la adăpostul acestor spoliațiuni.

«Pentru a răscumpără, fără nici o nevoie, dreptul de întreprindere a diligențelor, Statul a dat antreprenorului zece mii de ducați, deși acesta era dispus a-și cedă privilegiul pentru cinci mii de ducați.

«Pentru exportul cerealelor erau cumpărători până la suma de 60.000 ducați pe an; cu toate acestea venitul acesta atât de important a fost arendat pentru 30.000 ducați și această sumă scontată pe doi ani înainte, punându-se în sarcina Statului cheltuelile de scont, deși după Regulament este interzis în mod expres guvernului de a dispune prin anticipare de veniturile Statului.

«Sumele însemnate, depuse la Ministerul de Finanțe ca garanție de către antreprenorii veniturilor publice, nu mai există în cassele guvernului și lasă în buget un mare deficit pentru viitor. Tot așa este și cu celelalte venituri ale țării, și Moldova vede cu durere risipindu-se nu numai veniturile actuale, dar și cele viitoare, și distrugându-se astfel condițiunea esențială a viitoarei

sale reorganizări. Cu speranța deșertă de a fi ales Domn, Caimacamul face din justiție un mijloc de a-și creă voturi pentru reușita candidaturii sale. Astfel în nenumărate cazuri, dreptatea și actele cele mai autentice au fost desconsiderate și violate, sau pentru a pedepsi pe aceia cari refuzau să promită votul unui astfel de candidat, sau pentru a răsplăti pe acei cari, obciinuiți să trăească din abuzuri, s'au declarat devotații lui.

«După art. 399 din Regulamentul Organic, titlurile de boierie nu pot fi acordate de Domnitor decât pentru a răsplăti meritele funcționarilor buni și pentru servicii însemnate aduse Statului, și aceasta cu încuviințarea Adunării Obștești, care constată meritul candidatului; mai mult, art. 19 din acelaș Regulament, care până la viitoarea reorganizare este singura lege în vigoare, spune lămurit — «că Caimacamii nu vor putea da în timpul gestiunii lor titluri de boierie» —. Cu toate aceste dispozițiuni precise ale Constituției noastre și deși Fermanul de instalare i-a prescris să administreze țara în conformitate cu aceste legi, Caimacamul a dat și a vândut mai mult de 2.000 de titluri de boierie; acest trafic necalificabil i-a produs lui și favoriților lor mai bine de 100.000 ducăți, cu tot prețul scăzut cu care le-au vândut samsarii ovrei. Astfel de titluri de boierie au obținut contribuabili din toate clasele și chiar indivizi condamnați la pedepse infamante, și cum în Moldo-Valahia aceste titluri dispensează de orice contribuție personală, bugetul Statului a suferit din această cauză o scădere simțitoare a veniturilor sale. În urma acestui trafic s'au strecurat falșuri în registrele de înscriere a boierilor țării, căci în locul celor cari n'au plătit ce au promis, au fost înscriși acei cari au fost mai regulați cu plata.

«Afară de folosul material, Caimacamul a mai dat ranguri de boierie și în scop electoral; el a voit să-și formeze un partid numeros, pentru cazul când se va face alegerea Domnitorului, și să anihileze, cu acest public electoral creat de el, pe adevărații alegători, cari după legile noastre fundamentale au dreptul să aleagă. Tatăl Caimacamului, Principele Ștefanache Vogoride, a făcut cam acelaș lucru în 1821, în cele câteva luni cât a fost Caimacam al Moldovei; dar când Principele Ioan Sturdza a luat frânele guvernului, a declarat nule și neavenite toate decretale date de acest Caimacam. Acest antecedent prețios arată singurul mijloc sigur și legal pentru a îndrepta urmările funeste ale unei asemenea fapte rele.

«La formarea, de curând proiectată, a două batalioane nouă de vânători, funcționarii cari se bucură de favoarea Caimacamului au găsit încă un mijloc de a comite stoarceri nedrepte. Administratorii județelor, având ordinul de a proceda la recrutare, fără a aplica legea recrutării, au găsit nimerit să iea cinci sau șase recruți, în loc de unul, sub pretext de a putea alege pe cei mai destoinici pentru serviciul militar, dar în realitate pentru a luă bani

dela cât mai mulți, spre a-i scuti de serviciu; căci dintre numeroșii indivizi recrutați, numai cei cari n'au avut mijloace ca să plătească zece sau douăzeci de ducați au fost declarați buni pentru serviciu, iar în schimbul acestei răscumpărări, persoanele competente au găsit motivele necesare pentru a-i scuti pe toți ceilalți. În acest chip un număr considerabil de familii, fiind forțate să-și vândă vitele pentru a avea cu ce să-și răscumpere fiii, au fost aduse la sapă de lemn. De altă parte comunele obligate să dea recruți au fost forțate să admită înlocuitori, pentru un preț foarte mare, astfel că s'a plătit până la șaptezeci de ducați de comună. Aceste stoarceri ne mai auzite au amintit locuitorilor crudele suferințe din cele mai rele timpuri ale domniei fanariote.

«Sumele depuse la tribunale de către împricinați și de către tutorii orfanilor sunt, după toate legile, un depozit sfânt. Cu toate acestea Caimacamul Vogoride și-a permis să ridice acest depozit și să-l ofere Băncii, ca o compensare pentru sumele considerabile ce le-a împrumutat el și rudele sale dela această Bancă, în contra statutelor ei. Cu toată această operațiune, Banca, trebuind să se declare insolvabilă, reclamantii au așteptat restituirea depozitelor lor, și un mare număr de averi particulare s'au văzut amenințate. O neliniște generală a cuprins pe cei îndreptățiți și guvernul a distrus cu propriile sale mâni încrederea publică, pe care trebuia tocmai să o păstreze, și fără de care nu se poate guvernă.

«Chemând la sine pe boierii creați de el, pe delapidatorii interesați de regimul actual, pe funcționarii slugarnici și pe avocații a căror soarte depinde de guvern, Caimacamul i-a pus să semneze tot felul de hârtii în favoarea sa, pentru a surprinde buna credință a Inaltei Porți și a Inaltelor Puteri contractante. Aceasta se întâmplă în capitală; cât privește județele, administratorii încearcă cu amenințări să obțină semnarea hârtiilor de acest fel, și când nu pot să reușească, semnează ei înșiși pentru oamenii cari nu știu ceti și scrie.

«Oricât ar fi de orbit Caimacamul Vogoride, simte că niciodată nu va putea fi ales Domn; de aceea încearcă prin toate mijloacele să discrediteze renumele cel bun al țării și să facă a se crede că orice alegere ar fi cu neputință. Și totuși, în 1844, Domnul a fos ales în Valahia în baza Constituției noastre, și această alegere, ordonată de Inalta Poartă, s'a făcut fără cea mai mică dezordine, și rezultatul ei a fost să aducă la putere pe acela care părea atunci mai vrednic a guvernă. De aceea și simpatiile țerii pentru Turcia au fost unanime, și nu s'au desmintit nici chiar sub ocupația străină a ultimului răboiu; pe când Căimăcămia Prințului Nicolae Vogoride, judecând-o după fapte, se pare că nu a avut altă țintă decât a alienă în Moldova spiritele dela Sublima Poartă.

«Simțind că se apropie sfârșitul stărei provizorii, Caimacumul Vogoride, spre a-l prelungi, s'a încercat de mai multe ori a provoca dezordini și a aduce o ocupație străină, pe care o crede a-i fi favorabilă. În acest scop, el s'a făcut în timpul din urmă instigatorul provocațiunilor urmate între ofițeri și particulari până într'atâta, încât mai multe domiciliu de notabili din capitală au fost violate de grupuri numeroase de ofițeri, cari se credeau insultați; aceștia, simțind în fine că se tindea a-i face instrumentele intrigilor țesute de Caimacam și de acoliții săi, au respins departe de dânsii rolul nedemn pentru ofițeri bravi și au luat măsuri de apărare în contra amenințărilor propriilor lor șefi. Văzând că din această parte încercările sale devin infructuoase și luând pretextul falacios al unui pamflet, el a mers atât de departe, încât a dat ordine de a asedia cu 120 de jandarmi casa unui boier, pentru a-l exila fără judecată prealabilă, ceea ce a cauzat atrupamente și o mare dezordine în oraș.

«Națiunea, plină de încredere în intențiunile binevoitoare ale Augustului ei Suveran și cu ochii ațintiți asupra Areopagului European, care va decide de viitorul său, a avut până acum o răbdare exemplară; însă atâtea răutăți nu pot să rămână fără o reparație.

«Articolul 46 al Regulamentului Organic zice — «că Caimacamii vor fi responsabili de gestiunea și de întrebuințarea fondurilor Statului». — Dacă în contra glăsurii acestei legi de înaltă moralitate, atâtea plângeri nu vor fi îndreptate la timp, măcar în parte, țara ar avea a suferi și în viitor fatalele consecințe ale unor fapte atât de reprobabile.

«Venim dar să cerem, în numele legilor și al echității, ca o cercetare să fie făcută, de persoane întegre, asupra tuturor actelor administrațiunii Caimacamului Vogoride, și ca el să aibă a da socoteală de gestiunea sa și de întrebuințarea fondurilor Statului, conform cu Constituțiunea noastră.»

(Urmează semnăturile).

Darea de seamă a Deputației, care a prezintat Marelui Vizir Ali-Pașa Memoriul partizanilor Prințului Gr. M. Sturdza, în 2/14 August 1858 :

«Deputațiunea de Moldoveni, sosită de curând în Constantinopole, a avut onoarea să fie primită astăzi Sâmbătă la două ore după miazăzi de A. S. Serenissimă Marele Vizir Ali Pașa.

«Această deputațiune, al cărei scop eră de a aduce la cunoștința Inaltei Porți părerea țării despre abuzurile revoltante ale administrației necinstite și imorale a Caimacamului Vogoride, a fost primită bine; acest strigăt de durere a unui popor întreg, apăsător timp de cincisprezece luni, a găsit în sfârșit ecou binevoitor în dreptatea A. S. S., care a binevoit să răspundă că

«în conformitate cu concluziunile memoriului prezentat de acești Moldoveni, se va numi o comisiune de anchetă, imediat după instalarea unui guvern stabil, pentru a examina gestiunea acestui Caimacam și a cerceta întrebarea fondurilor Statului». După prevederile A. S., această schimbare ar urma să se facă foarte curând și nu va întârzi mai mult de o săptămână.

«Această audiență oficială, care probează cât de mare este interesul A. S. pentru Principate, s'a deosebit prin bunăvoința arătată față de membrii deputațiunii: fiecare a putut face întrebările sau observațiunile ce a crezut de cuviință; toți au fost ascultați cu cea mai mare atențiune și mulți au primit răspunsuri precise.

— «Unul dintre membri, de pildă, făcând istoricul absolutismului Caimacamului, a amintit o convorbire în care Vogoride pretindea că avea să guverneze cu băta, în afară de lege, ca un dictator sau, după cum spunea el — turcește —. La aceasta A. S. indignat răspunse: «Din fericire nu cu băta sunt guvernate popoarele Turciei, ci cu legile; viitorul o va recunoaște».

«Alt membru, bănuind că A. S. recunoaște și agreează principiul Principelui străin, întrebă dacă în acest caz se va numi un prinț străin și nu un fanariot. Această ipoteză îl făcu pe Ali Pașa să suradă și răspunse: «O, nu nu Principe fanariot.» Câte iluziuni au rămas înșelate prin aceste cuvinte!

«Aducându-se în discuție temerea de nouă persecuții, A. S. a răspuns plin de dragoste, că «nimeni în țară să n'aibă frică, căci se vor da ordine în această privință».

«Deoarece ar fi prea lungă povestirea diferitelor subiecte cari s'au discutat în această audiență, ce a durat aproape un ceas, ne mărginim a adăuga că deputațiunea a predat A. S. Marelui Vizir o mulțime de acte acoperite de mai multe mii de semnături ale alegătorilor din Moldova, cari exprimau dorința de a vedea în capul Statului pe Principele Grigorie M. Sturdza, ca pământeanul cel mai capabil și mai demn.

«Deputațiunea a adăugat că înaltele calități ale acestui candidat, serviciile eminente ce a adus el Turciei pe câmpiile de luptă, precum și lucrările sale distinse în favoarea țarei, cu ocazia delimitării Basarabiei, i-au câștigat simpatii unanime și l-au făcut unicul și singurul în stare a guvernă țara.

«Pentru a da o idee de bunăvoința cu care au fost primite aceste cereri, nu avem decât să facem cunoscut răspunsul Marelui Vizir, care în mai multe rânduri în decursul convorbirii a repetat — că «zelul și devotamentul Principelui Grigorie Sturdza sunt cunoscute și apreciate de M. S. I. Sultanol, că talentele sale și caracterul său leal l-au făcut să fie totdeauna respectat de Turcia și că în sfârșit Principele Grigorie este capabil de lucruri mari» —.

«Lăsăm cetitorului să prețuească aceste cuvinte, al căror înțeles este ne-

mărginit, nu numai din cauza personagiului distins care le-a pronunțat, ci mai ales pentru oportunitatea ce au în împrejurările actuale. La sfârșitul audienței, A. S. a binevoit să invite întreagă deputațiunea să vină Sâmbăta viitoare să primească un răspuns scris la diferitele cestiuni cari au motivat demersurile ei.

«In timpul acestei audiențe, intrarea în salonul de recepție a fost interzisă tuturor funcționarilor, chiar și celor cari de obicei pot intra la A. S.

«Pentru deputațiune: Marele Vornic Gr. Crupenski, Marele Postelnic C. Theodoru, Comisul Ioan Cuza, Clucetul Ștefan Georgiu, Constantin Dassiadi, avocat.»

Petițiunea partizanilor Prințului Gr. M. Sturdza trimisă M. S. Sultanului, din 2/14 Iunie 1858:

«Sire,

«Maiestatea Voastră Imperială cunoaște toate suferințele ce a îndurat Moldova până astăzi, și aceasta mai ales pentru că țara aceasta n'a fost guvernată nici după legi, nici după intențiunile binevoitoare ale M. V. Imperiale.

«Deșteptați prin nenorociri, noi simțim mai mult ca altădată nevoia de a avea ca șef al guvernului local un om leal și capabil, și așteptăm această mare binefacere dela înalta solitudine a M. V. Imperiale.

«Noi cunoaștem de aproape și cu temeiul toate persoanele țării noastre. Am crede deci a lipsi dela o datorie sfântă, dacă nu am supune dorința noastră la picioarele Tronului Imperial.

«Această dorință generală este să avem în fruntea guvernului țării noastre pe Principele Grigorie Sturdza, al cărui caracter leal și spirit luminat ne oferă toate garanțiile unei administrații.»

Petițiunea remisă comitelui Walewski de partizanii Principelui Gr. M. Sturdza, din 2/14 Iunie 1858 :

«Interesul ce Ex. Voastră a dovedit în totdeauna țării noastre ne impune obligațiunea de a vă informa, că în vederea unei schimbări oarecare a șefului nostru administrativ, am avut onoarea a adresa M. S. I. Sultanul o cerere, a cărei copie o alăturăm aici, și care eră însoțită de adeziuni din toate județele.

«Acest demers ne-a fost inspirat de suferințele patriei noastre, lăsată pradă de atâta timp unei administrații nedestoinice.

«Mai mult decât ori când, avem nevoie în fruntea afacerilor țării noastre de un om luminat și integru, și Principele Grigorie Sturdza, fiind între numeroasele persoane cari aspiră a ne guvernă, singurul care întrunește aceste calități, am crezut că trebuie să supunem aprecierea noastră M. S. Sultanu-

lui. Prin aceasta noi mai dorim să înlăturăm încercările acelor care, neofe-rind nici o garanție nici prin caracterul lor, nici prin capacitatea lor, nu se bucură de nici o simpatie reală în țară.

«Ne adresăm în acelaș timp E. V. și vă rugăm a fi la nevoie interpretul nostru pe lângă membrii Congresului ce prezidați.»

Scrisoarea Prințului Gr. M. Sturdza adresată Impăratului Napo-leon III, 9/21 Septemvrie 1858:

«Sire,

«Credincios declarațiunii ce am avut onoare a face M. V. I. în scrisoarea ce v'a fost predată de căpitanul Magnan, viu astăzi a vă repeta expresiunea întregului meu devotament.

«M'aș simți fericit dacă M. V. I. ar binevoi să mă considere ca pe unul dintre credincioșii Voștri locotenenți, gata de a execută ordinele M. V. și a-mi pune întregă ambițiunea mea în a putea contribui, în sfera mea de activitate, la realizarea proiectelor generoase ale politicei napoleoniene în Orient.

«Căpitanul Magnan, care a văzut starea de lucruri din Principate și care are deplina mea încredere, va da M. V. I. toate amănuntele asupra situa-țiunii actuale.

«Toate ordinele ce M. V. I. va binevoi a-mi transmite prin căpitanul Magnan sau prin d-l Place, cu privire la Unirea Principatelor, vor fi execu-tate cu strictetă, căci unchiul meu, Principele Alex. Ghica, Caimacamul Va-lahiei, și cu mine suntem deciși a lucra și în măsură a face Unirea.

«Devotamentul meu către M. V. I. îmi creează datoria de a așteptă în această privință ordinele M. V. și a nu lucra decât conform cu vederile Voastre.

«Dacă în urma acestora, cestiunea orientală va provocă un conflict euro-pean, mă îndatorez a combate în Principate inimizia Franciei, cum ar face aceasta un general al M. V. I.

«Mai ales aceasta îmi atrage dușmănia Austriei, căci în caz de războiu, o expedițiune în Transilvania și în Ungaria ar fi diversiunea cea mai pericu-loasă, la care ar fi expusă ea, și ea știe bine că dintre toți cei ce aspiră aici la putere, eu sunt singurul în stare a o face.

«In sfârșit oricari ar fi combinațiunile politicei M. V. I. în Orient, ori-cari ar fi intențiile ei cu privire la Turcia și atitudinea ei față de Austria și Rusia, mă îndatorez a indeplini ordinele voastre, Sire, ca un credincios locotenent al M. V. I. și a combate în toate împrejurările pe dușmanii Fran-ciei Napoleoniene.

«Binevoii a primi, Sire, cu această ocaziune, reînnoitul omagiu de devotament și de cel mai profund respect, cu care am onoare a fi al M. V. cel mai plecat și mai supus servitor

(s) «Principele Grigorie Sturdza, General de divizie.»

* * *

Înainte de a intra în amănuntele situațiunii, ce se creă prin actele de mai sus, e necesar a arăta, cum *Anastasiu Panu* înțelesese din capul locului chemarea morală a Guvernului, reprezentat prin Căimăcămia de trei.

După datină, Domnitorul primii Dumineca pe funcționarii Tribunalului și Curților, pentru a cerceta raporturile ce i se prezintau.

Vornicul Anastasiu Panu întrebuiță această primire de Duminecă pentru a lumina opiniunea publică asupra părții morale, care trebuie să strângă pe cetățeni la o lucrare comună, într'un moment atât de important ca acela al Alegerii Donnitorului, conform Convențiunii din 1858.

Întâia primire de Duminecă în 9 (21) Noemvrie :

«Astăzi, Duminecă, 9 Noemvrie, d-lor Caimacamii Vornicii Vasile Sturdza și Anastasiu Panu, primind, după datină, pe d-nii funcționari ai tuturor Tribunalului, precum și pe consiliul școlar, și după ce au cercetat toate raporturile ce li s'au înfățișat din partea d-lor președinți ai Divanurilor și ai judecătorilor, d-l Anastasiu Panu a rostit următoarele cuvinte :

«Întrunirea noastră, domnilor, în fiecare Duminecă, este acum mai mult decât o datorie, ea este o legătură morală, care ne strânge pe unii lângă alții, pentru a comunica ideile, inspirațiile, îngrijirile ce trebuie să avem într'acest moment suprem al patriei noastre.

«Noi purtăm o greutate mare asupra-ne ; noi avem a răspunde de drepțurile, de existența noastră ; noi avem a răspunde de momentul acesta de regenerație și de viitor pentru Români. Se trec zilele vieții și cu dansule se duc și iluziile cari ne farmecă, și interesele cari ne împresoară ; nu rămâne omului la sfârșit decât conștiința datoriei ce a avut de împlinit. Această datorie se înfățișează pentru noi astăzi. Loviți în trecut de atâtea evenimente cari s'au răsturnat asupra-ne, noi pierdusem până și credința că am fi nație, că am avut strămoși și că putem avea viitor.

«Cerule însă s'a îndurat asupra-ne și iată-ne acum chemați a ne face o soartă, a ne lua un loc între celelalte nații civilizate. Fi-vom oare demni de chemarea ce ni s'a făcut? Mărinimoasele Puteri, cari ne-au dat o șartă plină de viață, stau și așteaptă purtarea noastră ; ele caută într'înșa măsura

civilizației și a moralității, a virtuților cetățenești, cari fac să trăească și să prospereze un popor. Răuvoitorii însă ne înconjoară ca totdeauna. Să veghem cu luare aminte. Chivotul legii este în primejdie! Să veghem în jurul altarului Patriei, căci o mare taină se săvârșește: «România renaște la vieață.»

«Intr'acest moment mare, într'această oară solemnă, umbrele strămoșilor se ridică din mormintele lor și ne cuprind imaginația; istoria ne strigă că avem o moștenire sfântă de păzit, și viitorimea stă deschisă înaintea-ne, numai să cutezăm a merge. Să mergem dar către acea viitorime plină de vieață, împlinindu-ne astăzi datoria cu bărbăție și nepărtinire, și lepădându-ne de toată privirea personală, de tot interesul privat. Să ne cunoaștem, domnilor, să ne cunoaștem, că suntem un popor, că avem vieață și că trebuie să trăim.

«Sfârșind, lăsați-mă și acum să fac apel la patrioticeștile d-voastre simțiminte, și să vă cer ajutorul în favoarea unui guvern, care are o misie atât de grea de împlinit; noi obosim cugetând la toate îndatoririle ce ne împresoară; ajutați-ne dar, ajutați-ne, să le putem îndeplini.»

A doua primire de Duminecă, în 16 (28) Noemvrie :

«Duminecă, în 16 Noemvrie, d-lor Caimacamii Vorn. Vasile Sturdza și Vorn. Anastasie Panu au primit, după datină, pe d-nii funcționari ai tuturor Tribunalurilor, și după ce au cercetat raporturile ce li s'au înfățișat din partea domnilor președinți ai Divanurilor și ai judecătoriilor, d-lui Alecu Donici, întâiul membru al Divanului domnesc, a adresat următoarele cuvinte către domnii Caimacami: — «Ascultând mult nobilele apeluri ale Inaltei Locotenențe către patrioticele simțiminte de cari, în timpul de față, tot Românul trebuie să fie însuflețit, nu ne rămâne decât a-i supune încredințarea că noi, funcționarii, suntem destinați a îndoi zelul și acuratețea întru îndeplinirea îndatoririlor noastre; căci acei ce merită onorurile noastre se cuvin a fi imitați și ascultați cu toată curățenia inimii. Poate că nestatornicia timpurilor trecute a avut o influență morală asupra caracterelor; însă Românului nu i-a lipsit niciodată bunul simț, și astăzi când împrejurările îi deschid o nouă eră de vieață, tot adevăratul patriot va fi just în cuget și în ale sale fapte. Avem a da seama înaintea lui Dumnezeu, în fața istoriei și a urmașilor noștri, de purtarea ce vom păzi în această mare cauză a viitorului României. Ochiul cel atotvăzător pătrunde inimile, ele trebuie să fie curate! Singură această deviză poate să ne cruțe de învăluirile diferitelor idei, ce se strecoară astăzi și să ne ție pe calea cea dreaptă» —.

«Asupra acestora, d-l A. Panu a răspuns:

«Am ascultat cu adâncă mulțumire cuvintele rostite.

«Domnia-voastră veniți a ne face mărturisirea simțurilor patriotice, cari vă inspiră; noi nu ne-am îndoit de aceasta și am făcut de îndată apel la inima domniei-voastre într'aceste mari împrejurări. Eră o datorie la Romani, ca acei însărcinați cu trebile publice să vie să dea seamă senatului și popoului de toate faptele lor. Primim cu mulțumire o asemenea îndatorire asupra-ne, și ne înfățișăm înaintea d-v. și înaintea țarei, pentru a vă arată toate actele administrațiunii noastre. Urmați-le, domnilor, în toate raporturile lor, precumpăniți împrejurările în mijlocul cărora ne aflăm și dați-ne concursul d-voastre, dacă noi îl merităm. Monitorul Oficial aduce regulat la cunoștința publică toate faptele noastre; țara rămâne să judece dacă am înțeles mandatul, care ni s'a încredințat.

«Domnia-voastră încă, cari sunteți martori la toate silințele noastre, cari veniți a le recunoaște prin frumoasele cuvinte rostite în numele tuturor de către colegul d-voastre, spuneți acelor cari ne-ar acuza de nedreptate, că noi nu cugetăm la nimic alt, decât a sprijini drepturile țarei și a ne devota spre apărarea lor.

«Oricare ar fi glasul patimilor, cari s'ar ridica astăzi în contra noastră; oricari ar fi piedicele, ce ni s'ar pune prin intrigile din afară și din lăuntru, noi, nestrămutați în misia noastră, vom merge înainte prin toate împrejurările, și ca Atenianul care moare mulțumit, după ce a anunțat victoria patriei sale, vom ajunge înaintea Adunării pentru a-i depune neatins mandatul ce am avut.

«Adunarea apoi este chemată a așeza temeliile edificiului nostru național. Acolo se va desbata soarta patriei noastre. Acolo se va vedea dacă Moldova a înțeles noua eră, care i se deschide acum prin Convențiunea dela Paris.

«Acum dela noi atărnă a face apel la nobilele simțiminte cari mișcă inima Românului, pentru ca să înlătoreze toate înrăuirile și pentru ca spiritul de nepărtinire și de iubirea patriei să povățuească pe toți într'aceste mari împrejurări.

«Domnia-voastră vă veți asocia la toate silințele, la toate de asemenea lucrări ale guvernului.»

A treia primire de Duminecă, în 7 (19) Decemvrie :

«Duminecă, în 7 Decemvrie, d-nii Caimacami Vasile Sturdza și Anastasie Panu au primit, după datină, pe d-nii funcționari ai tuturor Tribunalurilor, și după ce au cercetat raporturile înfățișate de către d-nii președinți ai Divanelor și ai judecătorilor, d-l A. Panu a rostit următoarele cuvinte :

«Aveți a merge de acum, d-lor, în diferitele colegiuri colectorele, unde datorie către țară vă chiamă. Aveți a săvârși un act mare ; aveți a alege deputați cari vor ține în mâinile lor soarta Patriei noastre. Dea Dumnezeu ca

alegerile să se pronunțe în favoarea unor bărbați capabili de a purta greaua sarcină ce va sta asupra-le.

«Chemați la administrația provizorie a țerii prin una din acele întâmplări, cari amestecă foarte adeseori soarta celor mai necunoscuți cetățeni cu evenimente însemnătoare, noi nu ne-am făcut nici de cum iluzia asupra poziției noastre: noi am văzut dintru început toate greutatețile cari ne încunjură. Țara intrase într'o vieață nouă, într'o vieață națională; ea eră nerăbdătoare să-și vadă odată soarta ei hotărîită; ea are dreptate să ceară dela toți ca să-și deschidă inima și cu mâna pe conștiință să vie la împlinirea datoriei.

«Aceasta noi am făcut-o dela început. Dumnezeu, care vede inimile tuturor, cunoaște cu câtă sinceritate, cu câtă durere pentru binele țarei, noi am urmat îndatoririle noastre. Toată ambiția noastră a fost ca fiecare să-și îplinească datoriile, ca fiecare să se pătrundă de gravitatea lucrului și să conlucreze la compunerea Adunării cu bărbați capabili și onești.

«De vom ajunge la scop, ne vom cunoaște prea fericiți, căci nu poate fi fericire mai mare decât de a putea sta în fața compatrioților săi și a le zice — noi ne-am făcut datoria.

«Incunjuțați dar de greutateți, cari ne vin de pretutindeni, neputând a ne deschide pieptul pentru a arăta acelor, ce cărtesc încă, simțirile noastre, noi am primit sarcina și vom merge tot înainte, fără a încetă un moment de a chema la sinceritate, la nepărtinire și la iubirea de patrie pe toți compatrioții noștri. Noi vom merge înainte, pentrucă avem totodată încredințarea că în ora de pe urmă, Românii se vor găsi toți alătura unu lângă altul, dându-și mâna pentru a săvârși o faptă adevărat națională. Să credem că Dumnezeul părinților noștri, care ne-a apărat până astăzi, nu ne va părăsi tocmai acum când suntem aproape de liman. Geniul României se va arăta înaintea nației și va îmbărbăta pe acei puțini la simțire, el va desface toate intrigile, toate legăturile urzite în întuneric și va inspira pe fiecare cu simțiri naționale, demne de un popor ce renaște la vieață și de privirile celorlalte popoare, cari se uită acum la lucrările noastre.

«Duceți dar cu domnia-vastră în colegiurile electorale simțirile patriotice, de cari ați binevoit a ne face aici mărturisirea, și spuneți tuturor fraților noștri, că viitorul nației atârnă dela votul ce vor pune în urna alegerilor. Când însă fiecare va însemna în taină numele aceluia ce va dori să fie deputat, să știe bine că o mână nevăzută va scrie alătura cu a sa sentința care, urmărindu-l în toată vieața, îl va cuprinde apoi pentru eternitate. Să cugete dar adânc fiecare la alegerea ce va face!»

A patra primire de anul nou de către Căimăcămia Moldovei în 1 (13) Ianuarie 1859:

«In ziua de 1 Ianuarie d-niî caimacamii V. Sturdza, A. Panu și I. A. Can-

tacuzin au primit, după datină, felicitările ampoliaților civili și militari. D-l A. Panu a rostit, la această ocazie, următoarele cuvinte :

«Incepem, domnilor, un an nou, și toate ne spun că intrăm, cu acest an, într'o vieată nouă, într'o vieată națională. Românii au căpătat drepturile lor strămoșești; dela dâșșii acum atârnă a face întrebuintărea acestor drepturi cu demnitate și spre mântuirea patriei noastre. Trecutul dispore în urma noastră, cuprins de prejudecări și de deosebite slăbiciuni, cari paralizază totdeauna progresul și fericirea; viitorimea ni se deschide astăzi sub norocite auspicii.

«Să ne dăm mâna pentru a lucră la mântuirea patriei, la regenerarea nației noastre, lăsând interesul privat la o parte și necugetând decât la interesul acel comun. Priviți alte popoare, cercetați istoria, și vedeți cari sunt datoriile adevăraților cetățeni în patria lor.

«Pentru ce dar noi vom rămâneă înapoi cu faptele naționale, când România este plină de suvenirile de glorie și bărbăție ale strămoșilor, și când simțirile de patrie află un ecou atât de favorabil în inimile tuturor? Ah! să cugetăm adânc că avem o misie de împlinit în călătoria noastră pe acest pământ și că avem a da seamă înaintea celui mare și drept judecător, de care nimic nu se poate ascunde. Fie dar începutul acestui an începutul confăptuirii noastre la tot ce este național! Fie ca anul 1859 să se însemneze în analele patriei ca un an plin de fapte naționale!»

Caimacamii, în majoritatea lor, dorind a garanță în toate modurile conștiința alegătorilor, au mai cerut și ajutorul Bisericii, într'un moment care eră menit să devie «începutul unei epoce de fericire și de moralitate.»

In vederea acestui scop Caimacamii s'au adresat Mitropolitului Moldovei. Corespondența următoare cu Mitropoiitul e iarăș o dovadă de simțimintele înalte de datorie, de cari eră insuflat Guvernul.

Scrisoarea adresată de către Căimăcămia Moldovei Mitropolitului, în 10 (22) Decemvrie :

«Marele moment al alegerilor de deputați se apropie. In ajunul decial acestui act solemn, la a cărui îndeplinire fiecare trebuie să vie cu spiritul liber de orice înrăurire și cu inima curată de orice mișcare egoistă, Inaltul Arhipăstor al țarei are o misie mare și sfântă, aceea de a chemă lumina cerească în cugetele alegătorilor, de a deslegă de jurămintele cu cari ar fi putut fi împovărate prin vicleana uneltire de partidă, și de a le insuflă mântuitoarele simțiri ale nepărtinirei și ale datoriei către Patrie.

«Subscriși dar, cu toată fieasca smerenie, vin a rugă pe Inalt Prea Sfinția Voastră să binevoiți a le da arhipăstoreasca voastră împreună-lucrare în

acest moment, care va fi pentru Moldova începutul unei epoci de fericire și de moralitate sau izvorul unui lung șir de calamități.

«Subscriși, în ale cărora inimi Dumnezeu poate ceti, sunt hotărâți a pune cea mai mare silință spre a priveghia și a conduce operațiile electorale pe calea adevărată a nepărtinirii și a dreptății; însă bunăvoința lor nu ar fi îndestulă, dacă ea n'ar avea totodată și puternicul ajutor ce reclamă ei astăzi dela Inalt Prea Sfinția Voastră, în numele chiar a Patriei și a moralei lui Hristos.

«Rugăciunile și arhipăstoreasca voastră binecuvântare sunt astăzi mai mult decât totdeauna trebuitoare, pentru a reazeză pe alegători în neatâr-narea cugetului lor. Binevoiți dar, Prea Sfințite Părinte, a da cuvenitele voastre ordine, ca în zilele de 14, 16, 17, 18 Decemvrie, când au a se să-vârși alegerile, să se serbeze un Te-Deum în toate bisericile, la care să asiste autoritățile locale împreună cu alegătorii, și să se cetească în ființa lor arhipăstoreasca voastră deslegare a jurămintelor, cu cari ar fi legați către o partidă sau către alta.

«Părințeștile cuvinte ale Păstorului sunt singure în stare de a readuce în calea dreaptă turma rătăcită. Ele singure pot în fața altarului să întărească credința către Patrie a celor ce s'ar fi depărtat de dânsa prin ademeniri egoiste și a pătrunde adânc inimile alegătorilor de sfânta datorie ce au astăzi a împlini către nația care le-a încrezut soarta și viitorul ei.

«Subscrișii mai adaugă plecată rugăminte ca să binevoiți a le împărtăși cât mai în grabă acele ordine atât de importante, și în încredințare că cererea lor va fi împlinită, roagă pe Inalt Prea Sfinția Voastră să primiți simțirile de adânc respect și de smerenie cu cari rămân

«Ai Prea Sfinției Voastre plecați fii sufletești,

(subscriși): V. Sturdza, A. Panu.»

Scrisoarea Mitropolitului Moldovei către Căimăcămie, din 11 (23) Decemvrie :

«Spre îndeplinirea îndemnului ce Inalta Căimăcămie ne-a făcut, cu cinste îi alăturăm cărțile ce am slobozit către toți protoiereii din reședința fiecărui ținut, ca să facă Te-Deum în biserici, la zilele când au a se săvârși alegerile, la care să asiste autoritățile locale împreună cu alegătorii, și să cetească în ființa lor aceste cărți.

(s.) «Sofronie, Mitropolitul Moldovei.»

Cartea de deslegare adresată de către Mitropolitul Moldovei către protoiereii reședințelor de ținuturi, în 11 (23) Decemvrie :

«Mai înainte încă de a începe Guvernul actual lucrările sale pivoitare

alegerilor de deputați, noi am pus de se fac necontenite rugăciuni prin sfintele biserici, chemând lumina cerească în cugetele alegătorilor și însuflarea mântuitoarelor simțiri ale nepărtinirii și ale datoriei către patrie.

«Apropiindu-se acum momentul alegerilor de deputați, cari au a fi la 14, 16, 17, 18 ale lunii curente, când au a se săvârși și alegerile, și după îndemnul ce ne-a făcut Inalta Căimăcămie, a le da arhipăstoreasca noastră împreună-lucrare și a deslegă de jurămintele, cu cari ar fi putut fi împovărați, prin uneltiri de partizi, și de a se serbă Te-Deum în toate bisericile la cari să asiste autoritățile locale împreună cu alegătorii, și să li se cetească aceasta ;

«Noi, prin aceasta, chemăm pe iubiții noștri în Hristos fii sufletești să vie fiecare cu duhul slobod de orice înrăurire și cu inima curată de orice mișcare egoistă la îndeplinirea actului acesta mare al alegerilor de deputați, și totodată deslegăm pe oricare ar fi legați la vreun fel de abateri în asemenea lucrare. Rugăm fierbinte duhul lui Dumnezeu să întărească credința către Patrie a celor ce s'ar fi depărtat de dânsa prin vreun fel de ademenire abătută și a pătrunde adânc inimile alegătorilor de sfânta datorie și chemare ce au astăzi a îndeplini către nație, care le încredințează soarta și viitorul ei.

* * *

Vom pași acum la cercetarea dispozițiilor principale ale Convențiunii din 19 August și a textului Articolului 403 al Regulamentului Organic, și se va dovedi în care parte stă adevărul și dreptatea, în partea Logofătului Ștefan Catargiu, susținut de Inalta Poartă și de Agenții Austriei, sau în partea Vornicilor Anastasie Panu și Vasile Sturdza, cari apărau țara lor cu însuș textul Convențiunii și al Regulamentului Organic.

Cea mai importantă dispozițiune a Convențiunii din 19 August 1858 eră fără îndoială instituirea Căimăcămiei de trei membri prin art. 49, care glăsuește astfel:

«In momentul publicării Hatșerifului, *Caimacamii actuali* ai fiecărui Principat vor încredința *Administrația unei Comisii Interimare* (Căimăcămii), constituită conform cu dispozițiunile Regulamentului Organic. Prin urmare, *aceste Comisii vor fi compuse din Președintele Divanului Domnesc, din Marele Logofăt și din Ministrul din Lăuntru, cari se aflau în funcții sub cei de pe urmă Domni*, înainte de instalarea Administrațiilor Provizorii din 1856. *Zisele Comisii se vor ocupa îndată cu formarea Listelor Electorale*, cari vor trebui să fie întocmite și afișate în termen de 5 săptămâni. *Alegerile se vor face 3 săptămâni după publicarea Listelor. In a zecea zi ce va urmă, Deputații vor trebui să se întrunească în fiecare Principat, spre a procede în termenile sus însemnate la Alegerea Domnilor*».

Calculul amănunt al art. 49 din Convenție dă următorul rezultat: Formarea și Afișarea Listelor până în 5 săptămâni (adică 35 zile), Alegerile au loc după 3 săptămâni (adică 21 zile), și Intrunirea Adunării Elective după 10 zile; în total 66 zile.

Așa dar Caimacamii, Principii Nicolae Conake Vogoridi și Alexandru Dimitrie Ghika sunt înlocuiți, în fiecare Principat, de o Comisie Interimară, compusă din Președintele Divanului Domnesc, Marele Logofăt al Dreptății și Ministrul de Interne, în funcție sub cei din urmă Domni în 1856. Nu mai eră vorba de un singur Caimacam numit de Sultan după a sa voință și plăcere, precum a fost, pentru Moldova, Vornicul Teodoriță Balș (dela 15 Iulie 1856 până la moartea sa la 1 Martie 1857) și Principele Neculae Conaki Vogoridi (dela 7 Martie până la 19/31 Octomvrie 1858; ci de o Căimăcămie de 3 membri, care trebuia să dea fiecărui Principat până în 66 zile o Adunare, care să pășească la Alegerea Domnilor.

Astfel pentru a nu zădărnici programul prescriș de Convențiunea din 19 August 1858, Comisiile Interimare trebuiau să ia măsuri grabnice. Insemnând anume datele, cari încep, pentru Moldova, cu Circulara Căimăcămiei No. 16 din 31 Octomvrie (12 Noemvrie) 1858 pentru Formarea și Afișarea Listelor Electorale, sfârșind cu Publicarea Listelor Electorale în Monitorul Oficial, No. 8 din 23 Noemvrie (5 Decemvrie) 1858, Adunarea Electivă din Iași trebuia să fie convocată și să-și înceapă ședințele în ziua de 28 Decemvrie 1858 (9 Ianuarie 1859).

Rândul celor trei Caimacami după Convenție este Președintele Divanului Domnesc, Marele Logofăt al Dreptății și Ministrul de Interne, — și nu se zice nicăeri că unuia din ei i se dă un drept de președinte al Căimăcămiei, de precădere sau de administrare a Ministerului, al căruia Șef eră în 1856. Convențiunea înțelegea dar că tustrei Caimacamii formează Guvernul Principatului pe un timp scurt, anume limitat și având de țintă Alegerea Domnului.

Fermanul de instalare a Căimăcămiei a intervertit însă ordinea de mai sus, punând pe cel din urmă Ștefan Catargiu în capul listei celor trei Caimacami, pe Logofătul Dreptății Anastasie Panu la sfârșitul ei, și în mijlocul listei așezând pe fostul Președinte al Divanului Domnesc, care astfel rămâne singurul Membru al Comisiunii Interimare, care nefăcând parte din ultimul Minister al Domnitorului Grigorie Alexandru Ghika în 1856, rămâne în fața celor doi Colegi ai săi știrbit în prerogativele sale, pe cari în realitate nici nu le-a avut vreodată și nici nu le putea reclama. Dacă Logofătul Ștefan

Catargiu putea reclama a fi nu numai Camacam, ci și Șef al Ministerului din Lăuntru, aceasta nu se potrivea nici cu situațiunea de Șefi de Stat ce au avut foștii Caimacami, nici cu situațiunea ce avea Inalta Poartă intențiunea a face Vornicului Anastasie Panu, fiind expus la o *capitis diminutio* în fața fostului său coleg dela Interne.

Pretențiunea de a se da fostului Ministru de Interne o prerogativă a Domnului era de altfel și contrarie art. 403 din Regulamentul Organic, care hotărăște că *Domnul numește pe toți dragătorii Ramului Judecătoresc, pe Marele Logofăt al Dreptății, pe Membrii Sfatului Administrativ, pe Postelnicul, pe Aga sau Directorul Poliției Capitalei și pe Agentul lângă Poarta Otomană, precum și pe Hatmanul și pe toți ceilalți ofițeri de toate gradurile, lăsând Sfatului Administrativ numai dreptul de a propune Domnului prin Anaforă pentru fiecare slujbă de Prefecți și de Cassieri câte doi candidați, dintre cari Domnul va alege și numi pe unul.*

*

Căimăcămia Moldovei a consemnat în unanimitatea membrilor ei, în primele sale două Procese Verbale, cari poartă data de 20 Octombrie (1 Noembrie) modul ei de a vedea.

Procesul Verbal I:

«Instalându-se Căimăcămia prescrisă de art. 49 din Convenție, subscriși s'au întrunit, și luând aminte gingășimea și greutatea mandatului ce li s'a încredințat, s'au pătruns adânc de toate datoriile ce-i privesc și, în unanimitate au fost tustrei, ca să-și pue silințele și toată curățenia de cuget, ca să poată împlini misia lor. De aceea, armonia cea mai deplină și buna înțelegere urmează a fi pururea între subscriși; dar totodată pătrunși de datoriile lor, ei găsesc de cuviință, pentru îlesnirea lucrărilor și nesuferirea nici a unei întârzieri, a adopta următorul mod, în toate cazurile cari vor veni în debaterile Căimăcămiei: *Principiul majorității trebuie pururea să prezideze la toate lucrările Căimăcămiei, cu care minoritatea trebuie a se uni*, pentru ca lucrările ce vor ieși dela Căimăcămie să fie sub subscrierea tuturor membrilor; dar fiindcă prin adoptarea acestui princip al majorității, subscriși caută a dovedi dorința ce au pentru a nu se urmă împiedicări și întârzieri în lucrări, de aceea se unesc tot odată prin acest jurnal, ca totdeauna, *când va fi minoritate, socotința acesteia să treacă într'un jurnal deosebit, ca să rămâie drept dovadă despre socotința sa și că acela ce a avut-o rămâne în pace cu cugetul său; iar lucrările vor merge după principiul majorității, după cum mai sus s'a arătat.*»

Procesul Verbal II:

«1. Intrunirea membrilor Căimăcămiei va avea loc în toate zilele în palatul administrației, în apartamentele domnești, dela 11 ore de dimineața până la 3 ore după amiază; la cazuri de urgență întrunirea Căimăcămiei va urma și după amiază, cum și în oricare timp ar cere trebuința.

«2. Impărțirea Ocupațiilor oficiale ale Căimăcămiei pe toate zilelele săptămânii este precum urmează:

«Lunea pentru primirea suplicelor.

«Marțea pentru trebile Dapartamentelor Finanțelor și ale Culturii.

«Miercurea și Vinerea pentru trebile Departamentului Dreptății.

«Joia pentru trebile Secretariatului de Stat, și pentru primirea d-lor Consuli.

«Sâmbăta pentru trebile Departamentului Ostășesc și acele ale Lucrărilor publice.

«Iar Departamentul din Lăuntru va fi primit fără osebite în toate zilele săptămânii, după cum ar cere trebile lui.

«3. Pentru trebile curgătoare, fiecare din șefii Departamentelor va lucra în a sa competență și răspundere, ca și până acum, iar la cazuri de nedumerire va raporta Căimăcămiei.

«4. Pentru pricinile judecătorești ce ar cere întărirea Domnului, spre a nu pățim părțile împricinate, prin așteptarea punerii în lucrare a dreptăților câștigate, d-lui șef al Departamentului Dreptății va prezintă Căimăcămiei anaforalele Divanului domnesc, cari fiind sfârșite după formele Regulamentului, Căimăcămia va imputernici prin a sa încheiere aducerea întru împlinire unor asemenea hotăriri judecătorești, rămânând în a sa chibzuire a prelungi împlinirea unora până la instalarea Domnului ce se va alege, pentru care se va țineă anume Registru de către d-l Șef al Departamentului Dreptății, cu arătarea celor puse în lucrare și a cauzei prelungirii celorlalte.»

Prin Procesul Verbal No. IV din 23 Octomvrie (4 Noemvrie), Membrii Căimăcămiei au luat în unanimitate hotărîrea de a înlocui pe Ministrii Principelui Caimacam Nicolae Conaki Vogoridi prin alți Șefi, numiți Ministri Provizori ai diferitelor Departamente:

«Considerând că Ministrii, cari au compus sfatul sub guvernul conținut, au urmat o politică exclusiv personală, precum obștește este cunoscut; considerând că în urmarea înscrisului făcut de către d-nii Ministri, ca răspuns la ofisul cu No. 78 al fostului Caimacam, se află în contravenție cu dispozițiile Convențiunii din 7 (19) August, care cere ca membrii Guvernului să fie cu totul nepărtinitori, neavând în privire decât interesul comun; iar d-nii

Ministri, prin arătatul înscris, se arată cu totul devotați interesului personal al unui singur individ.

«Considerând actul de nesubordinare a domniilor sale către subscrișii, dovadă tănuirea în care s'au silit a țineă către subscrișii aducerea Fermanului imperial despre denumirea lor la Cărmăcămia țerii, punând prin asemenea urmare pe subscrișii în neputință de a îndeplini către E. Sa Comisarul Inaltei Porți datoriile lor, îndată ce a sosit;

«Considerând că însăș comunicația ce li s'a făcut tocmai Sâmbătă la șase ore seara dovedește un manc d'égard către Convenție, chemând pe subscrișii numai ca să asiste la solemnitatea cetirii Hațișerifului de Promulgare a Convenției, fără a voi să recunoască ce li se dă prin Convenție, și care eră cuprins și în Fermanul Imperial, aflat în mâinile Guvernului spre a se traduce, deși Consiliul ar fi putut luă povățuire din urmarea păzită la instalarea răposatului Caimacam Teodor Balș, precum și la aceea a Prințului Vogoridi.

«Subscrișii, neputând aveă încredere în d-lor, au hotărît depărtarea d-lor Miniștri și înlocuirea lor prin persoanele mai jos însemnate :

«D-l *Iancu A. Cantacuzin* se rânduește Ministru provizoriu de Finanțe;

«D-l *Gheorghe Cuciuran* se rânduește Ministru provizoriu de Culte și Instrucție publică;

«D-l *Vasile Alecsandri* se rânduește provizoriu Secretar de Stat;

«D-l Colonel *Alecu Cuza* rămâne în funcția sa, îndeplinind și îndatoririle de Hatman, prescise de Așezământ, până la înlocuirea postului de Hatman;

«D-l *Panaite Donici*, Directorul Departamentului lucrărilor publice, în postul de Director, va îndeplini îndatoririle de Ministru provizoriu al lucrărilor publice.

Ministrii Caimacamului Nicolae Conaki Vogoride, indicați în Procesul Verbal IV al Caimacamilor Ștefan Catargiu, Vasile Sturdza și Anastasie Panu, ca fiind *cu totul devotați interesului personal al unui individ*, sunt Logofeții Al. Balș, Ministru de Interne, G. Beldiman, Ministrul Cultelor și Instrucțiunii publice, Visternicul Panaite Balș, Maiorul Iorgu Ghika și Postelnicul A. Fotino.

Aceștia au fost înlocuiți cu Miniștri Provizorii, și anume cu: Vornicul Ioan A. Cantacuzin la Finanțe, cu Postelnicul Vasile Alecsandri la Secretariatul de Stat, cu Panaite Donici la Lucrările publice, unde eră Director, și de Colonelul Alexandru Cuza la Hătmănie. Consiliul Administrativ Extraordinar a fost completat prin Directorii diferitelor ministere, dându-și demisiunea Ministrul Provizor al Cultelor și Instrucțiunii publice G. Cuciuran, prin Directorul George Dulcescu, locul la Justiție prin Spătarul Dimitrie Meleghe,

Directorul aceluia Departament, și la Interne prin Vornicul Iordachi Pruncu, fost Prefect de Putna.

Îndată ce Căimăcămia Moldovei a început a aplica Convențiunea din 19 August 1858, ea a însărcinat prin Ofis special pe Membrii Consiliului Administrativ să facă lucrările necesare, spre a le supune cercetării Căimăcămiei, care avea a le aproba ca Guvern.

Astfel, în urma Ofisului Căimăcămiei No. 12 din 24 Octomvrie (5 Noemvrie), au fost prelucrate și semnate Instrucțiunile pentru aplicarea Stipulațiunilor Electorale de unanimitatea Consiliului Administrativ: V. Alecsandri, I. A. Cantacuzin, A. Cuza, I. Pruncu, D. Meleghie, G. Dulcescu, P. Donici. Ele au fost trimise Administratorilor de județe cu Circulara următoare a Căimăcămiei No. 16 din 31 Octomvrie (12 Noemvrie):

«Principate-Unite Moldova și Valahia. Căimăcămia Moldovei.

«Domnule Administrator,

«Convențiunea încheiată la Paris în 7 (19) August trecut, a deschis patriei noastre o eră nouă — un viitor. Țara este chemată astăzi a exercita un drept mare, ce l-a avut din străvechi, dreptul alegerei. Domnia-ta ești chemat prin funcția ce ocupi a coopera în aplicarea lui. Domnia-ta urmezi a face lista fețelor cari au a compune colegiurile electorale în acel district. Guvernul a făcut Instrucții povățuitoare în asemenea. Ele vi se trimit acum în alăturare. Dintrînsele vei cunoaște modul care este adoptat pentru îndeplinirea Convenției și a Legii Electorale, comunicate administratorilor pe lângă officia Departamentului din Lăuntru. Spiritul de nepărtinire, de lealitate și de sinceritate este condiția principală a acestor instrucții. Domnia-ta te vei pătrunde de acest spirit și vei face a se simți în toate lucrările ce vei înainta. Domnia-ta ești întru aceasta îndatorit de patria Domniei-tale și de guvernul dela care atârni. Țara întreagă stă acum și așteaptă lucrările noastre.

«Orice priviri personale și de interes privat trebuie cu totul îndepărtate. Chemarea noastră este cu totul alta; ea este de a da patriei o Adunare națională, o Adunare compusă de fiii cei mai aleși, de fiii aceia cari sunt hotărâți a se ridica mai presus de toate considerațiile secundare și a nu avea în privire decât interesul cel mare, cel sfânt, interesul național.

«Lucrările dovedesc totdeauna, oricât de îmrejdite ar cercă cineva a le face, scopul la care au țintit.

«Căimăcămia nu va suferi nicidecum a se profana sacrul mandat ce i s'a încredințat: acela de a chema țara să se rostească liber în alegerile deputațiilor săi.

«Ocupându-vă dar, îndată după primirea acestui Ofis și a Instrucțiilor alăturate, cu facerea listelor electorale, Căimăcămia așteaptă rezultatul lucrărilor Domniei-tale, în termenul prescriș prin instrucții, pentru ca să se poată înainta cea mai departe lucrare.

(Subscriși:) «St. Catargiu, V. Sturdza, A. Panu.
(L. S.)»

«Contrasemnat: Secretarul Statului, (s) V. Alecsandri.
«Directorul, A. Fotino.
«Șeful secției, I. Antoniad».»

Raportul Consiliului Administrativ Extraordinar No. 4979 din 25 Octomvrie (6 Noemvrie), adresat Căimăcămiei pentru a restatornici Legea Presei din 22 Maiu 1856, a fost semnat în unanimitate de acel Consiliu, și aprobat de Căimăcămie prin rezoluția din 25 Octomvrie (6 Noemvrie).

Întăia divergință de opinie între membrii Căimăcămiei Moldovei s'a ivit la numirile administratorilor de județe.

Aceasta se constată prin *Procesul Verbal VI* din 31 Octomvrie (12 Noemvrie):

«In temeiul jurnalului din 20 Octomvrie No. 1, subscrișii membri ai Căimăcămiei, întruniți în ședință obicinuită, conform jurnalului din 20 Octomvrie, de sub No. 2, încuviințând *Instrucțiile prelucrate de Comisie în chestia alegerilor și, prin ofisul cu No. 16*, decretând trimiterea lor către administratori, au venit apoi a delibera asupra nevoei neapărate ce este de a se schimbă administratorii de prin ținuturi, pe temeiul că cei mai mulți din ei și-au compromisat caracterul de nepărtinire cerut de împrejurările de față prin o fățișă propagandă de partidă, încât ei nu mai pot astăzi înfățișă guvernului nici o garanție, că vor lucra în aplicarea stipulărilor electorale cu nepărtinirea și sinceritatea cerută de Convenție.

«In această deliberație, d-l Log. *Ștefan Catargiu* a propus înlocuirea administratorilor de *Roman*, de *Fălciu*, de *Ismail* și de *Iași*, și persoanele propuse s'au adoptat în unanimitate.

«Iar în cât privește schimbarea celorlalți administratori, urmând desbinarea, și mai vârtos împotrivire din partea d-lui Log. Catargiu asupra depărtării administratorilor de *Bârlad* și *Putna*, apoi pe temeiul jurnalului de sub No. 1, care se alătorează în copie spre a se publică și prin care s'a adoptat principiul majorității, subscrișii Vorn. V. Sturdza și Vorn. A. Panu încheie în majoritate că, în privirea nevoei mai sus prescrișe, să se recomânde *Consiliului* ca, potrivit liter. C. din art. 403, sect. II din Regulamentul pentru numirea la diferitele funcții, să aleagă și să propue candidații cuveniți pentru

înlocuirea administratorilor din ținuturile de *Neamț, Bacău, Tecuciu, Vaslui, Tutova, Putna, Cahul, Dorohoiu*.

«In această grabnică lucrare, spre a se putea expediă noilor administratori instrucțiunile pregătite în chestia electorală, Consiliul va avea în privire și districtul *Botoșani* și *Fălțiceni*.»

Divergențele de opinie în Căimăcămie crescând pe fiecare zi, s'a hotărît de majoritate a se constată în Procesele Verbale și a se aplică atunci principiul majorității pe temeiul Procesului Verbal I din ziua de 20 Octomvrie (1 Noemvrie).

Proces Verbal No. V al Căimăcămiei Moldovei din 1 (13 Noemvrie):

«In urma celor declarate subscrișilor de către d-lui șeful poliției și de către d-lui secretarul Căimăcămiei, cum că d-lui Logof. Ștefan Catargiu l-a însărcinat să ne arate, cum că domnia-sa nu poate veni acum a lua parte în camera Căimăcămiei la înaintarea lucrărilor cuvenite, aflându-se ocupat cu alegerea membrilor Eforiei ; subscrișii, considerând urgența lucrărilor, multul timp care a trecut până acum dela instalarea Căimăcămiei, și conform art. 1 din jurnalul II, încheiat în 20 ale lunii Octomvrie trecut, încheie : ca să se facă poftire d-sale logofătului Ștefan Catargiu a veni astăzi seară la 7 oare, în camera Căimăcămiei, pentru a se țineă ședința datorită spre înaintarea lucrărilor, cari nu mai pot suferi întârzieri.»

Neînțelegerile au luat proporții mai mari prin împotrivirea Vornicului Iordachi Pruncu de a lua parte la lucrările Consiliului Administrativ Extraordinar. Majoritatea Căimăcămiei a depărtat pe d-l I. Pruncu din funcțiunea de Director al Ministerului de Interne și l-a înlocuit prin d-l A. Teriakiu.

Ruptoarea între majoritate și minoritate s'a terminat prin refuzul Logofătului Ștefan Catargiu de a mai lua parte la lucrările Căimăcămiei și înlocuirea sa prin Vornicul Ioan A. Cantacuzin, Ministrul Provizor de Finanțe în 20 Decemvrie 1858 (1 Ianuarie 1859).

In Procesul Verbal XXXIII din 22 Decemvrie 1858 (3 Ianuarie 1859), — din acea zi Căimăcămia fiind întrunită în întregimea ei de trei membri, pășește înainte la celelalte lucrări relative la competența sa.

Cari sunt acele lucrări?

Nu rămâne îndoială, că ele se concentrau în aplicarea sinceră,

reală și energică a articolelor 1, 2, 3 și 9 ale Convenției din 19 August 1858. Ele glăsuiesc precum urmează :

Art. 1. *Principatele Moldova și Valahia, constituite de acum înainte sub denumirea de Principatele Unite a Moldovei și a Valahiei, rămân așezate sub Suzeranitatea Maiestății Sale Sultanului.*

Art. 2. *În puterea Capitulațiilor încheiate de Sultanii Baiazet I, Mohamed II, Selim II și Soliman II, cari constituiesc Autonomia lor, regulându-se relațiile cu Inalta Poartă și pe cari mai multe Hatișerife, anume acela din 1834, le-au consfințit; asemenea în conformitate cu art. 22 și 23 din Tratatul încheiat la Paris în 30 Martie 1856, Principatele vor urmări să se bucure, sub Garanția Colectivă a Puterilor Contractante, de Privilegiile și Imunitățile, în a căroră stăpânire se află. Prin urmare Principatele se vor administra liber și fără nici un amestec din partea Inaltei Porți, în marginile stipulate prin învoirea Puterilor Garante cu Curtea Suzerană.*

Art. 3. *Puterile publice vor fi încredințate în fiecare Principat unui Domn și unei Adunări Elective, care va lucra în cazurile prevăzute prin Convenția de față cu concursul unei Comisiuni Centrale, Comună ambelor Principate.*

Art. 9. *La caz când Imunitățile Principatelor s'ar viola, Domnii vor adresa un recurs la Curtea Suzerană, și dacă nu se va face dreptate reclamațiilor lor, ei îl vor putea transmite prin Agenții lor la Reprezentanții Puterilor Garante la Constantinopole.*

Domnii se vor reprezenta lângă Curtea Suzerană prin Agenți, născuți Moldoveni sau Munteni, neatârnați de vreo jurisdicțiune străină și primiți de Poartă.

Nu rămâne îndoială că țelul Căimăcămiei, lucrând acum în desăvârșită unire, eră să ajungă fără întârziere la întrunirea Adunării Elective și la Alegerea Domnului.

Voiu urmări de aci înainte, cu acte și documente, dezvoltarea acestei nouă faze a lucrării Căimăcămiei Moldovei din 1858.

Logofătul Ștefan Catargiu a căutat, ca «cel dintâiu Membru al Căimăcămiei după rang și vârstă», a produce un conflict între Guvern și Mitropolie. Acest conflict a fost însă înlăturat prin atitudinea respectuasă, dar energică a celorlalți doi Caimăcami, uniți, după cum se vede din corespondența următoare dintre Guvern și Mitropolit.

Adresa Căimăcămiei Moldovei No. 36 către Mitropolitul Moldovei Sofronie Miclescu din 20 Decembrie 1858 (1 Ianuarie 1859):

«În conformitate cu Dispozițiunile Convenției, încheiată la Paris în 7 (19) August trecut, săvârșindu-se alegerea deputaților cari urmează a compune Adunarea electivă a Principatului Moldovei, și avându-se în privire că, după

ziua de 23 ale curenteii, publicată în «Monitorul Oficial» cu No. 19, pentru întrunirea deputaților în Capitală, încep sfintele sărbători ale Nașterii Domnului nostru Isus Hristos, în cari, după propunerea Inalt Prea Sfinției Voastre, nu se poate face deschiderea Adunării; Căimăcămia se unește cu propunerea Inalt Prea Sfinției Voastre, de a se amâna deschiderea Adunării la 28 ale curenteii, și prin urmare vă roagă cu tot respectul, ca Inalt Prea Sfinția Voastră, în calitate de prezident al Adunării, să binevoiți a regula cele de cuviință în asemenea, pentru arătata zi de 28 Decemvrie.

(Subscriși): «V. Sturdza, A. Panu.

Contrasemnat, pentru Secretarul Statului (subscris) A. Fotino.

Șeful secției (subscris) I. Antonia de.

Adresa Mitropolitului Moldovei No. 2035 către Vornicii Vasile Sturdza și Anastasie Panu, membri ai Căimăcămiei Moldovei, din 20 Decemvrie 1858 (1 Ianuarie 1859):

«D. D-sale Vornicii Vasile Sturdza și Anastasie Panu, membri ai Inaltei Căimăcămii.

«In urma împărțirii cu data din 11 Decemvrie, ce am primit dela d-lui Logofătul Ștefan Catargiu, cel dintâiu membru al Căimăcămiei după rang și vârstă, eu, prin înscrisul meu din 13 Decemvrie, am făcut cunoscut d-voastre că nu voiu putea deschide o Adunare, a căreia înființare se află pătată de felurite abateri și violații a principiilor hotărâte prin Convenția din 7 (19) August.

«Pe temeiul făgăduințelor ce mi s'au dat, că acele violații și călcări se vor îndreptă de d-voastre, eu am îngăduit a se pune vremelnicește acel înscris al meu la Mitropolie, dar în loc de a se face făgăduita îndreptare, nu numai nu s'au precumtat ilegalitățile, precum: 1) primirea între alegătorii primari a multor proprietari de vii, cari nu numai nu-și au venitul de 100 galb., cerut de așezământ, dar nici fondosul lor n'ar putea avea această valoare; al 2) alegerea de persoane fără avere între proprietarii mari; al 3) împărțirea ce au văzut unii din supușii străini la alegere, sau neîmpământeniți. Dar apoi, pe lângă acestea, s'au făcut și două mari răsturnări în cele mai fundamentale principii ale Convenției, prin îndrituirea în toate colegiile de reședință a posesorilor ținutași, cărora li s'au închipuit în oraș domiciliu fictive; și prin desființarea art. 8 din Convenție cu măsuri adoptate de a fi datori să înfățișeze dovezi acei îndrituiți să reclame ștergerea acelor înscriși fără drituri, dispoziții cari au făcut neputincioase asemenea reclamații și, din aceasta, au provenit de nu s'a scos nici una din fețele, din rea credință introduse în liste.

«Păvățuiți de dreapta cugetare, nu veți putea tăgădui înșiși d-voastre, că eu aflându-mă, în puterea Convenției, prezident permanent al unei Adunări

legale, nu voi putea deschide o Adunare înființată prin asemenea închipuiri, și că de a mea datorie este a aștepta hotărârea ce se va da asupra unei chestii de așa mare însemnătate de către Puterile Garante, în înțelegere cu Curtea Suzerană.

(Subscris) «Sofronie, Mitropolitul Moldovei.»

Adresa Căimăcămiei Moldovei No. 478 către Mitropolitul Moldovei, din 26 Decembrie 1858 (7 Ianuarie 1859):

«Inalt Prea Sfințite Părinte!

«Subscrișii s'au pătruns de o adâncă măhnire la cetirea scrisorii I. P. S. Voastre din 20 Decembrie, care cuprinde declarația, că «în calitate de Președinte permanent al unei Adunări legale, nu veți putea deschide această Adunare, a cărei înființare ar fi pătată de felurite abateri și violații ale principiilor hotărâte prin Convenția din 7 (19) August.»

«Fără a intra în examenul validității acestor imputări, la cari I. P. S. Voastră ați plecat urechea în defavorul Guvernului, subscrișii se vor mărgini a Vă comunica următoarele observații, întemeiate pe cuprinsul Regulamentului Organic și al Convenției.

«Adunarea generală este singură îndrituită a constata legalitatea și validitatea fiecărei alegeri.

«Nici un deputat în parte, nici Președintele, nu-și poate atribui însușirile Adunării, căci dacă ar atârna dela Președinte a invalida după voință alegerile deputaților și a deschide Adunarea când va voi, atunci principiul de mandatar ai nației ar deveni iluzoriu și Adunarea, în loc să fie expresia țării, ar fi numai rezultatul voinței absolute a Președintelui.

«Președintele Adunării nu are mai mult decât un singur glas.

«Președintele Adunării nu poartă titlul de Președinte permanent, căci funcțiile sale au putere numai în timpul cât este Adunarea convocată.

«Abținerea oricărui deputat și chiar a Președintelui nu poate aduce nici o împiedicare lucrărilor Adunării, căci convocarea și deschiderea Adunării nu se face de către Președinte, ci de către Guvern, și că prin urmare I. P. S. Voastră nu sunteți chemați prin postul vostru a deschide Camera.

«In privirea deci a acestor considerații și a moralei evanghelice, care cere ca păstorul să nu se depărteze de turma sa, subscrișii cu toată smerenia vin a vă ruga ca să reveniți asupra unei hotărâri vătămătoare caracterului înalt al I. P. S. Voastre, luând îndrăzneala a vă face cunoscut că deschiderea Adunării, având a se face Dumineca viitoare, în lipsa I. P. S. Voastre, acea Adunare va fi prezidată de către acel mai vechiu în vârstă, până la alegerea Vicepreședintelui.

(s) «V. Sturdza, A. Panu, I. A. Cantacuzino.»

Adresa Mitropolitului Moldovei No. 2055 către Căimăcămia Moldovei, din 27 Decembrie 1858 (8 Ianuarie 1859):

«Inaltei Căimăcămii a Principatului Moldovei.

«Adresa Inaltei Căimăcămii din 26 Decembrie No. 478, cu onor am primit. Am văzut cele într'însa cuprinse, întru ceace se atinge de deschiderea Adunării, care neapărat ar urmă a se face la 28 zile, adică Duminecă; și fără a intra în mai întinse explicații asupra celor cuprinse în adresa noastră din 20 Decembrie, ne mărginim a răspunde cu cinste, că nici cum, prin acea adresă către Inalta Căimăcămie, n'am propus că ne-am depărtă dela președinția Adunării, după dritul recunoscut nouă de către Convenție, și nici ne depărtăm după invitarea ce ni se face. Dar așa, precum ne găsim obosit de sfințele slujbe după datoria religiei, și încă mai urmează a mai face asemenea osteneți de slujba bisericeii până la 6 a viitoarei luni Ghenarie, când se sfârșesc aceste praznice ale Bisericeii noastre, încât spre o asemenea îndeplinire de datorie, binevoească Inalta Căimăcămie a se prelungi deschiderea Adunării pe la 7 zile a viitoarei luni Ghenarie; iar când Inalta Căimăcămie silește deschiderea Adunării fără mai multă prelungire, precum prin adresa către noi se rostește, nu putem să oprim această voință a Căimăcămiei, și îndată ce sănătatea ne va iertă, vom pași a prezidui Adunarea, după dritul recunoscut nouă de Convenție.

(Subscris): «Sofronie, Mitropolitul Moldovei».

Adresa Căimăcămiei Moldovei No. 484 către Mitropolitul Moldovei, din 27 Decembrie 1858 (8 Ianuarie 1859):

«Cu o vie părere de rău Căimăcămia a cetit adresa I. P. S. Voastre din 27 Decembrie No. 2055, prin care faceți cunoscut că din cauza ostenelelor sfințelor slujbe, nu veți putea pași a prezidă mâni Adunarea.

«Fiind însă că Adunarea se află deschisă prin Ofisul sub No. 36 din 20 Decembrie a. c. pentru ziua de 28, și toate lucrările sunt înaintate pentru îndeplinirea solemnității, subscrișii cu respectul cuvenit vă încunoștințază că deschiderea Adunării nu se poate prelungi de mâni.

«Așa dar I. P. S. V. veți binevoi a orândui cele de cuviință pentru serbarea Te-Deumului, potrivit Programului, prezidându-se Adunarea, în caz când starea sănătății nu v'ar iertă a veni mâni, de către cel mai în vârstă dintre deputați.

(s) «V. Sturdza, A. Panu, I. A. Cantacuzino.»

Programul pentru deschiderea Adunării Elective a Principatului Moldovei, în ziua de Duminecă 28 Decembrie 1858 (9 Ianuarie 1859):

«1. La 7 ore dimineața, nouă detunături de artilerie vor vesti Capitalei ziua numită pentru deschiderea Adunării.

«2. La 10 ore, se va celebra, în vechea Biserică a Sf. Nicolae cel Mare, un Te-Deum, la care vor asista Excelențele Lor d-nii membri ai Căimăcămiei, cu ministrii, funcționarii Statului și înaltului ștab. Vornicia de aprozi va face poftire d-lor deputați de a se aduna la această serbare religioasă, menită pentru a chema binecuvântarea Cerului asupra lucrărilor reprezentanților națiunii.

«3. Oastea de toate armele, în mare uniformă, va fi înșirată pe ambele părți, dela ușile bisericii până la scara cea mare, conducătoare la sala seanelor Adunării.

«4. După săvârșirea Te-Deumului, d-nii deputați, în sunetul clopotelor, se vor îndrepta pe jos spre sala seanelor; la ieșirea lor din biserică, vor fi salutați de o bandă de muzică militară. Artileria va slobozi 101 tunuri, și în trecerea Adunării până la palat, oastea va prezenta armele. O altă bandă de muzică, pusă la scara cea mare, va saluta Adunarea.

«5. Ajungând la palat, d-nii deputați vor fi întâmpinați la scară de patru domnești adjutanți, cari-i vor preceda până la sala seanelor.

«6. Intrarea publicului în sala Adunării va fi liberă, cu bilete date mai înainte de prezidentul ei și de vornicul de aprozi. Locuri deosebite vor fi rezervate pentru d-nii reprezentanți ai Puterilor, cari vor fi invitați la această solemnitate prin Ministerul Trebilor străine.

«7. După ce d-nii deputați se vor așeza la locurile lor, se va face cetirea ofisului de deschiderea Adunării, dat de Excelențele Lor d-nii membri ai Căimăcămiei, după care se va proceda la cele mai departe lucrări.

«8. Seara tot orașul va fi iluminat. Ministerul Lucrărilor publice și Municipalitatea se vor îngriji de iluminarea zidurilor publice; la 8 ore seara, un foc de artificie va arde pe piața palatului.

«9. Ministerul din Lăuntru va da ordine tuturor administrațiilor ținutale, ca prin toate orașele să se serbeze ziua de 28 Decembrie, ca o serbare națională. Dimineața se va celebra Te-Deum, la care funcționarii Statului vor asista în uniformă. Seara orașele vor fi iluminate. Municipalitățile vor face distribuție de pâne și de carne la săraci și la arestanți.

«Ministerele din Năuntru, Ostășesc, Bisericesc și al Lucrărilor publice, fiecare în ceea ce-l privește, sunt însărcinate cu punerea în lucrare a acestui Program. Polițiile, atât a Capitalei, cât și ale orașelor ținutale, sunt ordonate a păzi cea mai bună orândueală în tot cursul serbării.

Deputații Adunării Elective din Iași.

N = Naționaliști. M = Mihail Sturdza. G = Grigorie Sturdza.

	Deputații Alegătorilor Primari de județe Legea Electorală Art. 10			Deputații Alegătorilor Direcți de orașe Legea Electorală, Art. 12			Deputații Alegătorilor Direcți de județe Legea Electorală, Art. 11			Totalul					
	N	M	G	N	M	G	N	M	G	Pe județe					
I Bacău	(Anulat fiind egalitate de voturi)	---	---	Vasile Alecsandri	N	---	Costache Roset Tețcanu	N	---	---	}	3	---	3	
							Iancu Donici . . .	N	---	---					
II Botoșani	Panaite Cazimir . . .	N	---	Maiorul Nicolae Pisòski	N	---	Nieu Mavrocordat Nicu Canano . . .	N	---	---					}
III Cahul	(Anulat Velciu)	---	---	Iancu A. Cantacuzin	N	---	Pr. Constantin Gr. Ghika	N	---	---	}	3	---	3	
							Costache Rolla, (îndoită alegere)	N	---	---					
IV Covurluiu	Nicolae Roset Bălănescu	N	---	Prinț. Alecu Moruz (Anulat Ștef. Georgiu)	N	---	Lascar Catargiu . .	N	---	---	}	4	---	4	
							Const. Miclescu . .	N	---	---					
V Dorohoiu	Dimitrie Miclescu	N	---	Gheorghe Haznaș	N	---	Ștefan Silion . . .	N	---	---	}	4	---	4	
							Alecu Grigoriu . .	N	---	---					
VI Fălciu	Alexandru Cuza	N	---	Nicu Catargiu . . .	N	---	Petru Mavrogheni	N	---	---	}	4	---	4	
							Lascar A. Rosetti	N	---	---					
VII Iași	Dr. Gheorghe Cuciuranu	N	---	Anastase Panu . . .	N	---	Costache Rolla . .	N	---	---	}	3	1	2	6
				Nicolae Istrati . . .	---	M	Dimitrie Korne . .	---	---	G					
				Pr. Grigorie Sturdza	---	G									
VIII Ismail	Nicolae Docan	N	---	(Anulați Vergati, Tulceanu)	---	---	(Demisionat) Constantin Negre (Anulat Caravasile)	N	---	---	}	2	---	2	
IX Neamț	Grigorie Balș	---	G	(Anulat Alecu Catargiu) . . .	---	---	Ștefan Catargiu . .	---	M	---	}	2	1	3	
							Petrache Roset	---	---	---					
							Bălănescu	---	M	---					
X Putna	Pr. Nicolae Suțu	N	---	M. Kogălniceanu . .	N	---	Alecu Balș	---	M	---	}	2	2	---	4
							Iordachi Pruncu	---	M	---					

	Deputatii Alegătorilor Primari de județe			Deputații Alegătorilor Direcți de orașe			Deputații Alegătorilor Direcți de județe			Total				
	Legea Electorală, Art. 10			Legea Electorală, Art. 12			Legea Electorală, Art. 11			N	M	G	Pe județe	
XI Roman	Alecu Scorțescu	--	G	Ioan Gheorghidi	N	--	Constantin Hurmuzachi	--	G	} 1	--	3		4
						Maiorul Iorgu Ghika	--	G						
XII Suceava	Alecu Botez Forăscu	--	M	Alecu Ciurea	N	--	Lupu Botez	--	M	} 1	2	--	3	
						(Anulat I. Varnav Liteanu)								
XIII Tecuciu	Pr. Nicolae Vogoridi	--	M	Costachi Iacovachi	N	--	Panaite Balș	--	M	} 1	3	--	4	
						Dimitrie Iamandi	--	M						
XIV Tutova	Iordache Gane	N	--	Gheorghe Iamandi	--	M	Manolaki Costaki	N	--	} 2	1	1	4	
						Iorgu Radu	--	G						
XV Vasluiu	Nicolae Milu	--	M	A. Mavrocordat	N	--	Iancu Sturdza	N	--	} 3	1	--	4	
						Petrachi Carp	N	--						
Totalurile	8 3 2			12 2 1			Anulați 2			15 7 4			35 12 7 = 54	
	Anulați 2 3			Anulați 4 15			Demisionați 1			} 4 26			Anulați cu 2 locot. de Episcopi. Mitrop. = 1	
	15			19			Indoită alegere 1							
64										Total . 67				
1 Mitropolit														
2 Locotenenții de Episcopi														
Total . . 67														

Deputații Adunării Elective din Iași:

		Validați	Anulați
Mitropolitul	1	1	—
Locotenenți de Episcopi	2	—	2
Alegători Primari de Județe	15	13	2
Alegători de Oraș	19	15	4
Alegători de Județe	30	28	2
	67	57	10

2 } C. Negre, demisionat.
 } C. Rolla, îndoită alegere.

55 Deputați carii compun
 Adunarea Electivă din Iași.

Publicațiunea Secretariatului de Stat al Moldovei, din 28 Decemvrie 1858 (9 Ianuarie 1859), privitoare la *Lista Candidaților la Domnie*.

«Conform Fermanului de instalare, Căimăcămia s'a ocupat cu cea mai serioasă luare aminte cu facerea listei a celor cu însușiri de a fi aleși la Domnie.

«Această listă care se publică acum, cu toate silințele Căimăcămiei, n'a putut fi completă, din lipsa izvoarelor cari ar fi putut să-i dea lămuriri exacte asupra tuturor persoanelor ce pot avea însușirile prescrise de art. 13 din Convenție. Toate persoanele cari, având însușirile încuviințate, nu se vor vedea trecute în lista Căimăcămiei, sunt poftite a înfățișa Căimăcămiei dovezile dritului ce ar avea pentru a se număra între candidații la Domnie, și Căimăcămia se va grăbi a înscrie pe toate fețele cari, din scăpare de vedere, nu s'ar fi înscris.

«Dritul reclamației persoanelor, cari ar avea drituri la Domnie, este deschis a se face și la Adunare, și dar Secretariatul de Stat va publică acest ofis dimpreună cu lista.

(Subscriși:.) «V. Sturdza, A. Panu, I. A. Cantacuzin.

«Secretarul Statului, V. Alecsandri.

Șeful secției, Antoniadî.»

Lista candidaților la Domnie:

«1. *Printul* Mihail Sturdza. 2. *Beizadè* Costachi Gr. Ghica. *Logofeți*: 3. Teodor Balș. 4. Alecu Balș. 5. Ștefan Catargiu. 6. Petrachi Roset Bălănescu.

7. Costin Catargiu. 8. Alecu Sturdza. 9. Nicolae Milu. 10. Costachi D. Sturdza. 11. Anastasie Bașotă. 12. Iordachi Beldiman. 13. Vasile Ghica. 14. Răducanu Roset. *Vornicii*: 15. Alecu Botez Forăscu. 16. Iorgu Vărnăv Liteanu. 17. Vasile Sturdza. 18. Lascar Bogdan. 19. Teodor Ghica. 20. Alexandru Catargiu. 21. Lascar Roset. 22. Lascar Catargiu. 23. Scarlat Roset. 24. Grigorie Baș. 25. Iancu Prăjescu. 26. Iancu A. Cantacuzin. 27. Alecu C. Sturdza. 28. Costachi Ciolac. 29. Manolaki Costaki Epureanu. 30. Dimitrie Mavrocordat. 31. Mihail Kogălniceanu. *Hatmanii*: 32. Nicu Mavrocordat. 33. Iorgu Ghica. 34. Alecu Aslan. 35. *Colonelul* Nicolae Iamandi. 36. *Postelnicul* Vasile Alecsandri. *Agi*: 37. Costachi Roset Tețeanu. 38. Grigorie Kostaki.

Adecă 38 persoane.

«Secretarul Căimăcămiei, (subscris) D. Sturdza.»

Lista Candidaților la Domnia Moldovei, după ordinea alfabetică. Candidații înscrși de guvern. Acei însemnați cu o cruce (†) au cerut ștergerea lor din Listă.

<i>Alecsandri</i>	1. Postelnicul Vasile Alecsandri.
<i>Aslan</i>	2. Hatmanul Alecu Aslan.
<i>Baș</i>	3. Logofătul Alecu Baș.
	4. Logofătul Teodor Baș.
	5. Vornicul Grigorie Baș.
<i>Bașotă</i>	6. Logofătul Anastasie Bașotă.
<i>Beldiman</i>	7. Logofătul Iordachi Beldiman.
<i>Bogdan</i>	8. Vornicul Lascar Bogdan.
<i>Botez</i>	9. (†) <i>Vornicul Alecu Botez Forăscu.</i>
<i>Catargiu</i>	10. (†) <i>Logofătul Ștefan Catargiu.</i>
	11. Logofătul Costin Catargiu.
	12. Vornicul Alexandru Catargiu.
	13. » Lascar Catargiu.
<i>Cantacuzin</i>	14. (†) <i>Vornicul Iancu A. Cantacuzin.</i>
<i>Ciolac</i>	15. Vornicul Costachi Ciolac.
<i>Ghica</i>	16. (†) <i>Beizadê Costachi Gr. Ghica.</i>
	17. Logofătul Vasile Ghica.
	18. Vornicul Teodor Ghica.
	19. Hatmanul Iorgu Ghica.
<i>Iamandi</i>	20. Colonelul Nicolae Iamandi.
<i>Kogălniceanu</i>	21. (†) <i>Vornicul Mihail Kogălniceanu.</i>
<i>Milu</i>	22. Logofătul Nicolae Milu.
<i>Prăjăscu</i>	23. Vornicul Iancu Prăjăscu.

<i>Roset</i>	24. (+) <i>Logofătul Petrachi Roset Bălănescu.</i>	
	25. Logofătul Răducan Roset.	
	26. Vornicul Lascar Roset.	
	27. » Scarlat Roset.	
	28. Aga Costachi Roset Tețcanu.	
<i>Kostaki</i>	29. Vornicul Manolaki Kostaki Epureanu.	
	30. Aga Grigorie Kostaki.	
<i>Mavrocordat</i>	31. Vornicul Dimitrie Mavrocordat.	
	32. Hatmanul Nicu Mavrocordat.	
<i>Sturdza</i>	33. Principele Mihail Sturdza.	
	34. Logofătul Alecu Sturdza.	
	35. » Costachi D. Sturdza.	
	36. Vornicul Vasile Sturdza.	
	37. » Alecu C. Sturdza.	
<i>Vârnav</i>	38. Vornicul Iorgu Vârnav Liteanu.	
<i>Cuza</i>	39. <i>Colonelul Alexandru Cuza.</i>	
<i>Aslan</i>	40. Spătarul Teodor Aslan.	} Candidații în- seriși după propria lor cerere.
<i>Cantacuzin</i>	41. Logofătul Lascar Cantacuzin Pașcanu.	
<i>Docan</i>	42. Aga Iancu Docan.	
<i>Istrati</i>	43. Postelnicul Nicolae Istrati.	

LUCRĂRILE ADUNĂREI ELECTIVE A MOLDOVEI

Adunarea Electivă a Moldovei a fost deschisă prin următorul Mesaj al Căimăcămiei Moldovei din 28 Decembrie 1858 (9 Ianuarie 1859):

«Domnilor Deputați !

«În puterea Convenției de Paris din 7 (19) August, și al Dreptului Autonomic înscris în acest act, țara noastră a săvârșit operațiile electorale. Deși greutatea acestei gingașe lucrări au fost mari din mai multe cauze, iar mai cu seamă din lipsa de cadastru lămuritor al cătimei averilor, și din pricina scurtului timp hotărât de Convenție pentru aplicarea Legii Electorale, totuși în totalul alegerilor s'au prezentat numai trei cazuri mai grele, asupra cărora sunteți chemați a lua o grabnică hotărâre.

«Ele sunt următoarele: 1. Cazul vacanței produsă prin alegerea ca deputat a d-sale Vorn. Costachi Rolla în două colegiuri de proprietari mari, în districtul Capitalei și în acel al Cahulului, 2. Cazul de nesăvârșire a alegerii de-

putatului de orașul Piatra, din pricina unei neînțelegeri iscate între d-nii alegători și a retragerii acestora din sala administrației, când au fost a se scoate biletele din urnă, 3. Cazul suspendării alegerii deputatului proprietarilor mici din Bacău, fiind voturile alegătorilor deopotrivă împărțite între doi candidați.

«Domnilor Deputați! Țara a însemnat în persoanele Domniilor Voastre pe aleșii săi și v'a trimis în această Cameră, pentru ca să-i pregătiți un viitor de zile fericite, după atâtea zile amare și dureroase! Chemarea Domniilor Voastre este cu atât mai serioasă, cu atât mai sfântă, că astăzi sunteți depozitarii voințelor și ai speranțelor unui popor întreg!

«In adevăr, nu este act mai mareț pe lume decât reînvierea unei nații, care cere și merită a se pune în rândul națiilor demne și respectate; dar nu este misie mai frumoasă, mai nobilă, decât aceea de a conlucra la realizarea unui asemenea act. Ferice de acela care este chemat a îndeplini o o așa mare misiune! Ferice de Domniile Voastre, Domnilor!

«Cât pentru noi, avem de fală că am fost meniți de împrejurări a vă deschide porțile Camerei și a proclama deschiderea Adunării Moldovei! Ziua aceasta de 28 Decemvrie va fi înscrisă în istorie ca o zi de renaștere, ca ziua redobândirii unui drept vechiu și de mare însemnătate, dreptul de a avea o putere legislativă alături de puterea executivă, dreptul de a avea reprezentanții nației în față cu persoana Domnului.

«Camera Moldovei este deschisă! Iată-vă acum cu toții dinaintea altarului patriei! Misia Domniilor Voastre începe. La lucru, Domnilor, căci fiecare zi trebuie să aducă un rezultat folositor Principatelor Unite! La lucru cu energie, căci aveți de marturi nația română, ce v'a numit aleșii săi, Puterile garante cari au consfințit, prin Tractatul de Paris, vechile noastre drepturi, și mai presus de ele pe Dumnezeu care cetește în inimile oamenilor și judecă faptele lor!

(Subscriși:) «V. Sturdza, A. Panu, I. A. Cantacuzin.

Contrasemnat: «Secretarul Statului, V. Alecsandri.

Șeful secției, Antoniadî.»

Procesul verbal 1 al Adunării Elective a Moldovei, din 28 Decemvrie 1858 (9 Ianuarie 1859):

Anul 1858 Decemvrie 28 zile. Astăzi, Duminecă, după un Te-Deum serbat în biserica Sfântului Nicolae cel Mare, vechea catedrală a Moldovei, deputații se întrunesc în sala ședințelor Adunării, la 11 ore de dimineață.

«D-l Ministru Secretar de Stat cetește de pe tribună Mesagiul de deschidere, adresat Adunării de către Comisia Interimară. După cetirea acestui

mesagiu, d-lui anunță că în privire că Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit este împiedicat, din cauza ostenelilor sfintelor slujbe, a prezidă Adunarea, poștește pe cel mai în vârstă dintre deputați a ocupa provizoriu scaunul președintelui, alegând totodată de secretari pe cei mai tineri dintre membrii Adunării.

«D-l *Mihail Kogălniceanu*: Fiindcă Adunarea nu este încă deplin constituită, apoi după verificarea titlurilor deputaților, îmi păstrez dreptul de a interpela pe guvernământ asupra absenței Părintelui Mitropolit și corespondenței ce a urmat cu Prea Sfinția Sa în privirea aceasta.

«Adunarea acceptând această propunere, d-lui *Logofătul Petrachi Roset Bălănescu* iea loc la scaunul Președintelui, și chiamă ca Secretari provizorii pe d-lor *Vornicii Nicu Catargiu* și *Nicu Canano*, pe *Postelnicul Nicu Roset Bălănescu*, și pe *Maiorul Iorgu Ghika*.

«Se cetește apelul nominal, la care s'au aflat față cincizeci și opt de membri, iar absenți patru, și anume: Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit, *Vorn. Iorgu Vărnăv Liteanu*, *Aga Dimitrie Iamandi* și *Vorn. Costache Negre*.

«Se deschide discuție asupra neînscrierii în apelul nominal a Prea Sfințiilor Sale *Locotenenți de Episcopi de Roman* și *Huși*.

«D-l *Grigorie Balș*: Văd că *Locotenenții de Episcopi de Roman* și *Huși* nu s'au cetit la apelul nominal. Rog să mi se dea lămurire despre aceasta, fiindcă, după *Convenție*, *Episcopii de Roman* și *Huși* sunt de drit membri ai Adunării.

«D-l *Prezident provizoriu*: *Lista deputaților* am găsit-o pe biuro, făcută de către *Ocărnuire*, și cred că numai ea poate fi valabilă, până la verificarea titlurilor deputaților.

«D-l *Grigorie Balș*: *Convenția* este mai mare decât *lista Ocărnuirei*. După *Convenție*, *Episcopii* sunt membri ai Adunării; prin urmare cer ca să se înscrie în apelul nominal.

«D-l *Vasile Alecsandri*: *Convenția* vorbește de *Episcopi*, iar nu de *Locotenenți de episcopi*.

«D-l *Grigorie Balș*: Aceasta este tot una. Scaunele trebuie să fie reprezentate, și așa și este, judecând după analogie, că astăzi d-l *Panu* a fost chemat la postul ce ocupă, cu toate că nu era *Logofăt al dreptății*, ci numai *Locțiitor al acestui minister*.

«D-l *Anastasiu Panu*: Mă aflu interpelat pe nume și de aceea cer voie dela Adunare ca să răspund. După *Convenție*, Adunarea urmează a se completa de *mandatarii țarei*, de acei cari au fost aleși de către diferitele *coligiuri electorale*. Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit și *părinții Episcopi eparhioți* se află membri de drit ai Adunării. *Părinții Locotenenți de astăzi însă*, nefiind *Episcopi eparhioți definitivi*, ci *rânduți deadreptul numai*

de către Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit, Căimăcămia n'a putut dela sine a le recunoaște dreptul acel prescriș de Convenție, pentru a-i număra între mandatarii nației, căci și episcopii eparhioți trebuie să fie aleși, iar nu rânduiți deadreptul. Căimăcămia a socotit de a sa datorie a lăsa cazul acesta în hotărîrea Adunării. Căimăcămia, prin aceasta, a vroit a da o dovadă că pune suveranitatea Adunării mai presus de competența Căimăcămiei. Adunarea este singură în drept a judecă despre admiterea sau scoaterea vreunui membru al Adunării. Ea este chemată a judecă și despre chestia de față. Prin lista Guvernului întru nimic nu s'au invalidat drepturile cuivă. Adunarea va păși la verificarea titlurilor și atunci va hotărî.

«D-l *Manolaki Kostaki Epureanu* combate admiterea Locțiitorilor de episcopi în Adunare. Episcopii sunt numiți de către Adunarea Obștească, în lipsa căreia nu s'a putut face o alegere. Locțiitorii sunt însărcinați cu administrația bisericilor eparhiei. Adunarea ad-hoc eră consultativă; Adunarea de față are un caracter cu totul deosebit: ea este legislativă. Prin urmare, Locotenenții de episcopi nu se pot admite.

«D-l *Dimitrie Sc. Miclescu*: Noi nu trebuie să jignim votul cel mare al Unirei, zicând acum că locotenenții s'au admis rău atunci.

«D-l *Grigorie Balș*: Vreau să adaug încă un fapt. În Adunarea ad-hoc din domnia lui Grigorie Ghika, Locțiitorii de episcopi au fost chemați a lua parte la ea. Ei au votat cu noi, în Adunarea ad-hoc, marele vot al Unirei. Cum putem să-i respingem acum?

«D-l *Costache Rolla*: Ei au fost atunci chemați a desbate numai în chestia privitoare asupra intereselor clerului.

«D-l *Iancu A. Cantucuzin*: Eu doresc a privi chestia din punctul de vedere al principiilor. Într'o Adunare cu o misiune așa de mare, fiecare vot trebuie să aibă greutatea sa, independența sa. Această independență, cum am putea-o găsi în niște funcționari, ce sunt poate foarte onorabili, dar a căroră rânduire, și prin urmare și mandatul lor de deputați, atârnă dela șeful lor spiritual. Aceasta o zic fără a vroi cât de puțin să ridic aici vreo chestie personală, sau să jignesc pe cineva. Condiția neatârării o pot avea numai adevărații episcopi eparhioți, cari sunt inamovibili, iar nu locotenenții, cari sunt revocabili după plac.

«D-l *Mihail Kogălniceanu*: Nu mă voi pronunța acum pentru admiterea sau neadmiterea locotenenților de episcopi. Voiu aminti numai că Adunarea, până la verificarea titlurilor, nu este constituită ca Adunare pentru a putea hotărî prin vot admiterea sau respingerea lor. Guvernul a dat lista deputaților, și îndată ce părinții locotenenți nu sunt pe lista Guvernului, noi nu-i putem primi, până la desăvârșita constituire a Adunării. Părinții Locotenenți, întocmai ca toți ceilalți deputați, ale căroră calități sunt contestate, n'au

decât a se înfățișa înaintea comisiilor de verificare și, în urmă, Adunarea, definitiv constituită, va hotărî. Până atunci, pe băncile Adunării și la lucrările ei, nu pot ședeă și luă parte alți membri, decât acei înscriși pe lista Guvernului.

«D-1 *Prezident provizoriu*: Discuția rămâne acum închisă și cestia se va hotărî pe urmă.

«D-1 Secretar provizoriu, Maiorul *Iorgu Ghika*, cetește demisia d-sale Vornicului Costache Negre, ca deputat al alegătorilor direcți din ținutul Ismailului.

«D-1 *Costachi Hurmuzaki*: Propun ca Adunarea să poștească, prin biuroul ei, pe d-1 Negre ca să-și retragă demisia; și sunt convins că această propunere exprimă dorința unanimă a Adunării, în care nu se găsește un singur om ca să se opuie.

«Biuroul întreabă pe Adunare, care din toate părțile răspunde că primește propunerea d-lui Hurmuzaki.

«Adunarea hotărăște a păși la alegerea a două Comisii, însărcinate cu verificarea titlurilor deputaților Adunării Elective.

«Se aleg de membri ai Comisiei I-a, însărcinată cu verificarea titlurilor deputaților Țării de Sus, adecă ai ținuturilor: Dorohoiu, Botoșani, Suceava, Piatra, Bacău, Roman, Iași, — domnii Iordachi Gane, Nicu Catargiu, Costachi Miclescu, Constantin Iacovachi, Nicolae Docan și Costachi Ghika.

«Se aleg membri ai Comisiei II-a, însărcinată cu verificare titlurilor deputaților Țării de Jos, adecă ai ținuturilor: Tecuciu, Covurlui, Ismail, Cahul, Fălciu, Bârlad și Vaslui, — domnii: Const. Rolla, Nicu Canano, Nicolae Pisoski, Gheorghe Cuciuranu, Ștefan Silion, Gheorghe Hasnaș și Panaite Cazimir.

«Adunarea pășește la Alegerea unei Comisii însărcinate cu compunerea unui Proiect de Regulament al Adunării. Ea se compune din d-nii Mihail Kogălniceanu, Petru Mavrogheni, Manolaki Kostaki, Lascar Rosetti și Alecu Grigoriu.»

Proces Verbal No. 34 al Căimăcămiei Moldovei din 29 Decemvrie 1858 (10 Ianuarie 1859):

«Anul 1858, Decemvrie în 29 zile. D-lui Postelnicul *Nicolae Istrati* și d-lui Spătarul *Teodor Aslan*, înfățișând Căimăcămiei lămuriri că posedază însușirile prescise în art. 13 din Convenție, Căimăcămia trece pe d-lor în lista candidaților la domnie.

(Subscriși:) «V. Sturdza, A. Panu, I. A. Cantacuzin.

«Secretarul Căimăcămiei, (subscris:) D. Sturdza.»

Procesul Verbal II al Adunării Elective a Moldovei, din 31 Decembrie 1858 (12 Ianuarie 1859):

«Anul 1858 Decembrie 31 zile.

«Ședința a doua a Adunării se deschide sub președinția Președintelui provizoriu Logofătul *Petrachi Roset-Bălănescu*, la 11 ore de dimineață.

«D-l Secretar provizoriu *Nicu Catargiu* cetește apelul nominal, la care au fost față 60 membri, iar absenți 2, și anume Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit, bolnav, și d-lui C. Negre n'a venit.

«D-l Secretar provizoriu *Nicu Canano* cetește o adresă a d. Vorn. Costachi Negre către Președintele Adunării, prin care d-lui declară că nu va putea lua parte la lucrările acesteia. Adunarea hotărăște ca biourul să încunoștințeze pe Guvern ca, potrivit art. 19 din legea electorală, să ordoneze fără întârziere întrunirea colegiului electoral al alegătorilor direcți din ținutul Ismailului, pentru a păși la o nouă alegere.

«Biourul anunță că până la adoptarea Regulamentului definitiv al Adunării, Adunarea se va conforma, pentru a păzi o bună rândueală în deliberațiile sale, după Regulamentul Adunării ad-hoc.

«D-l *Hasnaș*, raportorul Comisiei II, însărcinată cu verificarea deputaților Țării de Jos, cetește raportul acelei Comisii.

«Adunarea hotărăște a recunoaște de deputați pe toți acei cari nu au nici un fel de contestație după raportul comisiilor, rămâind a discuta în urmă asupra diferitelor cazuri contestate. Totodată se hotărăște că vor lua parte la vot numai acei ce se vor proclama de deputați.

«D-l *Președinte provizoriu proclamă dar de deputați* ai ținuturilor Țării de Jos pe d-lor:

«1. Princ. N. Conaki Vogoride. 2. C. Iacovachi. 3. D. Iamandi. 4. P. Balș. 5. N. Suțu. 6. M. Kogălniceanu. 7. A. Balș. 8. I. Pruncu. 9. N. Roset Bălănescu. 10. A. Moruzi. 11. L. Catargiu. 12. C. Miculescu. 13. I. A. Cantacuzin. 14. C. Ghika. 15. A. Rolla. 16. A. Cuza. 17. N. Catargiu. 18. P. Mavrogheni. 19. L. Roset. 20. I. Gane. 21. I. Iamandi. 22. M. Kostaki. 23. I. Radu. 24. N. Milu. 25. I. Sturdza. 26. P. Carp.

«Iar cazurile contestate sunt ale d-lor St. Gheorghiu Velciu, A. Mavrocardat, Vergati, Tulcianov, Caravasile, N. Docan.

«D-l *C. Iacovaki*, raportorul Comisiei I, însărcinată cu verificarea titlurilor deputaților Țării de Sus, cetește raportul acelei comisii.

«D-l *P. Cazimir*: Ca alegător direct din ținutul Romanului, am protestat și protestez în contra alegerii d-lui Hurmuzaki, ca ilegală:

«1. Pentru că d-l Hurmuzaki nu a putut să fie împământenit de către Divanul ad-hoc din timpul Principelui Ghika, care nu putea să dea împământ-

tenire. 2. Pentrucă d-l Hurmuzaki nu are 400 galbeni venit, căci dania pe care d-lui se sprijină e nelegală, nefiind îndeplinită după forme, și fiindcă există un testament anterior cu alte dispoziții.

«D-l *N. Catargiu*: În numele Comisiei, declar că d-l Hurmuzaki, ca alegător, nu a luat parte la alegere; ca ales, are venit 400 galbeni, căci a arătat bilete necontestate în valoare de 14.000 galbeni; în cât privește naționalitatea sa, ea este recunoscută de toți.

«D-l *M. Kostaki*: De dignitatea Camerei este să fie cu lealitate și nepărtinire. Dezaprobez urmarea d-lui Cazimir. Legile fundamentale ale țării trebuie să rămâe neatinse de patimile personale. Dacă am putea reveni asupra actelor de indigenat, atunci ar fi alte acte cari ar atrage deosebita luare aminte a Adunării. D-l Hurmuzaki a luat o parte însemnată la lucrările Adunării trecute; a-l apăra este cerut de solidaritatea ce avem. D-l Hurmuzaki este legiuit și deplin deputat.

«D-l *Kogălniceanu*: Mai presus de lege este voința nației, rostită prin Adunarea generală. După fatala Convenție de Balta-Liman, atribuțiile Adunării au fost trecute către Divanul general. Acesta a recunoscut pe d-l Hurmuzaki de pământean și cu drept cuvânt. Nația a plătit prin aceasta un tribut de recunoștință. Pe când, în o tristă epocă, mulți din pământeni ne prigoniau și ne urmăreau ca oameni ieșiți din lege, familia d-lui Hurmuzaki ne-a deschis ușile casei sale cu cel mai mare patriotism. Nimeni astăzi nu mai poate trata de străin pe un bărbat, care a subscris marele act din 7 Octomvrie 1857. Eu sunt adversar politic al d-lui Hurmuzaki, dar mai presus de toate sunt pentru dreptate și recunoștință patriotică.

«D-l *C. Hurmuzaki*: Divanul ad-hoc în timpul lui Grigorie Ghika a avut toate drepturile și atribuțiile Adunării Obștești suspendate prin Convenția de Balta-Liman; acel Divan a făcut legi cari sunt până astăzi în vigoare; a putut dar și împământeni. Acel Divan a recunoscut că nici eu, nici tatăl meu nu am pierdut calitatea de pământeni. În cât privește dania de care e vorba, chiar Căimăcămia a găsit-o de bună. La alegere nu am fost de față, și nu am fost ales în puterea daniei. De sunt străin sau Român, faptele mele au dovedit și vor dovedi și de acum înainte.

«După mai multe vorbe pentru și contra, d-l *Cazimir* își retrage propunerea sa.

«D-l *Președinte provizoriu proclamă dar de deputați ai ținuturilor Țării de Sus* pe d-lor: 1. G. Cuciuran. 2. A. Panu. 3. N. Istrati. 4. C. Rolla. 5. D. Korne. 6. D. Miclescu. 7. G. Hasnaș. 8. St. Silion. 9. A. Grigoriu. 10. P. Cazimir. 11. N. Pisoski. 12. N. Mavrocordat. 13. N. Canano. 14. A. Botez Forăscu. 15. A. Ciurea. 16. L. Botez. 17. G. Balș. 18. St. Catargiu. 19. P. Roset

Bălănescu. 20. A. Scorțescu. 21. I. Gheorghiadu. 22. C. Hurmuzaki. 23. I. Ghika. 24. V. Alecsandri. 25. C. Roset Tețcanu. 26. I. Donici.

«Iar cazurile contestate sunt ale d-lor Pr. Grigorie Sturdza și Iorgu Vârnav Liteanu.

«D-l *Președinte provizoriu*; Recunoscându-se titlurile a 52 deputați, prin urmare Adunarea compusă fiind de $\frac{3}{4}$ a membrilor săi, în puterea art. 12 din Convenția din 7 (19) August, declar această Adunare de constituită și începem de acum a lucra cele de cuviință, potrivit Convenției.

«Discuția se începe asupra cazurilor alegerilor contestate.

«Cazul întâiu este al d-lui *Ștefan Gheorghiu* din colegiul electoral al alegătorilor direcți din orașul Galați, și se anulează cu 28 bile negre și 23 albe.

«Discuția urmează asupra cazului d-lui *Velciu*, din colegiul electoral al alegătorilor primari din ținutul Cahul, și se anulează cu 33 bile negre.

«Biurul anunță că alegerea d-lui *C. Rolla* fiind valabilă în amândouă colegiile în cari a fost ales, d-lui are a se conforma art. 18 din legea electorală.

«Discuția urmează asupra cazului d-lui *A. Mavrocordat*, din colegiul electoral al alegătorilor direcți din orașul Vaslui. Se proclamă alegerea bună cu 44 bile albe și 7 negre.

«Discuția urmează asupra cazului d-lui *Vorn. Iorgu Vârnav*, din colegiul electoral al alegătorilor direcți din ținutul Suceava, și se declară alegerea nevalabilă cu 36 bile negre și 16 albe.

«Discuția urmează asupra cazului *Prințului Grigorie Sturdza* din colegiul electoral al alegătorilor direcți din orașul Iași.

«*Pr. Gr. Sturdza*: Sunt încredințat că o Adunare națională nu va contesta driturile unui pământean, ce a luat parte la un resbel și la o delimitație, care a fost folositoare patriei noastre. După capitulațiile noastre, jurisdicție turcească în Principate nu poate exista. Dovadă că eu mi-am dat dimisia, o depun în traducere pe biuro. Dacă Adunarea ar admite jurisdicția Inaltei Porți în Principate, atunci ea ar invalida capitulațiile, baza existenței noastre politice și naționale.

«D-l *I. A. Cantacuzin*: Am o datorie de conștiință de împlinit. Datoria este grea, mai ales că ar putea avea un color de partidă. Trebuie să spun dela început că votez în contra validării alegerii Prințului Sturdza. Demisia sa este un act privat, particular. Până acum, nu vedem vreun răspuns. O dimisie, până nu este primită, se poate retrage. O demisie valabilă trebuie făcută prin ocârmuirea locală, pentru a înlătura orice reclamație din partea Inaltei Porți. La noi, legea fiind mută în asemenea caz, tot ce putem face este de a considera ca reintrat în driturile sale de pământean pe acel Român în slujbă străină, care-și dă demisia și aceasta este primită; aceasta este o

mare concesiune încă, pentrucă, în legislația celorlalte țări, prin o demisie primită nu recapătă încă cinevâ naționalitatea ce a pierdut prin intrarea în funcții militare la o Putere străină. Apelul făcut de Prințul Sturdza la serviciul făcut țării la delimitarea Basarabiei este o dovadă mai mult de suferința sa, căci la acea delimitație a luat parte ca General de Divizie în armata otomană.

«*Pr. N. Conaki Vogoride*: E. S. Muhlis Pașa, feric turcesc, mi-a telegrafiat în luna lui August ca Muhlis Pașa. Demisia trebuie să o adreseze la Ministru de Resbel, nu la Sultan.

«*Pr. Gr. Sturdza*: Depeșa, de care este vorba, a fost subscrică: «Prințul Grigorie Sturdza, General de Divizie în armata otomană.» Atunci eram în serviciul otoman; în urmă însă am dat demisia mea. La cele spuse de d-l Cantacuzin voiu răspunde că nu cred ca o Adunare românească să poată cere o teșchereă turcescă. Generalii de Divizie își dau demisia Impăratului. Demisia am trimis-o Sultanului, prin mijlocirea Ministrului de Resbel.

«D-l A. Cuza: Chestia este dacă Prințul Sturdza, ca funcționar turcesc, își pierde naționalitatea sau nu, și dacă, ca funcționar turc, ar putea îndeplini datoria de Moldovean astăzi. Funcțiile sale ca General de Divizie ar veni în conflict cu driturile de Moldovean. Cred că Prințul Sturdza este slobod a veni să facă declarația sa Guvernului Moldovei, și că atunci această declarație este îndestulătoare.

«*Prințul Grigorie Sturdza*: Declar Guvernului și Adunării Moldovei, că nu sunt în serviciu turcesc. Am servit în armata otomană pentru patria noastră, când ea fu luată amanet de către Rusia. Acum am dat demisia, și declar Adunării și țării, că sunt desfăcut de orice îndatorire de funcționar către Inalta Poartă.

«D-l M. Costaki: Simțul național mă împinge a susține driturile ce ne-a dat Convenția și a respinge pe Prințul Sturdza. În cât se atinge de Prințul Sturdza, ca candidat la domnie, acesta este un teren politic pe care nu vreau acum să intru. Voiu trată chestia de drit, aceea a Constituției. Nu-i vorba că Constituția nu cuprinde tot ce puteam spera. Avem părere de rău că nu ni s'a acordat Prințul străin, că Europa nu a ținut seamă de această dorință a noastră. Un nou argument pentru a susține această dorință sunt nenorocitele lupte ce vedem astăzi între noi. Inșă, în acea Constituție, găsim garanții, mijloace de a desvoltă țara, de a păși în viitor spre unire. Conferințele au vrut să înlătoreze orice înrăuriri din afară; ele au încunjurat cu garanții persoana Domnului și au hotărît să avem Kapu-kehaiale români. Un mare număr de pământeni adevărați, negăsind apărare în guvernele trecute, s'au făcut supuși. Acum mulți au dat declarații a intră iarăș sub legile țării și totuș nu au fost admiși a lua parte la operațiile electorale. Prin ad-

miterea Prințului Sturdza s'ar lovi Constituția. Legătura cu care Prințul Sturdza este legat către Inalta Poartă trebuie să fie deslegată, și numai atunci poate să fie primit în Statul nostru.

«D-l A. *Cuza*: Eu cred că un Moldovean, servind un drapel străin, nu-și pierde dreptul naționalității. Chiar Comisia I declară că nu există la noi vreo lege în această privire. Când Prințul Sturdza declară Adunărei, că nu-i mai mult în serviciu turcesc, aceasta este îndestul; căci când Turcia l-ar rechemă, atunci Moldova l-ar sprijini, în puterea capitulațiilor. Socot, în sfârșit, că trebuie să punem patimile deoparte, și să deschidem era Constituției prin dreptate și frăție.

«D-l A. *Panu*: Nu m'am cugetat, domnilor, a avea onoarea să iau cuvântul astăzi la această tribună. Discuția însă ce s'a încins mă silește a reclama atenția Adunărei pentru puține momente. Excluzia Prințului Sturdza din dreptul de deputat se motivează pe un jurnal încheiat de judecătoria de Fălciu. Sentința aceasta aș considera-o de valabilă, de neatacabilă, când ea s'ar sprijini pe anume capete de legi, cari ar rosti categoric asupra cazului cum să se considereze Românul care merge să iea serviciu într'o țară străină. Dacă nu mă înșel, domnilor, acesta este cazul care trebuie lămurit. Legile noastre nu zic nimic în asemenea; ce trebuie dar să facă Adunarea? O Adunare ieșită din sânul nației, a doua zi după subscrierea Convenției care sfințește drepturile și autonomia țării, o Adunare care vine astăzi, după atâta timp, să împlante suveranitatea poporului român pe pământul său strămoșesc, trebuie să fie măreață și dreaptă în sentințele sale. Dreptatea lui Dumnezeu stă astăzi, d-lor, în mâinile d-voastre, și țara așteaptă ca să-i dați fapte demne de respect și de admirare. De dignitatea dar a Adunărei este ca să deschideți porțile acestui templu tuturor fiilor țării, acei aleși, ori din ce parte a lumii vor veni. Prințul Grigorie Sturdza poartă un mandat al alegătorilor săi; acel mandat este sacru, căci el are caracterul suveranității, care rezidează în popor. Prințul Grigorie Sturdza a servit în Turcia și astăzi se leapădă de titlurile ce a avut acolo și vine aici, ca Român, ales de Români; eu îi zic: bine ai venit. Ce dovedește o asemenea urmare, de nu că titlul de mandatar al națiunii române este mai presus de orice titlu ce ar avea un Român în altă țară? Noi nu avem de cercetat dacă Prințul Grigorie Sturdza a dat sau nu demisia sa din armata turcească, dacă acea demisie a fost acceptată; este destul ca să zică acum Adunărei: — țara mi-a făcut onoarea să mă aleagă de deputat, mă leapăd de rangurile, de driturile, de toate onorurile străine, și vreau, de acum, să fiu numai Român. Această declarație Prințul Sturdza a făcut-o astăzi; el s'a lepădat de funcțiile sale din armata turcească și vroește să rămâie în funcțiile acele sfinte, acele neatarnate, de deputat; eu îl primesc de coleg al nostru și totdeauna, când

Prințul va lucra în sentimentul naționalității, în sprijinirea drepturilor și a autonomiei patriei, în împlinirea scopurilor de mântuirea nației române, eu îi dau mâna mea.

«D-l *M. Kogălniceanu*: Legea noastră nu prevede nimic pentru Români cari primesc servicii în țări străine. Prin urmare, în caz de îndoeală, interpretația trebuie să fie în favoarea, iar nu în defavoarea Prințului Grigorie Sturdza. Eu dar nu pot combate mandatul său de deputat; însă să se înțeleagă bine, numai de deputat. Totodată însă declar că trebuie, îndată după constituirea Guvernământului definitiv, să căutăm serios la facerea legii care există în toate Statele, și după care, îndată ce un pământean primește serviciu în străinătate fără voia Ocărmuirii, el pierde drepturile cetățenești. O țară mică trebuie să fie mai geloasă în apărarea naționalității sale decât de orice alt lucru. Moldova a fost sfâșiată din toate părțile. Să judecăm câte înrăuriri pot exercita Statele megieșite în trebile noastre. Multe din familiile noastre își au fiii lor în serviciul rusesc, alții în serviciul austriac, alții în acel otoman. Dacă vom lăsa și în viitor ca slujba în străinătate să nu fie o excluzie dela întrebuițarea driturilor cetățenești, atunci am putea vedea pe băncile Adunării, acest templu al naționalității noastre, cum a zis așa de nemerit d-l Panu, am putea vedea deputați în uniformă rusească, austriecească, otomană. De aceea, încă odată, să ne gândim la nevoia unei Legi în privirea Românilor ce primesc serviciu în străinătate. Până atunci, nefiind lege în asemenea, d-l Grigorie Sturdza nu poate fi exclus din exercițiul mandatului său de deputat.

«D-l *M. Kostaki*: La București, Iancu Ghika, care a fost Prinț de Samos, a fost respins de tribunale, fiind în serviciul otoman. Dacă dăm dreptul de deputat Prințului Sturdza, nu putem să-i luăm celelalte drepturi.

«Se pășește la tragerea de bile și Pr. Gr. Sturdza se proclamă de deputat, fiind 32 bile albe și 20 negre.

«D-l *Hurmuzaki* cere cuvântul spre a face o propunere atingătoare de Guvern. Biuroul îi dă învoirea.

«D-l *C. Hurmazaki*: Sunt convins că rostesc opinia și dorința întregii țări, dacă vă propun — ca Adunarea să rostească Căimăcămiei de astăzi omagiul recunoștinței sale pentru curajul, energia, zelul și perseverința, cu cari ea a apărât și susținut paladiul încredințat patriotismului său, Autonomia Țării, și să declare că, prin această patriotică urmare, Căimăcămia și-a câștigat cele mai frumoase titluri de stîmă și recunoștința nu numai a țării, ci chiar a întregii nații române.

«D-l *M. Kogălniceanu*: Și eu simțesc această recunoștință pentru patriotismul desvoltat de Guvernul de astăzi: însă cred ca să verificăm titlurile

tuturor deputaților, și apoi să facem Guvernului o mulțumire demnă de nație, de țară și de persoanele la cari se adresează.

«Discuția urmează asupra contestației d-lui A. Catargiu din colegiul alegătorilor direcți din orașul Piatra și asupra contestației alegerii alegătorilor primari de Bacău și se declară nule.

Anexa A. Petiția d-lui C. Negre către Președintele Adunării Elective a Moldovei, din 29 Decembrie 1858 (10 Ianuarie 1859):

«Domnule Președinte,

«Binevoiti, rogu-vă, a supune onoratei Adunări adanca mea recunoștință pentru votul, care întru atâta m'a cinstit în seanța sa de ieri. Totodată asemenea a-i arăta că durerea mea cea mai mare este că mă află în neputință de a lua parte la lucrările sale, nerămându-mi alta, decât fierbinte a o însoți cu voturile mele afară din sânul ei, în viitoarele sale hotăriri pentru binele țării noastre.

«Cu cea mai mare considerație am onoare a vă fi, Domnule Președinte, plecată slugă.

(s) «C. Negri.»

Anexa B. Petiția Prințului Grigorie Sturdza către Adunarea Electivă a Moldovei, din 31 Decembrie 1858 (12 Ianuarie 1859):

«Onorabilei Adunări Elective a Principatului Moldovei. Prin aceasta am onoare a face cunoscut Adunării Naționale, că dela 25 Septembrie (6 Octombrie) 1858, eu mi-am dat demisia din armata otomană, în care am servit în timpul resbelului de Orient, fără a fi renunțat vreodată la drepturile mele de Român, de care demisie alăturerez și copie încredințată cu a mea iscălitură. Totodată declar că din ziua aceea mă cunosc și sunt desfăcut de orice îndatorire de funcționar către Inalta Poartă.

(Subscris) «Prințul Grigorie Sturdza.»

Anexa C. Petiția Prințului Grigorie Sturdza către Sultanul:

«Sire,

«Dela începutul resbelului de Orient servesc în armata Impărăteștii Voastre Măririi. Astăzi, fiindcă trebile mele nu mă iartă a mai prelungi serviciul militar, vă rog, Sire, să binevoiti a accepta demisia mea.

«Primiți, Sire, omagiul celui mai adânc respect, cu care am onoarea a fi al Impărăteștii Voastre Măririi prea plecată și ascultătoare slugă.

(s) «Principele Grigorie Sturdza.»

Procesul verbal III a Adunării Elective a Moldovei, din 2 (14) Ianuarie 1859:

«Anul 1859 Ianuarie în 2 zile.

«A treia ședință a Adunării se deschide sub prezidența d-lui Președinte provizoriu Logofăt *Petrachi Roset Bălănescu*.

«D-l secretar *Nicu Catargiu* cetește apelul nominal, la care au fost față 55 membri, iar absenți 3, și anume Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit, Vornicul Grigorie Balș și Logofătul Ștefan Catargiu, bolnavi.

«Adunarea hotărăște că se va păși la alegerea de doi vicepreșidenți, patru secretari, doi secretari supleanți și trei chestori.

«Se aleg de *Vicepreșidenți* d-lor *Vornicul Petrachi Mavrogheni*, cu majoritatea absolută de 48 voturi, și *Colonelul Alecu Cuza*, cu majoritatea absolută de 49 voturi.

«Se aleg de *Secretari* d-lor *Post. Alecu Grigoriu*, cu 50 voturi, *Aga Gheorghe Hasnaș*, cu 50 voturi, *Post. Nicu Roset Bălănescu*, cu 39 voturi, și *Vornicul Nicu Catargiu* cu 35 voturi.

«Ședința urmează sub președința d-lui Vicepreședinte *Petrachi Mavrogheni*.

«Se aleg de *Secretari Supleanți* d-lor *Postelnicul Panaite Cazimir*, cu 50 voturi, și *Aga Iordachî Gane*, cu 50 voturi.

«Se aleg de *Chestori* d-lor *Maiorul Nicolae Pisoski*, cu 51 voturi, *Colonelul Alecu Mavrocordat*, cu 49 voturi, și *Vornicul Nicu Canano*, cu 37 voturi.

«Discuția se suspendă asupra admiterei ca deputați a d-lor *Tulceanov*, *Vergati* și *Caravasile*.

«Adunarea, consultată de d-lui Vicepreședinte, hotărăște admiterea d-lui *Nicolae Docan* ca deputat.

«Discuția urmează asupra *adreselor Inalt Prea Sfinției Sale Părintelui Mitropolit și a Locotenenților de Episcopi*, cetite Adunării în ședința trecută.

«Se cetește corespondența urmată între Prea Sfinșitul Mitropolit și Guvern și adresele mai sus amintite. (Anexele A și B).

«D-l *M. Kogălniceanu*: Nu suntem departe de timpul când, chiar aici, la acest biurou, în fața țarei, Prea Sfinșitul Mitropolit zicea: «Unde-i turma, acolo-i și păstorul». Astăzi Prea Sfinția Sa nu numai că nu este în mijlocul turmei, dar o și osândește, își însușește un drit mai pre sus de Guvern, căci nici acesta nu are dreptul a se pronunța dacă alegerile sunt rele sau bune. Aceasta atárnă, după Convenție, numai de Adunare. Dacă am admite cererea Prea Sfinției Sale, s'ar duce Constituția noastră. Niciodată n'am văzut o mai mare insultă făcută maiestății nației. Dacă puterea executivă ar fi constituită, aș cere îndată punerea în acuzație a Prea Sfinției Sale. Mă mărginesc însă

acum a cere numai rânduirea unei comisii, care să se pronunțe asupra acestui caz.

«D-l *A. Cuza*: Socot că Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit, scriind adresa către Adunare, n'a avut scopul de a ataca nici majoritatea nației, nici a lovi alegerile. Prea Sfinția Sa a fost înșelat de către unii chiar din noi. Clerul a fost totdeauna, în toate momentele cele mari ale nației noastre, în capul nostru. Astăzi nu cred că acest cler vrea a contesta validitatea alegerii. De parte de a acuza pe Prea Sfinția Sa, eu îl plâng, și propun a se numi o deputație, care să-l invite să vie a discuta împreună cu noi asupra chestiilor ce avem a trata. In cât privește pe părinții Locotenenți, noi îi înlăturăm numai pentru că nu prezentează neatârnaarea cerută.

«D-l *M. Kogălniceanu*: Noi suntem trimiși de țară să apărăm demnitatea nației și a Adunării. Răspund d-lui Cuza chiar prin cuvintele din întâia adresă a Părintelui Mitropolit către Guvern, și în care zice: «Nu voiu putea deschide o Adunare, a căreia înființare se află pătată de felurite abateri și «violații a principiilor hotărâte prin Convenția din 7 (19) August». In cât timp aceste cuvinte nu sunt retrase, trebuie să facem apel numai la dreptate și la datoria noastră.

«D-l *V. Alecsandri*: Până a nu se adresă către Adunare cu protestația ce vi s'a cetit, Prea Sfinția Sa a trimis Guvernului o întâie protestație. Căimăcămia însă, insuflată de spiritul conciliației, a găsit de cuviință a însărcina pe unul din Miniștri a se tâlmăci cu Prea Sfinția Sa asupra gravității actului său. Eu însumi am fost însărcinat cu această misie și mărturisec că am găsit pe Prea Sfinția Sa dispus de a veni la o înțelegere împăcătoare cu Guvernul. Dovadă la aceasta este că Prea Sfinția Sa și-a retras hârtia atunci. Dacă acum o nouă protestație se înfățișează din parte-i, chiar către Adunare, eu o atribuiu unor sfaturi viclene făcute de niște dușmani ascunși. Prin urmare, sunt de părere ca Adunarea să aleagă o comisie din sânul ei, cu însărcinarea de a-l convinge că păstorul nu trebuie să stea depărtat de turmă, precum Prea Sfinția Sa însuș a declarat la Adunarea ad-hoc. Am bună sperare, domnilor, că asemenea cerere de bună cuviință din partea Adunării va pune capăt unui incident regretabil, și va avea un rezultat mulțumitor pentru toți. Protestația Mitropolitului nu mă îngrijește, domnilor; dar ceea ce mă miră foarte mult, este insistarea Locotenenților de Episcopi de a escalada niște posturi, la cari nu au nici un drept, și pretenția lor de a ocupa aici în Adunare niște scaune ce nu sunt ale lor. Deși, în cea întâi seanță, d-nii Panu, Kogălniceanu și Cantacuzin au dovedit, prin argumente puternice, că Locotenenții de Episcopi nu pot fi membri ai Adunării: 1) Fiindcă Convenția pomenește de episcopi, iar nu de locotenenți de episcopi; 2) Fiindcă d-nii locotenenți, prin chiar poziția lor de administratori provizorii ai eparhiilor

unde au fost rânduiți, nu înfățișează condițiile de independență absolută, cerută dela fiecare deputat; vedem astăzi pe d-nii Locotenenți de Episcopi părăsind acea smerenie creștină, ce este atributul cel mai însemnat al tagmei bisericesti, și pretinzând numai decât a ocupa în Adunare locurile hotărâte de Convenție pentru episcopi. Și ce am vedea dar, de s'ar lua în considerație acea pretenție? Dacă am avea un Mitropolit, căruia i-ar plăcea a-și schimba locotenenții pe fiecare săptămână, am vedea trecând în sala Adunării o adevărată procesie de locotenenți de episcopi. Nu, domnilor, locul locotenenților de episcopi nu este în Cameră; el nu este nici în Iași, unde-i vedem că se află de atâtea zile, amestecându-se în intrigi politice, pe când ar trebui să se găsească la eparhiile lor respective, împlinindu-și datoriile lor creștinești. Propun dar, domnilor, ca Comisia, însărcinată cu combinarea celor de cuviință asupra protestației Mitropolitului, să facă cerere Prea Sfinției Sale ca să poruncească d-lor Locotenenți de Episcopi de a părăsi îndată Capitala și a se înturna la eparhiile lor, spre a se ocupa de religie, iar nu de politică.

«D-l A. Cuza: Eu persist că trebuie să adoptăm mijloace conciliatoare. Am avut ocazia de a vedea, că chiar acei ce contestau alegerile, și pe cari nu-i numesc, dar îi privesc, am văzut că tocmăi ei au venit a mulțumi Căimăcămiei pentru purtarea sa. Mitropolitul singur, sperăm că cunoaște acum că sfaturile ce i s'au dat sunt rele; căci chiar partida care l-a îndemnat la la acest pas, a venit însăși în Adunare, și iea parte la lucrările ei.

«D-l M. Kogălniceanu: Și eu aș dori să putem pune hârtia aceasta din urmă a părintelui Mitropolit la acte, dar ce facem cu acea dusă la Constantinopole?

«D-l V. Alecsandri: Știm acum care este soarta protestațiilor, cari purced din Iași și se îndreaptă spre Constantinopole, cu scop de a cere intervenții străine în contra autonomiei țarei. Acele protestații sunt menite a se îneca în Dunăre. Și chiar dacă vreuna din ele apucă de sosește în Constantinopole, și dacă ea atrage vreo necumpătată intervenție, aceasta vine de se lovește de Convenția din 7 (19) August. *Această Convenție este un zid de apărare, rădăcat de jur împrejurul Principalelor-Unite, și în acel zid nu este nici o poartă, prin care să poată trece în viitor intervențiile străine.*

«D-l M. Kostaki: Să nu învenimăm cestia. Eu propun ca Adunarea să numească o comisie, care să puie în vederea Părintelui Mitropolit, că urmarea sa a ținut de a lovi Constituția; și să-i facă cel de pe urmă apel de a veni să prezideze Adunarea, și aceasta în privirea însemnatelor servicii ce a făcut în anul trecut cauzei naționale.

Adunarea hotărăște numirea unei Comisii, alcătuită de trei membri, și însărcinată cu propunerea unui proiect în privirea adresei Prea Sfințitului Mi-

tropolit și a Episcopilor Locotenenți. Se aleg de membri acestei Comisii d-nii: V. Alecsandri, cu 40 voturi, L. Roset, cu 40 voturi, și M. Kogălniceanu, cu 37 voturi.

«Biuroul dă cetire declarației Prințului Grigorie Sturdza, pentru retragerea sa din armata otomană.»

Anexa A. Adresa No. 2.058 a Mitropolitului Moldovei către Adunarea Electivă a Moldovei, din 29 Decembrie 1858 (10 Ianuarie 1859):

«Onoratei Obștești Adunări. — În urma dispozițiilor luate de Căimăcămie, împărțite nouă prin adresul sub No. 484, din 27 Decembrie, deschiderea Adunării s'a și efectuat a doua zi, la 28, în neînțința și în potriva cererii noastre. Subiscălitul, pe lângă cele împărțite mai înainte în această cestie Guvernului provizoriu, se găsește nevoit de a pune înaintea Adunării următoarele: Art. 18 din Convenție rostește lămurit că, dimpreună cu Mitropolitul, vor fi și episcopii eparhioți membri îndrituiți ai Adunării. Noi am fost pătrunși de o suflească măhnire, văzând că această Adunare a respins din sânul ei pe acei doi îndrituiți arhieriei eparhioți cari, ca Locotenenți ai Episcopilor de Roman și Huși, s'au convocat dela episcopiile lor prin chemările adresate de chiriarchul țarei și îndrituitul Prezident al acestei Adunări. Fără să mai cerem explicație cuvintelor pentru cari nu s'a trecut în lista apelului nominal pe frații eparhioți, Locotenenți ai Episcopilor de Roman și Huși, și fără ca să mai adaug a aninti Adunării că, la anul 1841, după paretisul fericitului întru pomenire Mitropolitul Veniamin, arhierieul eparhiot al Romanului a fost locțiitor de prezident al Obștești Adunări reglementare, până la suirea sa în scaunul Mitropoliei, și că, în anul trecut, tot prin Locotenenții Episcopi s'a aplicat art. 1 din Fermanul imperial de convocarea Divanului ad-hoc. Noi, ca îndrituitul Președinte al acestei Adunări, fiind însărcinat cu păzirea întocmai și neabaterea legiurilor cuprinse prin Convenție pentru cazurile private pe Adunare, îndemnăm și rugăm pe toată Adunarea a nu începe lucrările sale prin jignirea dignității clericale și știrbirea jurisdicției voturilor sprijinitoare marilor principii de autonomie și organizare, statornicite de Puterile garantate.

(Subscris) «So fronie, Mitropolitul Moldovei.»

Anexa B. Petiția No. 1.300 a Locțiitorilor de Episcopi de Roman și de Huși către Adunarea electivă a Moldovei, din 31 Decembrie 1858 (12 Ianuarie 1859):

«Onorabile Obștești Adunări a Principatului Moldovei.

«Pe principiul vechilor instituții ale acestui Principat ;

«Pe principiul regulamentar al Obicinuitei Obștești Adunări ;

«Pe principiul chiar și al art. 1 din Impărătescul Ferman din anul trecut 1857, după care s'a convocat Divanul ad-hoc, clerul n'a fost depărtat din Adunările naționale;

«Pe aceste principii dar și Convenția din 7 (19) August, prin art. 18, statornicește că Mitropolitul țării cu Episcopii eparhiofi sunt de drit chemați a lua parte ca membri la Adunarea Obștească.

«In privirea acestor mai de sus acte oficiale;

«In privire că, în anul trecut, am făcut parte în corpul Adunării, fără nici o contestare;

«In privire că Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolitul, ca Prezident al acestei onorabile naționale Adunări, prin adresele cu No. 2.025 și . . . din 18 ale lunii curente, ne-a făcut invitare ca să venim spre a lua parte la lucrările ei; în privire că chiar Guvernul de astăzi, prin «Monitorul» cu No. . . . , deșteaptă pe toți membrii Adunării fără excepție să vie spre deschiderea ei; Noi, ca cei ce ne-am cunoscut că suntem membri permanenți ai Adunării, am și venit la ea. In potrivă însă a tot felul de rezon, ne vedem acum respinși din sânul ei.

«Această respingere cunoscând-o de nelegală, subscrișii, în fața acestei onorate Adunări și a nației, o protestăm și rugăm ca protestația noastră să se înregistreze în actele onoratei Adunări.

«Locotenent de Episcop al Romanului, (s.) Nectarie,

Episcop Sotiriopoleos.

«Locotenent de Episcop al Hușului, (s.) Calinic,

Episcop Hariopoleos».

Procesul Verbal IV a Adunării Elective a Moldovei, din 3 (15) Ianuarie 1859:

«Anul 1859, ședința din 3 Ianuarie.

«Ședința a patra se deschide la 11 ore dimineța, sub președința d-lui Vicepreședinte *Petru Mavrogheni*.

«D-l Secretar Nicu Roset cetește apelul nominal, la care sunt față 51 membri, iar absenți 2, și anume Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit, bolnav, și d-l N. Conaki Vogoride nu a venit.

«D-l Grigoriu cetește o reclamație a d-lui Logof. *Lascar Cantacuzin Pășcanu*, prin care cere înscrierea sa în lista candidaților la domnie. (Anexa A). Adunarea hotărăște trecerea sa în lista candidaților.

«D-l Secretar G. Hasnaș cetește o declarație a d-lui *Kogălniceanu*, prin care cere a se șterge din lista candidaților la domnie. (Anexa B).

«Discuția se deschide asupra *validității titlurilor* d-lor Tulceanov, Vergati și Caravasile. Alegerea d-lor *Tulceanu* și *Vergati* se anulează cu 35 bile

negre, contra 15 albe, și a d-lui *Caravasile* cu 32 bile negre în contra 12 albe.

Anexa A. Petiția Logofătului Lascar Cantacuzin către Adunarea Electivă a Moldovei, din 30 Decembrie 1858 (11 Ianuarie 1859):

«Onorabilei Adunări Elective.—Subscrisul, cunoscându-se cu însușirile cerute de art. 13 din Convenție, nu se vede trecut în lista Candidaților la Domnie, publicată prin «Monitorul Oficial» sub No. 21. În asemenea privire, cu respect reclamă la Adunare recunoașterea dritului său, netăgăduit după înseși actele aflătoare în arhivele Guvernului. Ele dovedesc că am ocupat funcții publice peste doisprezece ani, și anume: Înaintea promulgării Regulamentului Organic, am fost membru în Departamentul Pricinilor străine. După punerea în lucrare a acestui așezământ, am fost Președinte judecătoriei din Iași, membru la Divanul de apel, și îndată Vornic de aprozi; mai apoi membru al Divanului domnesc, și în cele din urmă, mai mulți ani, am fost Ministru de Finanțe; pe lângă acestea, am fost și deputat în Obșteasca Obicinuită Adunare, în sesia începătoare dela 12 Decembrie anul 1841. Onorabila Căimăcămie declară necompletarea listei, din lipsa izvoarelor cari ar fi putut să-i dea lămurire exactă. Așa dar, în privirea funcțiilor mele, Guvernul posedază actele cari sunt cele mai adevărate izvoare. Cât pentru vârstă, socot că pe cât Căimăcămia, pe atâta întreaga Adunare nu are cea mai mică îndoeală, căci este un lucru vederat. Iar apoi, pentru condiția venitului, dacă listele electorale ale ținuturilor Iași și Botoșani, unde sunt trecute moșiile mele, nu ar fi de ajuns, mă mărginesc a înfățișa pe lângă aceasta un singur contract de împosuire a uneia din moșiile mele, care se vede timbruit chiar în lipsa mea din patrie, cu mult înainte promulgării Convenției din 7 (19) August.

(Subscris) «L. Cantacuzin».

Anexa B. Petițiunea d-lui Mihail Kogălniceanu către Adunarea Electivă a Moldovei, din 3 (15) Ianuarie 1859:

«Onorabilei Adunări generale a Moldovei.—În memorabila zi din 7 Octombrie 1857, subscrisul, ca deputat al proprietarilor mari ai ținutului Dorohoiu, în sânul Adunării ad-hoc, convocată în puterea Tractatului de Paris, spre a rosti dorințele nației române, am avut onoarea de a face o propunere care cu entuziasm s'a adoptat de întreaga Adunare, afară de două glasuri, care apoi, două zile în urmă, s'a aclamat în unanimitate de Adunarea din țara suroră, și în sfârșit, s'a salutat de întreaga nație ca marea, vecinica și mântuitoarea dorință a neamului nostru: — Unirea Principatelor Române sub un Principe străin. Între puternicele argumente ce sprijiniau acea propunere, prefăcută apoi în dorință națională, figurau următoarele considerante:

«Luând în privire că dorința cea mai mare, cea mai generală, cea hrănită de toate generațiile trecute, cea care este sufletul generației actuale, cea care, împlinită, va face fericirea generațiilor viitoare, este Unirea Principatelor într'un singur Stat, o unire care este firească, legiuită și neapărată, pentrucă, în Moldova și în Valahia, suntem acelaș popul omogen, identic ca nici un altul, pentrucă avem acelaș început, acelaș nume, aceeaș limbă, aceeaș religie, aceeaș istorie, aceeaș civilizație, aceleași instituții, aceleași legi și obiceiuri, aceleași temeri și aceleași speranțe, aceleași trebuințe de îndestulat, aceleași hotare de păzit, aceleași dureri în trecut, acelaș viitor de asigurat și, în sfârșit, aceeaș misie de împlinit; — Luând însă în privire că, pentru ca Unirea Principatelor să producă tot binele ce se așteaptă și în lăuntru și în afară, este trebuință da a se instituă un guvern tare, stabil, respectat în lăuntru de toți, și sprijinit în afară de marea familie a Caselor domnitoare; că un asemenea guvern nu ni-l poate da regimul vițios al domniilor electivă și schimbătoare, cari, istoria este martură, n'au produs decât anarhie prin rivalitățile și ambițiile deșilor și mulților aspiranți, slăbiciune și corupție prin abuzurile și nepotismul lor; — Luând în privire că Principatele sunt însetate de legalitate, de stabilitate și de dignitate națională, voind a trăi cu însăș vieța lor, și că acestea nu se pot dobândi decât puindu-se în capul Principatelor-Unite un Prinț Străin, ales dintre dinastiile domnitoare ale Europei, afară de acele ale Staturilor vecine, spre a nu motivă străine înrăuriri...»

«Argumentele mai sus citate, departe de a se slăbi dela 7 Octomvrie 1857 încoace, n'au făcut decât a se întări. Abuzurile guvernămintelor efemere sub cari am trecut, toată activitatea țarei întrebuintată în simple cestii de persoane, rivalitățile și ambițiile deșilor și mulților aspiranți de domnie, cari obosesc țara și corump nația de mai mult de doi ani de zile: — toate acestea dovedesc că singurul chip de mântuire pentru neamul și patria noastră stă în realizarea dorințelor formulate de ambele țări surori în zilele memorabile din 7 și 9 Octomvrie 1857. Europa a putut să nu ne încuviințeze aceste dorințe, însă ea nu a putut să nimicească convicțiile noastre și aspirațiile noastre. Cu această rezervă, Puterile garante, cel puțin în majoritate, au subscris Convenția din 7 (19) August 1858; cu această rezervă, și Românii au primit-o ca țelul final, cu toate restricțiile ei: Convenția totuș ne recunoaște și ne-o și promite împlinirea marelui dorințe: Unirea Principatelor. Voind dar a rămânea consecuent cu mine însuși, și nevroid nici măcar indirect a dezice aceeaș odată am zis cu atâta solemnitate, viu dar a rugă pe onorabila Adunare ca să binevoască a mă șterge din lista candidaților la domnie.

(Subscris) «Mihail Kogălniceanu»,

Procesul verbal V a Adunării Elective a Moldovei, din 4 (16) Ianuarie 1859:

«Anul 1859, luna Ianuarie în 4 zile.

«Ședința se deschide la 11 ore de dimineață, sub *președinția Înalt Prea Sf. Sale Părintelui Mitropolit.*

«Se cetește apelul nominal, la care au fost de față 54 membri.

«Se cetește procesul verbal al ședinței trecute, care se adoptează de Adunare fără vreo modificare.

Se dă cetire următoarelor *petiții*: 1) A d-lui Grigorie Balș (Anexa A); 2) a d-lui Iancu Docan (Anexa B); 3) a d-lui Costache Ghika (Anexa C); 4) a d-lui I. A. Cantacuzin (Anexa D). Toate cererile acestor petiții, *privitoare la înscrierea sau ștergerea petiționarilor din lista candidaților la domnie* se încuviințează de Adunare cu unanimitate.

«Se cetește *petiția Prințului Gr. Sturdza*; prin care cere a se înscrie în lista candidaților la domnie. (Anexa E).

«Se cetește *petiția Pr. Gr. Sturdza* către Adunare cu aceeaș cerere. (Anexa F).

«Se deschide *discuția asupra admiterii sau neadmiterii Prințului Gr. Sturdza între candidații la domnie.*

«D-l *V. Alecsandri*: Insuflat de un spirit de conciliare, fac apel la simțimintele Prințului Sturdza. Ambiția de a deveni Domn este o ambiție nobilă, însă Prințul Sturdza nu și-a căpătat îndestule titluri pentru a pretinde la acest înalt post. Vie mai întâiu în mijlocul nostru, lucreze împreună cu noi, arate devotamentul cerut și, atunci numai, va putea aspira și la Domnie.

«*Pr. Gr. Sturdza*: Nu am dat reclamația pe nădejde de a fi ales Domn. Știu cum majoritățile se fac într'o Cameră, cum ambițiile se pleacă înaintea unei perspective personale. Din parte-mi, orice sacrificii s'ar cere, sunt gata a le da, pentru a ajunge la un scop mai mare. Voiu da votul meu numai pentru Domnul ce va vota Unirea Principatelor.

«D-l *A. Panu*. Sunt dator a lămuri cauza pentru care Căimăcămia nu a înscris pe Prințul Grigorie Sturdza în lista candidaților la domnie. Căimăcămia a avut dinaintea ochilor Convenția, care e sfântă, din care a tras inspirațiile cugetărilor ei. După părerea ei, serviciile Prințului Sturdza nu răspund la condițiile Convenției. Ea a mai fost împiedicată de a înscrie în listă pe Prințul Sturdza și după jurnalul judecătoriei de Fălciu, care contestează venitul anual. Căimăcămia dar a trebuit să supună reclamația Prințului Sturdza Adunării, fără a prejudeca cestia. Adunarea, inspirată de patriotism și chemată de a pune baza noului edificiu național, va căută a fi demnă și a hotărî orice cestie cu dreptate și nepărtinire. Adunarea să dovedească că nu merge după majorități făcute de ambiții; Adunarea să arate

că ea va sui pe tronul lui Ștefan cel Mare numai pe cei mai demni fii ai săi, cari vor avea încrederea și iubirea țării. Conjur pe Adunare să fie dreaptă și să înscrie pe Prințul Sturdza în lista candidaților la domnie; atunci va dovedi că ea nu lucrează în spirit de partid, ci numai în acel al dreptății, al înțelepciunii și al demnității unei Adunări naționale.

«D-l *C. Hurmuzaki*: În petiția adresată Adunărei, Prințul Gr. Sturdza a declarat că dacă un interes mai mare al Românilor ar cere, ca fiecare din îndrituiți să renunțe la candidatura sa la domnie, Luminarea Sa s'ar simți fericit a se retrage. Dar astăzi, când ne aflăm pe tărâmul Convenției, Luminarea Sa ar părăsi o datorie cetățenească, dacă n'ar reclama puțința de a fi folositor țării într'o sferă mai întinsă. Dacă Prințul Sturdza nu a făcut destul pentru țară spre a avea dreptul de a pretinde la domnia ei, cine din acei înscriși în lista candidaților de domnie a făcut mai mult decât Luminarea Sa, care a luat parte la resbelul din Orient, alături cu armatele națiilor celor mai civilizate și s'a luptat pentru eliberarea Principatelor? Căci lumea știe că acel resbel s'a întreprins, pentrucă aceste țări se ocupau ca amaneturi. Cât pentru venit, Luminarea Sa îl are, dovadă contractul de posesie și prețeluirea făcută de șapte proprietari.

«D-l *L. Catargiu*: Prințul Sturdza a făcut mult rău în țară, dovadă cele urmate la 1848. Eu cer să se aplice Constituția în toată puterea ei și nu vreau indulgență.

«*Prințul Gr. Sturdza*: De vreme ce se amintesc tristele timpuri pentru țara noastră, viu a declara cu francheță și mulțumire purtarea mea dela 1848. Conștiința nu mă mustră că am făcut vreo faptă rea. Când am venit în țară, înainte de 1848, am vorbit tinerimei înflăcărate de progres totdeauna în sensul cel mai liberal. La 1848, ca adiutant, am fost poruncit a conduce o coloană de militari și a arestă, însă nimănui nu am făcut vreun atac. La asemenea împrejurări, acei ce apără progresul suferă mai totdeauna.

«D-l *M. Costaki*: Ca și în rândul trecut, apelez și acum la simțământul Prințului Sturdza, ca să se mulțumească cu simplul rol de cetățean. Eu contestez drepturile sale de a candida la domnie: 1. Pentrucă această candidatură este anticonstituțională, căci Prințul Sturdza n'are zece ani de serviciu, nici n'a fost reprezentantul țării, trimis de vreun ținut; 2. Pentrucă această candidatură este antinațională, căci n'aș vrea ca să avem, în lista candidaților, un om care să fie înscris și în aceea a pașilor turcești. Oricare să fie rolul jucat de Prințul Sturdza la 1848, aceasta n'ar trebui să aibă înrăuire asupra hotărârii noastre; cele atunci petrecute sunt îndestul de triste, însă Prințul Sturdza a executat numai acele poruncite de mai sus.

Unii din deputați cer închiderea discuției. Se pune la vot închiderea discuției, prin sculare și ședere. Rezultatul fiind îndoelnic, se pășește la votare

prin apel nominal. Majoritatea de 35 voturi este pentru închiderea discuției; contra au votat 18, iar un membru nu a fost față.

Se păsește la votarea prin bile pentru adoptarea sau neprimirea Prințului Sturdza în lista candidaților la domnie.

Prințul Sturdza nu se admite în acea listă, a avut 35 bile negre și 19 albe.

«Se cetește o petiție înfățișată Adunării de d-lor *Kogălniceanu, Iacovaki, Roset-Teșcanu, Nicu Bălănescu și D. Miclescu.* (Anexele G, H.)

«Se cetește o propunere a d-lui *Kogălniceanu*, sprijinită de d-lor *Iacovaki, I. Gane, D. Miclescu și C. Ghika* și care încheie :

«1. Înainte de a procedă la o deliberație privitoare la aplicația Convenției din 7 (19) August, Adunarea declară că cea întâi trebuință, după cum și dorința cea mai aprinsă a poporului întreg, este tot Unirea Principatelor Moldova și Valahia sub guvernământul unui principe străin.

«2. Afară de aceasta, Adunarea declară că Domnul ce este a se alege și Comitetul central vor fi meritat bine dela patrie, dacă vor întruni silințele lor cu acelea ale Adunării, pentru a asigura această unire în cel mai scurt timp. (Anexa I.)

«D-l *M. Costaki* face un amendament, sprijinit de d-lor *Alecsandri, Rolla, L. Rosetti, C. Hurmuzaki, Pisoski, C. Miclescu, G. Cuciureanu, A. Moruzi, L. Catargiu, P. Rosetti, A. Cuza și G. Iamandi.* (Anexa K.)

«Adunarea rânduește o Comisie pentru a întruni propunerea cu amendamentul. Membrii acestei Comisii sunt: d-lor *Kogălniceanu, Panu, Hurmuzaki, M. Costaki și L. Rosetti.*

«D-l *Kogălniceanu* cetește anexa la Regulamentul Adunării, privitoare la alegerea Domnului. (Anexa L.)

«D-l *P. Bălănescu*: Nu știu de ce se pune la vot public; conștiința nu trebuie să fie siluită prin nici un chip; a da vot public ar fi a arătă neîncredere și ar fi a călcă legea, care zice vot secret.

«D-l *M. Kogălniceanu*: Prin o epocă de tranziție am trecut astăzi dela Regulamentul Organic la Constituție; această stare de tranziție ne-a expus la feluri de înrăuriri, la mijloace neiertate, la corupție și intrigi. Țara are nevoie de o dovadă solemnă a integrității și a neatârării noastre. Dacă Domnul ce va ieși din urna alegerii va fi neplăcut țarei, de ce toți deputații să tragă asupra lor ura ei? De ce să nu se vadă pe față, cum fiecare din ei își înțelege misia sa? Votul public este garanția cea mai mare de moralitate; tot omul liber și cu curajul conștiinței lui trebuie să fie pentru un asemenea vot. Constituția în privirea alegerii Domnului nu prescrie scrutinul tainic. Prin urmare, la vot public, domnilor, și țara să ne judece.»

Această anexă a Regulamentului se pune la vot, și Adunarea o adoptează în unanimitate, fără vreo modificare.

Ședința se suspendă și se redeschide sub președinția d-lui Vicepreședinte *P. Mavrogheni*.

Biuroul dă cetire unei adrese a d-lui Logofăt Ștefan Catargiu. (Anexa M.) D-nii Logof. *Petrachi Roset Bălănescu* și Vornic *Forăscu* declară că voesc a fi șterși din lista candidaților la domnie.

Se cetește comunicația Căimăcămiei pentru înscrierea d-lui Colonel *A. Cuza* în lista candidaților la domnie. (Anexa N.)

Se cetește o propunere a d-lui *Kogălniceanu* privitoare la Lista Civilă a Domnului. (Anexa O.)

Se cetește art. 14 din Convenție, privitor la aceasta.

«D-l *V. Alecsandri*: Avem un proverb vechiu: «banu-i ochiul dracului.» De mulți ani suntem fascinați de acel ochiu. Lista civilă trebuie micșorată; acum au lipsit hărăzirile făcute mai înainte din partea Adunării, și eu sunt de părere a se însemna pentru lista civilă o sumă mai moderată, însă nici prea mică; propun 30.000 galbeni pe an.

«D-l *I. Radu*: Noi avem a alege Domn ca să fie plăcut nației, el va fi dar de sigur sărac. Să-i dăm o listă civilă cu care să poată face și milostenii; propun și eu suma de 30.000 galbeni.

«D-l *M. Kostaki*: Lista civilă a șefului Statului trebuie să fie în proporție cu venitul Statului. Președintele Staturilor-Unite are 50.000 galbeni. Domnul nostru se poate dar mulțumi cu 24.000.

«D-l *M. Kogălniceanu*: Până acum se da mult Domnilor, pentru că și Domnii dădeau mult pe aiurea; acum Domnul n'are să mai dea nimica; și unde va trebui de dat drept și legiuit, va da țara. Cât pentru milă și pomeni, este Departamentul bisericesc. Țara noastră are nevoie de economii; nouă nu ne trebuie un Domn luxos; ne trebuie un Domn, un cetățean, bun Român, simplu și modest, ca și țara noastră. Gândiți-vă, domnilor, că acei 6.000 galbeni, cari voiți a-i adăogi peste 24.000, nu numai noi avem să-i plătim, ci și acei cari drept toată averea n'au decât trențele.»

Să cetește amendamentul d-lui *V. Alecsandri*. (Anexa P.)

Votul prin sculare și ședere fiind îndoelnic, se pășește la votarea amendamentului prin apel nominal; votează pentru amendament 31, contra 20; n'au fost față patru membri.

Adunarea adoptează în urmă, în majoritate, propunerea d-lui *Kogălniceanu*, cu concluzia din amendamentul d-lui *Alecsandri*.

Hetărîrea Adunării aceasta glăsuiește :

«Luând în privire trebuința ce este de a se hotărî Lista Civilă a Domnului, în conformitate cu art. 14 din Convenția din 7 (19) August 1858, într'un

chip cu totul îndestulător pentru trebuințele Domnului, însă totodată și neartănat de orice înrăurire străină, Adunarea încuviințează:

«1. Lista civilă a viitorului Domn, pe tot timpul domniei sale, se hotărăște a fi de treizeci mii galbeni pe an.

«2. Domnului se dă spre locuință partea stângă din palatul Ocărmuirii cu mobilația sa, atenanțele și grădina. Reparațiile mari vor fi pe contul țării.

«3. Statul nu va plăti altă suită Domnului decât un șef de Stab și patru adiutanți.»

Cu încuviințarea Adunării, se ridică ședința la 3 oare după amiază de către d-l Viceprezident, invitându-se pe d-nii deputați a se conforma art. 1 și 2 din anexa Regulamentului, privitoare la alegerea Domnului, și se anunță viitoarea întrunire pe Luni, în 5 Ianuarie.

«Președintele Adunării, (subscris) Sofronie, Mitropolit».

(Urmează semnăturile Secretarilor.)

Anexa A. Petiția d-lui Grigorie Balș către Adunarea Electivă a Moldovei, din 3 (15) Ianuarie 1859:

«Onoratei Adunări Elective a Moldovei.—Văzându-mă trecut în lista candidaților de domnie, rog pe Adunare să mă șteargă din listă, fiindcă nu întrunesc condițiile prevăzute la art. 13 din Convenție, adică vârsta de 35 ani.

(Subscris:) «Grigorie Balș».

Anexa B. Adresa No. 4 a Căimăcămiei Moldovei către Adunarea Electivă a Moldovei, din 3 (15) Ianuarie 1859:

«Onorabilei Adunări Elective a Principatului Moldaviei. D-l *Aga Iancu Docan*, prin petiția adresată Căimăcămiei, s'a tânguit că d-lui posedând venitul a trei mii galbeni, administrația de Dorohoi nu l-a înscris în numărul persoanelor cu asemenea venit, arătând că, după chiar prețaluirea Băncii, făcută împreună cu judecătoria ținută și informăluită de Divanul de întărituri, moșia sa Dimachenii dă venitul citat mai sus. În privire dar că, după lămuririle luate dela Divanul de întărituri, d-l *Aga Docan* are venitul cerut de Convenție pentru a fi înscris în lista candidaților la domnie, și fiindcă d-lui întrunește și celelalte calități, Căimăcămia cu onoare poștește pe onorata Adunare a lua în privire asemenea cerere spre a se înscrie pe d-l *Aga* în lista candidaților de domnie.

(Subscriși:) «V. Sturdza, A. Panu, I. A. Cantacuzin».

«Ministru Secretar de Stat, (s.) V. Alecsandri».

«Șeful secției, (s.) Antoniadu»....

Anexa C. Petiția d-lui *C. Gr. Ghika* către Căimăcămia Moldovei, din 30 Decembrie 1858 (11 Ianuarie 1859):

«Inaltei Căimăcămii.—Văzând numele meu figurând în lista candidaților la domnie, și neavând vârsta cerută de Convenție pentru o asemenea însușire, rog pe înalta Căimăcămie să binevoască a șterge numele meu din lista pomenită.

(Semnat:) «C. Gr. Ghika.»

Anexa D. Petiția d-lui *I. A. Cantacuzin* către Căimăcămia Moldovei, din 29 Decembrie 1858 (10 Ianuarie 1859):

«Onoratei Căimăcămii a Principatului Moldovei.—In lista persoanelor cu drituri de eligibilitate la domnie, anexată la ofisul Inaltei Căimăcămii din 28 Decembrie, cu No. . . , văzându-mă și pre mine trecut, viu a declară că, lămurindu-mă din metrica ce păstrez că-mi lipsește vârsta cerută de Convenție, această a mea înscriere este o scăpare de vedere, pe care rog pe Inalta Căimăcămie să binevoască a o îndrepta.

(s.) «I. A. Cantacuzin.»

Anexa E. Petiția Prințului *Grigorie Sturdza* către Căimăcămia Moldovei, din 29 Decembrie 1858 (10 Ianuarie 1859):

«Inaltei Căimăcămii a Principatului Moldaviei.—Eu, subscrisul, am toate însușirile cerute de Constituția din 19 August 1858 pentru a fi înscris în lista candidaților de domnie,—căci am 37 de ani, sunt pământean și fiu din părinte născut Moldovan, am ocupat funcții publice în curgere de 15 ani, dela 1834 până la 1849, pentru cari servicii am fost onorat cu rangul de Logofăt mare; am, chiar după cea mai riguroasă prețaluire, din moșiile mele Duda și Sulenii, din ținutul Fălciului, venit de mai bine de 3.000 galbeni pe an și, în sfârșit, pentru că nici atâră, nici pot atâră de vreo jurisdicție străină, de vreme ce chiar când mă aflam în armata otomană, niciodată nu am renunțat la drepturile mele de indigen, lăsând a zice că după capitulații un Român în patria sa nu poate niciodată atâră de jurisdicția Inaltei Porți. Cu toate acestea, nu mă văd înscris în lista candidaților de domnie, publicată prin No. 21 al «Monitorului Oficial.» Pentru aceasta, rog pe Inalta Căimămie să binevoască a lua în considerație necontestabilele mele drepturi și a mă înscrie în lista candidaților de domnie.

(Subscris:) «Prințul Grigorie Sturdza.»

Anexa F. Petiția Prințului *Grigorie Sturdza* către Adunarea Electorală a Moldovei, din 3 (15 Ianuarie) 1859:

«Onoratei Adunări a Principatului Moldovei.—Dacă vreun interes mare al națiunii ar cere ca fiecare din îndrituiți să renunțe la candidatura de domnie,

eu m'aş simţi fericit a face cel dintăiu această jertfă; însă când ne aflăm în această privinţă pe terenul constituţional, eu socot că aş părăsi o datorie de cetăţean, dacă nu aş reclama puţinţa de a fi folositor patriei mele într'o sferă mai întinsă, cu alte cuvinte, dacă nu aş reclama dreptul ce-mi este închezeşluit prin Constituţie de a fi înscris în lista candidaţilor de domnie. Insuşirile cerute pentru aceasta de Convenţia din 19 August 1858 le am toate;— căci am 37 de ani; sunt pământean şi fiu de părinte născut Moldovan; am din moşiile mele Duda şi Sulenii venit de 3.100 galbeni, după cum se dovedeşte din alăturatul contract de împosesuire, lucrător dela Sf. Gheorghe anul trecut şi înregistrat de Vistierie înainte de iscălitura Convenţiei, iar după cea mai exactă preţăluire, făcută la 29 Decemvrie anului curent de către şapte proprietari şi posesori din conţinutaşii mei; am ocupat, ca militar, funcţii publice, dela 1834 până la 1849, pentru cari servicii am fost onorat şi cu rangul de Logofăt mare; şi, în sfârşit, din momentul unde domnii alegători din Capitală mi-au făcut onoarea a mă numi reprezentant al ţărei, din momentul unde această Adunare a recunoscut mandatul meu, eu astăzi mă aflu cu o însuşire mai mult, aceea de a fi făcut parte din Adunare. Reze-mându-mă pe aceste legale temeieri, viu a rugă pe onorata Adunare să binevoască a luă în consideraţie necontestabilele mele drepturi şi a mă înscrie în lista candidaţilor la domnie.

(s) «Grigorie Sturdza».

Anexa G. Comunicarea făcută Adunărei Elective a Moldovei de către cinci deputaţi, în 4 (16) Ianuarie 1859:

«Onorabilei Adunări Elective.—Alăturata petiţie de mai mulţi onorabili cetăţeni către onorabila Adunare o supunem Camerei:

(Subscrişi:) «M. Kogălniceanu, Iacovaki, C. Rosetti-Teţcanu, N. Rosetti-Bălănescu, D. Sc. Miclescu.»

Anexa H. Petiţia mai multor cetăţeni către Adunarea Electivă a Moldovei, din 30 Decemvrie 1858 (11 Ianuarie 1859):

«Onoratei Adunări Elective.—Dorinţa în unanimitate exprimată de Adunările ad-hoc a Moldovei şi a Valahiei, ca aceste ţări surori să fie întrunite într'un singur Stat şi sub un singur Domn, dorinţa pe care Puterile Europene au recunoscut-o în principiu, şi către a căreia desăvârşită îndeplinire Convenţia din 7 August ne pregăteşte calea, dorinţa aceasta ne îndeamnă astăzi a veni să rugăm pe Adunarea Electivă a ţărei ca, mai înainte de orice alte lucrări, să binevoască, cumpănind împrejurările de faţă, drepturile Principatelor recunoscute de Puterile subsemnate în Tractatul dela Paris şi tendinţa spiritului naţional, a cercetă dacă momentul de faţă este oportun Unirei, şi, la caz, a

hotărî mijloacele pentru deplină ei punere în lucrare. Dovada practică izvo-
rită din punerea în lucrare a unei părți din Convenție de către Comisiile
Interimare, prin neidentica aplicare în ambele Principate a acelorași dispoziții;
ființa în sânul Adunării Elective de astăzi a unei treimi din numărul total
al Adunării de membri cari, cu un an mai înainte, au socotit de oportună
unirea aceasta, sunt rezoane plauzibile cari ne fac să credem că Adunarea
Electivă a țării va depune un vot afirmativ în favoarea unei dorințe pe care,
putem zice, țara întreagă o are și care-i singurul mijloc de a asigura pros-
peritatea acelor țări. Subscriși, crezând că, și astăzi ca mai înainte, Unirea
este dorința cea mai vie a nației întregi, și plini de încredere în înaltul
patriotism ce insuflă pe membrii Adunării, speră că rugămintea lor va găsi
un ecou răsunător în sânul Adunării Elective».

Anexa I. Propunerea prezentată Adunării Elective a Moldovei de
către cinci deputați, în 4 (16) Ianuarie 1859:

«Astăzi, 1859 Ianuarie în 3 zile.

«Adunarea ad-hoc trecută, întrunită în virtutea Tractatului de Paris, a pro-
clamat în unanimitate, fără două voturi, Unirea Moldovei și a Valahiei sub
un Principe străin. Mandatul acestei Adunări a fost înscris întreg în ma-
rele act internațional din 30 Martie 1856, care-i dăduse misia de a formula
dorințele țării, și când colegiile noastre electorale, cele mai largi și mai
independente ce avuserăm până atunci, când ele au numit deputații, cari
au avut onoarea de a compune acea Adunare, fiecare alegător știă care este
fapta importantă, ce eră să îndeplinească mandatarii lor. Aceleași simțiminte
insuflau pe frații noștri de peste Milcov. Inșă, și amândouă Adunările nu
au greșit întru nimica în împlinirea datoriei lor, și fiecare din noi își aduce
încă aminte cu ce entuziasm din amândouă părțile s'a acamat Unirea am-
belor țări. Adunarea a făcut dar cunoscut în adevăr întâia trebuință, dorința
cea mai mare a nației române, și aceasta cu acea putere ce dă totdeauna în-
trebuințarea legală a unui drept recunoscut solemnel.

«Departate de a clătina fundamentele acestui drept, cele din urmă Confe-
rințe nu au făcut alta decât a le da o nouă consacrare. Nici una dintre Pu-
terile Europei, nici măcar acele mai puțin favorabile cauzei noastre, nu au
căutat să revie asupra marilor principii, statornicite într'un chip irevocabil
prin Tractatul de Paris. Dreptul nostru, ca și voturile noastre de atunci, au
rămas neatinse, și dacă întreaga realizare a acelei mai scumpe a noastre do-
rințe a fost întârziată, aceasta este numai din cauza unor considerații de in-
teresuri speciale sau unor temeri himerice. Încă și aceasta, mulțămită in-
tervenției Puterilor amice, o putere fatală a silit a ni se da în faptă mai
toate cele ce ceream: Unitate de legislație, de finanțe, de armie, de justiție,

fuzia amânduror Adunărilor într'un Comitet Central, și într'un oraș care este destinat de Provedință, prin poziția sa particulară, a servi de legământ între noi. Într'un cuvânt, noi putem zice că s'au așezat toate bazele noului edificiu al viitorului nostru, și că pe frontonul său însuș este înscris numele destinat a uni de acum înainte amândouă țările. Nimic nu lipsia decât încoronarea mărețului edificiu, adică unitatea Guvernământului, când inimizii noștri au trimfat, și edificiul a rămas nesfârșit.

«Inșă un popor care suferă de secolii, un popor a căruia desnădejde ar deveni cu atât mai mare, cu cât speranțele sale au fost vii, un popor care așteaptă, care voește regenerarea sa, acel popor ar trebui să știe să facă și el ceva pentru sine. Puind supremul țel al tuturor aspirațiilor nu departe de mâna noastră, Europa pare că a voit a ne zice să facem o de pe urmă cercare. Am trebui să justificăm astăzi speranța amicilor noștri, și această Adunare, arătându-se fiica demnă a aceleia care a precedat-o, ar trebui să întrunească toate forțele sale, pentru a așeză pe culmea monumentului cheia cea puternică, care va face edificiul nedestructibil. Dar nevoind, mai înainte de timp, a aruncă patria, care a suferit atâta, într'o soartă întâmplătoare, noi ne mărginim în acest moment a propune ca un vot foarte lămurit, foarte unanim, să facă cunoscut țarei și Europei că noi *persistăm a voi Unirea sub un Principe străin*. Să uităm, pentru un moment măcar, împerecherile dintr noi; să cugetăm la frații noștri din Țara-Muntească, cu cari nu ar trebui să facem decât o singură nație, după cum nu avem decât aceeași limbă, aceeași religie, același interes, și să rostim dorința ca, cât se va putea mai curând, noul și însemnătorul nume al patriei noastre de Principate-Unite să se transforme într'un fapt definitiv, irevocabil.

»Dacă oarecari spirite speriate vor veni și vor zice că o astfel de manifestare este cel puțin zadarnică, noi le vom răspunde că niciodată reprezentanții popoului nu fac în zadar cunoscute trebuințele și dorințele nației. Afară de aceasta, noi avem să numim un Domn, și cu dânsul va naște Comitetul Central din Focșani. Să știe dar Domnul și Comitetul dinainte cari sunt voințele acestei Adunări. Să nu uite Domnul niciodată, să nu uite că, ales de deputații nației, pentru că totul nu eră încă pregătit pentru a se face Unirea, el trebuie să considereze ca cea mai sacră a sa datorie a grăbi făptuirea acestei uniri, pentru a se justifica speranțele noastre și pentru ca ziua cea mai frumoasă a domniei sale să fie aceea când se va scobori de pe tron, după ce va fi pus cea de pe urmă piatră pe edificiu. Totodată să nu piardă din vedere nici un minut Comitetul Central, carele cel întâiu va avea fericirea a lucra în comun cu frații noștri de peste Milecov, că el are, mai mult decât oricare din nouăle noastre instituții, misia de a pregăti fuzia și de a fundă

unitatea României. Așa dar subscrișii au onoare a propune Adunării următoarele propuneri :

«1. Înainte de a procedă la o deliberație privitoare la aplicația Convenției din 7 (19) August, Adunarea declară că cea întâia trebuință, după cum și dorința cea mai aprinsă a poporului întreg, este tot Unirea Principatelor Moldovei și a Valahiei sub guvernământul unui Principe Străin.

«2. Afară de aceasta, Adunarea declară că Domnul ce este a se alege și Comitetul Central vor fi meritat bine de patrie, dacă vor întruni silințele lor pentru a asigura această Unire în cel mai scurt timp.

(Subscriși:) «M. Kogălniceanu, Iacovaki, I. Gane.
D. Sc. Miculescu. C. Gr. Ghika.»

Anexa K. Amendament la propunerea de mai sus, prezentat Adunării Elective a Moldovei în 4 (16) Ianuarie 1859:

«În privirea petiției ce s'a cetit dinaintea Adunării, subsemnații propun un vot de recunoștință Puterilor, ce au subscris Tractatul de Paris pentru recunoașterea și garantarea drepturilor noastre întemeiate pe capitulații, adăogând că, cu cea mai sacră și vie părere de rău, au văzut că cea mai unanimă dorință a nației române din ambele Principate, adică Unirea Moldovei și a Valahiei într'un singur Stat sub un Principe Străin, a rămas neîmplinită. Totuș nația română prețuește în Constituția dată Principatelor elementele ce ținesc la realizarea dorințelor rostite de către Adunările țărilor surori la 1857.

(Subscriși:) «M. Kostaki, C. Rolla, Alecsandri, L. Rosetti, C. Hurmuzaki, Pisoski, C. Miculescu, L. Catargiu, A. Moruzi, G. Cuciureanu, P. Rosetti, A. Cuza, G. Iamandi.»

Anexa L. Instrucții pentru alegerea Domnului, votate de către Adunarea Electivă a Moldovei, în 4 (16) Ianuarie 1859 :

«§. 1. În ziua alegerii, se va țineă, la 10 ore de dimineață, un serviciu dumnezeesc în vechea catedrală a Sf. Nicolae, și la care vor asistă toți membrii Adunării.

«§. 2. Săvârșindu-se serviciul dumnezeesc, Adunarea se va transportă în sala ședințelor sale.

«§. 3. Ședința va fi publică ; însă publicul va fi admis numai în tribunele de sus. Nici un străin, sub nici un cuvânt și nici o calitate, afară decât doi redactori ai Procesului verbal, patru scriitori ai biuroului și patru stenografi, nu va putea fi primit în sala ședințelor, precum nici în acea conferințelor.

«§. 4. Guvernământul va luă toate măsurile exterioare spre a păstră buna

orându-eală. Garda, pusă pe la ușile din afară ale salei Adunării, va fi sub nemijlocita ascultare a Prezidentului Adunării și a Chestorilor.

«§. 5. Odată ce ședința va fi începută, toată comunicația între deputați și public va fi oprită până la săvârșirea votului.

«§. 6. Ședința se va deschide prin facerea apelului nominal și cetirea Procesului verbal al ședinței trecute.

«§. 7. După subscrierea procesului verbal, Prezidentul sau, în lipsă, un Vicepreședinte, sculându-se în picioare, va arăta că ziua pentru a se alege Domnul Țarei a sosit. El va chema luarea aminte a Adunării asupra marelui misi, pentru care ea este întrunită, și va ceti în glas mare formula următorului jurământ, convenit de a se face de toți deputații și anume:

«Jurați că, în votul ce aveți a da, nu veți fi povățuiți de nici o privire de interes personal, de nici o îndemnare sau înrăurire străină, de nici o părtinire și că nu veți avea înaintea ochilor voștri decât binele Principatelor-«Unite și viitorul nației române.»

«Fiecare deputat, chemat unul după altul cu apel nominal de către unul din secretari, se va apropia de biourul prezidenției, pe care va fi pusă Sf. Cruce, și sărutând-o va zice în auzul tuturor: «Jur, și Dumnezeu să-mi fie întru ajutor».

«§. 8. După aceasta, se va proceda de îndată la alegerea Domnului.

«§ 9. Votul pentru alegerea Domnului se va face public, și anume în următorul mod. În mijlocul salei va fi așezat un biou provizoriu, în capul căruia se va pune Președintele sau, în lipsă, un Vicepreședinte, doi secretari și patru scrutatori trași în sorț din întregul număr al deputaților. Pe biou vor fi de mai înainte pregătite tablouri cu deosebite rubrici, spre a se înscrie în ele numele candidaților ce vor avea voturi. Deputații se vor ținea la locurile lor respective, până când, prin apel nominal, după ordinul alfabetic, unul după altul va fi chemat de către unul din secretari. Deputatul chemat, sculându-se atunci de pe scaunul său și apropiindu-se de biou, va rosti în glas mare: «votez și subscriu pentru ... (cutare)». După ce va subscrie numele candidatului său în rubrica respectivă, deputatul se va întoarce la locul său și va fi înlocuit prin deputatul ce-i urmează în apelul nominal.

«§ 10. După săvârșirea votărei, scrutatorii vor număra voturile dobândite de fiecare candidat și Președintele va vesti Adunării rezultatul. Acel ce va fi dobândit mai multe voturi peste majoritatea absolută, adică peste jumătate și unul din numărul deputaților votanți, va fi Domnul ales.

«§ 11. Dacă la această votare nici unul din candidați nu va fi dobândit majoritatea absolută, atunci se va proceda la un al doilea vot, asemenea public și deschis, întocmai după procedura descrisă la § 9.

«§ 12. Dacă și după a doua votare publică și deschisă, tot nici unul din

candidați nu va fi dobândit majoritatea absolută, atunci se va proceda la balotația cu bile albe și negre, și anume în decesebi pentru fiecare din candidații ce vor fi avut voturi pentru Domnie, începând dela acel care va fi avut cele mai puține glasuri și sfârșind cu zeel care va fi adunat mai multe voturi.

«§ 13. In timpul balotației, toți deputații se vor ținea fiecare la locurile lor, nesculându-se decât unul după altul, în urma apelului nominal, spre a lua parte la balotație.

«§ 14. La sfârșitul fiecărei balotații pentru fiecare candidat, scrutatorii vor număra în iveală numărul bilelor albe și negre, și Președintele va vesti Adunării rezultatul, înscriindu-se acesta în tabloul anume pregătit și adevărindu-se de întregul biourow și de scrutatori. Acela din toți candidații care va fi dobândit cel mai mare număr de bile albe peste majoritatea absolută, va fi Alesul Domn.

«§ 15. Dacă, după săvârșirea balotației tuturor candidaților ce vor fi avut voturi la întâia și a doua votare publică, doi sau trei candidați, cari la balotație ar fi adunat cele mai multe bile albe, vor avea un număr egal de bile, atunci se va proceda la o a doua balotație între acești singuri candidați, trăgându-se, la caz de a fi trei sau patru, în sorți numele aceluia care va trebui mai întâiu să se baloteze cu ceilalți. Acela care, în urma acestei balotații, va adună numărul cel mai mare de bile albe, va fi Definitivul Domn ales.

«§ 16. La votul public și deschis, nici un candidat nu poate vota pentru sine. Asemenea el se va abține de la balotație, când numele său va fi supus acestei operații.

«§ 17. Balotația sfârșită și rezultatul anunțat Adunării, Președintele Adunării va subscrie de îndată procesul verbal împreună cu secretarii și scrutatorii. Tot atunci, Adunarea va pași la subscrierea a două acte de mai înainte pregătite (lăsându-se numai numele Domnului în alb). Întâiul act va constata alegerea de Domn făcută în persoana ... (cutare); al doilea act va fi notificația din partea Adunării generale a Moldovei către Maiestatea Sa Imperială Sultanul a alegerei de Domn, și cerând investitura, în conformitate cu articolul 12 din Convenția din 7 (19) August 1858. O a treia împărtașire subscrisă de Președinte și de secretari se va face Locotenenței princiare, despre alegerea Domnului, și făcându-se invitație ca de îndată să-i predea frânele Ocârmuirei. Aceste trei acturi subscriindu-se, Prezidentul cu toată Adunarea, sculându-se în picioare, va proclama în glas mare pe alesul Domn al Țării Moldovei.

«§ 18. Dacă Domnul ales va fi față în Adunare, el va fi invitat de către Prezident ca să se sue la tribună și, în fața Adunării și a țării, să facă ju-

rământul cuvenit. Dacă alesul nu va fi față, se va numi de îndată o deputație, compusă de doisprezece membri ai Adunării, spre a aduce pe Domnul ales în sânul Camerei. Domnul se va sui la tribună și, înfățișându-i-se Crucea și Evanghelia, va face în glas mare următorul jurământ:

«Jur în numele Prea Sfintei Treimi și în fața Țării mele, că voi păzi cu «sfințenie drepturile și interesele patriei, că voi fi credincios Constituției în «textul și spiritul ei, că în toată domnia mea voi priveghia la respectarea «legilor pentru toți și în toate, uitând toată prigonirea și toată ura, iubind «deopotrivă pe cei ce m'au iubit și pe cei ce m'au urit, neavând înaintea «ochilor mei decât binele și fericirea nației române. Așa Dumnezeu și com- «patrioții mei să-mi fie întru ajutor!»

«§ 19. După aceasta, Președintele va îmmână Domnului tustrele actele citate la § 17 și va declara ședința rădicată.

«§ 20. Ușile se vor deschide și Domnul, urmat de membrii Adunării Generale, va intra în sala Tronului unde, suindu-se pe tron, va primi guvernământul din mâinile Comisiei Interimare, ale căreia puteri în acest minut vor conțeni. Ministrii vor face raporturile lor Domnului și ordonanțele militare de toată arma i se vor înfățișa.

«§ 21. În minutul suirei pe tron, o salvă de artilerie de 101 tunuri și clopotele dela toate bisericile vor vesti Capitalei instalarea Domnului Stăpânitor al Țării Moldovei.

«§ 22. Aceste Instrucții se vor împărtași de îndată Locotenenței Prințiare, pentru ca în timpul cuvenit să reguleze localitatea cuvenită și celelalte serbări publice pentru întronarea Domnului, conformându-se întru aceasta la vechile datine însemnate în arhivele și în istoria țării.

«Membrii Comisiei (subscriși): P. Mavrogheni, Kogălniceanu,
L. Rosetti, M. Costaki.»

Anexa M. Petiția Logofătului Ștefan Catargiu către Adunarea Electivă a Moldovei, din 4 (16) Ianuarie 1859 :

«Onoratei Adunării Elective! Logofătul Ștefan Catargiu. Văzându-mă, în Monitorul Oficial, trecut în Lista Candidaților la Domnie, după drepturile ce le am după Convenție, eu rog pe onor. Adunare a mă șterge din această listă pentru această alegere.

(Subscris) «Șt. Catargiu.»

Anexa N. Adresa No. 5 a Căimăcămiei Moldovei către Adunarea Electivă a Moldovei, din 4 (16) Ianuarie 1859 :

«Onorabilei Adunări Elective a Principatului Moldovei. — Prin scăpare din vedere, netrecându-se în lista candidaților la domnie pe d-lui *Colonelul Alecu*

Cuza, care posedă toate calitățile cerute de art. 13 din Convenție, Căimăcămia cu onor poștește pe onorabila Adunare de a lua în cuvenita băgare de seamă dreptățile d-sale Colonelului Cuza și a-l înscrie între candidații la domnie.

(Subscriși): «V. Sturdza, Panu, I. A. Cantacuzin.
«Ministru Secretar de Stat (subscris) V. Alecsandri.»

Anexa O. Propunerea prezentată Adunării Elective a Moldovei de către mai mulți deputați, în 3 (15) Ianuarie 1859:

«Luând în privire trebuința ce este de a se hotări Lista Civilă a Domnului, în conformitate cu art. 14 din Convenția din 7 (19) August 1858, într'un chip cu totul îndestulător pentru trebuințele Domnului, însă totodată și neatârnat de orice înrăurire străină, subscrișii propun Adunării ca să încuviințeze următoarele:

«I. Lista civilă a viitorului Domn, pe tot timpul domniei sale, se hotărește a fi de 2.000 galbeni pe lună.

«II. Domnului se dă locuință partea stângă din Palatul Ocârmuirii cu mobilația sa, atenanțele și grădina; reparațiile mari vor fi pe contul țării.

«III. Statul nu va plăti altă suită Domnului decât un șef de Stab și patru Adiutanți.

(Subscriși) «M. Kogălniceanu, Iacovaki, Cazimir,
N. Canano, C. Gr. Ghika, I. Gane.»

Anexa P. Amendament la propunerea de mai sus, prezentat Adunării Elective a Moldovei de către mai mulți deputați, în 4 (16) Ianuarie 1859:

«Subscrișii propun ca lista civilă a Domnului să se hotărască la suma de 30.000 galbeni pe an.

(Subscriși) «V. Alecsandri, Panu, I. A. Cantacuzin,
N. Suțu, C. Miclescu, St. Catargiu.»

Procesul verbal VI al Adunării Elective a Moldovei din 5 (17) Ianuarie 1859:

Anul 1859 Ianuarie în 5 zile. Ședința a șesea se deschide sub președința Inalt Prea Sf. Sale *Părintelui Mitropolit*.

D-I Secretar *A. Grigoriu* cetește apelul nominal, la care au fost față 49 membri, iar absenți șese, și anume: bolnavi d-nii Ștefan Catargi, P. Roset, N. Suțu, și nu au venit d-nii P. Balș, N. Istrati și Grigorie Sturdza.

D-I Secretar *G. Hașnaș* cetește Procesul Verbal al ședinței trecute, care se adoptează de Adunare fără vreo modificare.

D-1 *Hurmuzaki*, raportorul Comisiei însărcinate cu redigiarea unui proiect de mulțumire pentru Puterile garante, cetește acest proiect, care se adoptează de către Adunare în unanimitate, fără două voturi, d-nii A. Balș și Dimitrie Corne, cari s'au abținut dela votare. El glăsuește în următorul chip:

«Anul una mie opt sute cinzeci și nouă, luna Ianuarie în cinci zile.

«Adunarea Electivă a Moldovei, în a șesea sa ședință, înainte de a pro-
«ceda la alegerea Domnului, încheie:

«I. Adunarea Electivă a Moldovei rostește a sa adâncă recunoștință Pute-
«rilor ce au subscris Tractatul de Paris pentru recunoașterea și garantarea
«drepturilor Principatelor Române, înscrise în Capitulațiile lor cu Imperiul
«Otoman.

«II. Adunarea Electivă, înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, declară că:
«Unirea Principatelor într'un singur Stat și sub un Principe Străin din Fa-
«miliile Domnitoare ale Europei, cerută în unanimitate de Adunările ad-hoc
«în memorabilele zile de 7 și 9 Octomvrie 1857, a fost, este și va fi dorința
«cea mai vie, cea mai aprinsă, cea mai generală a nației române.

«III. Adunarea Electivă, în numele Țării, rostește adâncă ei părere de rău,
«că această mare dorință, singura care, împlinită, poate asigura fericirea a
«cinci milioane de Români, nu s'a împlinit; totuș ea prețuește și îmbrăți-
«șează o Constituție, care cuprinde elemente ce țintesc la realizarea dorin-
«țelor unanime și constante ale nației.

«IV. Adunarea sperează că Europa, în dreptatea sa, va țineă seamă de
«dorințele rostite, în atâtea rânduri și cu stăruință, de o întregă nație».

D-1 *Gr. Balș*: Cer cuvântul pentru o cesticie personală. Convicția mea și a alegătorilor mei este că Prințul Grigorie Sturdza merită de a se alege Domn al Principatului Moldovei. Majoritatea Adunării însă nu a admis pe Prințul Sturdza între candidații la domnie. Nu vreau să critic hotărîrea majorității și, pentru a feri țara de amestecurile străinilor, nu vreau să invalidez hotărîrea Camerei și voiu vota pentru unul din candidații primiți de Adunare, pe care îl voiu socoti mai demn de a împlini această misie.

D-1 *M. Kogălniceanu*: Declarația făcută de d-l Balș arată o susceptibilitate demnă de toată lauda. Indată însă ce un deputat intră în Adunare, el este neatârnat; numai cugetul și conștiința îl conduc; mandatele imperative de mult sunt declarate de către diferite Adunări, că nu pot îndatori cugetul deputaților.

Se cetește o adresă a d-lui *N. Suțu*, prin care zice că, fiind bolnav și neputând veni, daclară a-și da votul pentru d-l Colonel Alecu Cuza. Adunarea hotărăște că un membru absent nu poate lua parte la votare, asemenea dar și Prințul Nicolae Suțu.

Inalt Prea Sf. Sa Păr. Mitropolit, sculându-se în picioare, declară că ziua pentru a se alege Domnul Țării a sosit.

Inalt Prea Sf. Sa Păr. Mitropolit: Această Adunare, menită pentru a fi legislativă, se găsește întrunită astăzi numai spre alegerea Domnului Țării. Nu mă îndoesc, iubiții mei compatrioți, că fiecare din d-voastre prețuește cât de importantă este această operație și în ce grad viitorul țării se află legat cu rezultatul ei. Mai înainte de a păși în lucrare, eu rog pe milostivul Dumnezeu ca să ne lumineze și să ne povățuească, spre a nemi cu ale noastre voturi pe acela din candidați, carele mai mult merită încrederea obștească și ale căruia legături cu țara închezeșluesc mai mult priincioasele cugetări ale sale către compatrioți. Așa dar fieștecare, povățuit de al său cuget, îndeplinească chemarea sa cu depunerea votului pentru această alegere, care potrivit cu înțelesul Convenției, trebuie neapărat să iea sfârșit în seanța de astăzi.

Atunci Adunarea a repetit de trei ori: «Să trăească Mitropolitul!»

Prea Sf. Sa Păr. Mitropolit cetește în glas mare formula următorului jurământ:

«Jurați că, în votul ce aveți a da, nu veți fi povățuiți de nici o privire de interes personal, de nici o îndemnare sau înrăurire străină, de nici o părtinire și că nu veți avea dinaintea ochilor voștri decât binele Principatelor-Unite și viitorul nației române».

Fiecare deputat, chemat unul după altul cu apel nominal de către d-l Secretar *A. Grigoriu*, se apropie de biurul Președintelui și, sărutând Evangelia și Sfânta Cruce, zice în auzul tuturor: «Jur și Dumnezeu să-mi fie «întru ajutor!»

Inalt Prea Sf. Sa Păr. Mitropolit, asistat de Viceprezidentul Adunării *P. Mavrogheni*, și însoțit de doi secretari, d-l *Nicu Catargiu* și *A. Grigoriu*, constatând timpul de 12 oare după art. 12 din Convenție, se scoboară dela biurou în mijlocul sălii la biurul provizoriu așezat acolo.

Se trag la sorți din întregul număr al deputaților patru scrutatori și anume: d-nii *Milu*, *I. Pruncu*, *L. Catargiu* și *I. A. Cantacuzin*.

Deputații, chemați de către d-l Secretar *N. Catargiu*, cu apel nominal după ordinul alfabetic, unul după altul, sculându-se dela locurile lor respective și apropiindu-se de biurou, votează în glas mare, potrivit instrucțiilor pentru alegerea Domnului și înscriu acel vot în rubrica respectivă a tabloului alegerii.

Inalt Prea Sf. Sa, votând ca Președinte în urmă, a rostit următoarele cuvinte:

«Aceasta este ziua care o a făcut Domnul să ne bucurăm și să ne veselim «întru dânsa. Au trecut sute de ani, iubiții mei compatrioți, de când Moldova «pierduse dreptul său de a-și alege pe Domnul Stăpânitor. Acum, când mila

«lui Dumnezeu s'a pogorît peste țara aceasta ca ploaia pe pământ, însuflând «în inimile prea puternicilor împărați ai Europei (căroră se cuvine din par-
te-ne adâncă mulțumire) și a căror numai aducere aminte face fericit pe
«un popor, am câștigat iarăș drepturile noastre. Zic dară cu Prorocul că
«*aceasta este schimbarea dreptei celui Prea Inalt* și, precum în anul trecut,
«am zis că unde este turma, va fi și păstorul, iarăș mai repetez acelaș cu-
«vânt și, împreună cu toată Adunarea, votez și subscriu pentru d-l Colonel
«Alexandru Cuza, pentru Domnul Stăpânitor al Moldovei».

După săvârșirea votării, scrutatorii, numărând voturile, au găsit unani-
mitatea de 48 voturi pentru d-l *Colonel Alecu Cuza*, abținându-se numai d-lui
de a vota, conform § 12 din instrucțiunile alegerii.

Adunarea pășește la subscrierea următoarelor acte:

I. *Actul care constată alegerea de Domn, făcută în persoana d-lui Alecu Cuza*, și care glăsuește:

«Anul 1859, luna Ianuarie în 5 zile, în a șasa seanță a Adunării, și anume
«în a noua zi după întrunirea sa, procedându-se la alegerea Domnului, în con-
«formitate cu art. 12 și 13 din Convenția scrisă la Paris între Inalta Poartă
«Otomană și între Puterile garante driturilor Principatelor-Unite Moldova și
«Valahia, s'a ales, cu majoritate de 48 glasuri, pe d-l *Colonel Alecu Cuza*
«*Domn Stăpânitor al Moldovei*. Despre care s'a făcut acest act de alegere,
«subscris de Adunare, și care s'a dat, odată cu ocârmuirea țarei, în mâinile
«Inălțimei Sale Alexandru Ioan Cuza, Domn Stăpânitor al Moldovei.»

II. *Notificația din partea Adunării generale a Moldovei către Maiestatea Sa Imperială Sultanul a alegerii Domnului*, și care glăsuește:

«In conformitate cu art. 12 și 13 a Convenției din Paris, scrisă între
«Reprezentantul Maiestății Voastre Imperiale și între Reprezentanții Puterilor
«Garante driturilor Principatelor-Unite Moldova și Valahia, în a noua zi după
«convocarea sa, și compusă fiind de patruzeci și nouă membri, Adunarea Ge-
«nerală a Moldovei a procedat astăzi, în 5 Ianuarie 1859, la alegerea Dom-
«nului, și cu unanimitatea voturilor, a ales pe Domnia-Lui Colonelul Alexandru
«Ioan Cuza Domn al Țarei Moldovei. Plină de încredere în augusta voastră
«bunăvoință pentru Principatele-Unite și în conformitate cu art. 12 din sus
«citata Convenție, promulgată prin Impărătescul Vostru Hatîșerif la 1 a luni
«Rebi-ul evel 1275, Adunarea Generală a Moldovei vine respectuos a cere
«Impărăteasca Voastră Investitură pentru Domnul nostru. Dumnezeu să pre-
«lungască augustele zile ale Maiestății Voastre Imperiale! Dumnezeu să bine-
«cuvinteze Impărăția Voastră! Aceasta este dorința cea mai vie și cea mai
«statornică a Adunării Elective a Moldovei și a întregii nații române.»

Inalt Prea Sfinția Sa, dimpreună cu secretarii, subserie împărțășirea
făcută Locotenenței Princiare despre Alegerea Domnului și care glăsuește:

«In puterea art. 12 din Convenția de Paris și a Instrucțiilor pentru alegerea de Domn, astăzi, la 5 Ianuarie 1859, în a noua zi dela deschiderea Adunării Elective, procedându-se la alegerea Domnului, față fiind patruzeci și nouă deputați, și cu unanimitatea voturilor alegându-se pe d-l Colonel Alexandru Ioan Cuza Domn Stăpânitor al Țării Moldovei; subscrisul Prezident al acestei Adunări, comunicând Inaltei Căimăcămii această alegere, cu onoare îi face invitație ca, îndată trecând Înălțimii Sale Prințului Stăpânitor frânele guvernământului, să facă cunoscut despre aceasta și tuturor autorităților respective.»

Inalt Prea Sfinția Sa Păr. Mitropolit, sculându-se atunci în picioare, proclamă în glas mare pe Domnia-Lui Colonelul Alexandru Ioan Cuza Domn al Moldovei.

Domnul Alexandru Cuza, fiind față în Adunare, după invitarea ce i s'a făcut de către Președintele, se sue la tribună și în fața Adunării și a țării, face următorul jurământ:

„Jur în numele prea Sfintei Treimi și în fața țării mele, că voiu păzi cu sfințenie drepturile și interesele patriei, că voiu fi credincios Constituției în textul și în spiritul ei, că în toată domnia mea, voiu priveghia la respectarea legilor pentru toți și în toate, uitând toată prigonia și toată ura, iubind deopotrivă pe cei ce m'au iubit și pe cei ce m'au urit, neavînd înaintea ochilor mei decât binele și fericirea nației române. Așa Dumnezeu și compatrioții mei să-mi fie întru ajutor!“

După aceasta, Președintele Adunării, *Inalt Prea Sfinția Sa Păr. Mitropolit*, îmmânează Înălțimii Sale Domnului Alexandru Ioan Cuza—Aactul prin care se constată alegerea sa, Notificația către Maiestatea Sa Imperială Sultanul, și Impărtașirea către Locotenența Princiară.

După care, d-l *M. Kogălniceanu*, în numele Adunării, adresează Înălțimii Sale următoarele:

«După una sută cincizeci și patru de ani de dureri, de umiliri și de degradație națională, Moldova a reîntrat în vechiul său drept, consfințit prin capitulațiile sale, dreptul de a-și alege pe capul său, pe Domnul. Prin înălțarea Ta pe tronul lui Ștefan cel Mare, s'a reînălțat însăș naționalitatea română. Alegându-Te de capul său, neamul nostru a voit să împlinească o veche datorie către familia Ta, a voit să-i răsplătească sângele strămoșilor Tăi vărsat pentru libertățile publice. Alegându-Te pe Tine Domn în țara noastră, am vroit să arătăm lumii aceeace toată țara dorește: *la legi nouă om nou*. «O Doamne! mare și frumoasă Ți este misia. Constituția din 7 (19) August ne însemnează o epocă nouă și Măria Ta ești chemat să o deschizi! Fii dar omul epocii. Fă ca legea să înlocuească arbitrariul; fă ca legea să fie tare. «Iar Tu, Măria Ta, ca Domn, fii bun, fii blând, fii bun mai ales pentru acei

«pentru cari mai toți Domnii trecuți au fost nepăsători sau răi. Nu uită că, «dacă cincizeci de deputați Te-am ales Domn, însă ai să domnești peste două «milioane de oameni! Fă dar ca domnia Ta să fie cu totul de pace și de «dreptate; împacă patimile și urile dintre noi; și reintrodă în mijlocul nostru «strămoșeasca frăție. Fii simplu, Măria Ta, fii bun, fii Domn cetățean; urechea «Ta fie pururea deschisă la adevăr, și închisă la minciună și lingușire. Porți «un frumos și scump nume, numele lui Alexandru cel Bun. Să trăești dar «mulți ani ca și dânsul, și fă, o Doamne, ca prin dreptatea Europei, prin des- «voltarea instituțiilor noastre, prin simțimintele Tale patriotice, să mai putem «ajunge la acele timpuri glorioase ale nației noastre, când Alexandru cel Bun «zicea ambasadorilor împăratului din Bizanțiu, că: România nu are alt ocro- «titor decât pe Dumnezeu și sabia sa. Să trăești Măria Ta!»

Cu încuviințarea Adunărei, *Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit* ridică ședința la două ore după amiazi.

Președintele Adunărei, (subscris) Sofronie, Mitropolitul Moldovei.

Secretarii Adunărei, (subscriși): N. Catargiu, A. Grigoriu.

Scrutatori, (subscriși): N. Milu, I. Pruncu, L. Catargiu, I. A. Cantacuzin.

La alegerea de Domn al Moldovei a Colonelui Alexandru Cuza, făcută de Adunarea Electivă din Iași, consemnată în Procesul Verbal VI din 5/17 Ianuarie 1857 se constată, că au fost *prezenți 49 de-putați*, cari au luat parte la ședința a șasea a Adunărei, fiind *lipsă 6 Deputați*, și anume: bolnavi 3 (Ștefan Catargiu, Petrachi Roset Bălănescu și Nicolae Suțu) și absenți 3 (Panaite Balș, Nicolae Istrati și Grigorie M. Sturdza).

Au luat parte la ședință :

1 Mitropolitul Moldovei.

33 Deputați naționali și anume:

29 Deputați întruniți în sala dela «Elefant».

(N. Suțu însemnat bolnav).

4 Deputați cari nu erau prezenți la întrunirea din sala dela «Elefant» și anume: Al. Ciurea, Al. Mavrocordat, C. Miculescu și N. Catargiu.

8 Deputați Mihăileni, și anume: Alecu Balș, N. Milu, I. Pruncu, N. Vogoride, G. Iamandi, D. Iamandi, Lupu Botez, Alecu Botez-Forăscu.

6 Deputați Grigoriani și anume: Grigorie Balș, Constantin Hurmuzaki, Iorgu Ghika, Al. Scorțescu, I. Radu și D. Korne.

48 Deputați cari au format unanimitatea voturilor date, și

1 Colonelul Alexandru Cuza, care n'a votat.

49. Totalul membrilor prezenți.

Procesul Verbal încheiat de mai mulți membri ai Partidului Național din Moldova, întruniți în sala la «Elefant» în 3/15 Ianuarie 1859 :

Astăzi în 3 Ianuarie anul 1859, Partidul Național Independent, întrunindu-se în ședință și pășind în scrutin pentru alegerea candidatului la Domnie, pe care cu toții pe onor ne îndatorim a susține în Adunare prin vot pe față, a ales cu majoritate absolută la Domnia Moldovei pe Colonelul Alecu Cuza. (Semnați:)

Manolachi Costaki	Constant. Gr. Ghika,	C. Rolla,	P. Mavrogheni,
G. Cuciuranu,	N. Roseti Bălănescu,	I. Donici,	L. Catargiu,
L. Roset,	I. Gheorghiadă,	D. Miclescu,	St. Silion,
I. Gane,	I. Sturdza,	P. Cazimir,	Iacovaki,
I. A. Cantacuzin,	N. Pisoski,	V. Alecsandri,	C. Roset Tețcanu,
N. Docan,	N. Cananău,	G. Hasnaș,	A. Grigoriu,
A. Panu,	M. Kogălniceanu,	N. Suțu,	Al. Moruz,
	P. Carp,		N. Mavrocordat.

In total 30 Deputați prezenți.

Adresa Căimăcămiei Moldovei către Alexandru Ioan I, ales Domn al Principatului Moldovei, din 5 (17) Ianuarie 1859:

Prea Înălțate Doamne, — Conform cu Comunicația sub No. 8 din 5 Ianuarie, primită din partea Adunării Naționale, întemeiată pe regulamentul votat de Adunare pentru alegerea Domnului, subscrișii, membrii ai Căimăcămiei, vin cu respect a depune în mâinile Înălțimei Voastre frănele guvernului Moldaviei. Ai Înălțimei Voastre prea plecați servi.

(Subscriși: V. Sturdza, A. Panu, I. A. Cantacuzin.

Adresa Căimăcămiei Moldovei către Marele Vizir și către Reprezentanții Puterilor Garante la Iași, din 5 (17) Ianuarie 1859:

Alteței Sale Marelui Vizir.

Excelențelor Lor Reprezentanților Austriei, Franciei, Marei Britanii, Rusiei, Prusiei, Sardiniei.

Căimăcămia Moldovei are onoarea a vă anunța că astăzi, 5/17 Ianuarie, Adunarea Electivă a ales Domn, în unanimitatea a 49 membri prezenți, pe Domnia Sa Colonelul Alexandru Ioan Cuza, căruia Căimăcămia, conform Deciziunii Adunării, a remis îndată frănele Guvernului.

(s.) V. Sturdza, A. Panu, I. A. Cantacuzin.

Manifestul lui Alexandru Ioan I, Domn al Moldovei, către Tară, din 5 (17) Ianuarie 1859:

Noi Alexandru Ioan I, cu mila lui Dumnezeu și Voința națională, Domn al Moldovei. La toți de față și viitori sănătate.

Voința nației, prin legiuitul ei organ, Adunarea Electivă, Ne-a ales Domn al Moldovei. Suindu-Ne pe tron cu numele de Alexandru Ioan I, cea întâi datorie a Noastră este de a Ne adresă către voi, iubiților compatrioți, de a vă dori pace și fericire și de a vă spune care sunt cugetările și simțirile Noastre.

Înainte de a Ne sui pe tronul la care Ne-a chemat încrederea nației, Noi, în fața Adunării, am făcut următorul jurământ: «Jur, în numele Prea «Sfintei Treimi, și în fața țării Mele, că voiu păzi cu sfințenie drepturile și «interesele patriei, că voiu fi credincios Constituției în textul și în spiritul ei, «că, în toată Domnia Mea, voiu priveghia la respectarea legilor pentru toți «și în toate, uitând toată prigonirea și toată ura, iubind de o potrivă pe cei «ce M'au iubit și pe cei ce M'au urit, neavând înaintea ochilor Mei decât bi- «nele și fericirea nației române. Așa Dumnezeu și compatrioții Mei să-Mi fie «întru ajutor!»

Acest jurământ arată linia de purtare ce avem a păzi în Domnia Noastră. Guvernământul Nostru va fi, în toată puterea cuvântului, guvernământul precum îl vrea, precum îl statornicește Convenția încheiată în 7 (19) August 1858 între Inalta Poartă Otomană și Puterile garante drepturilor patriei noastre. Vom fi Domn constituțional.

Vom respecta toate drepturile Adunării Elective, și toate stăruințele Noastre vor avea de țel desvoltarea nouălor instituții, ce ne-a recunoscut Europa, și adevărata și temeinica punere în lucrare a reformelor cerute de citata Convenție.

Îndată după alegerea fratelui Nostru, Domnul din Valahia, vom pași la înființarea Comisiei Centrale din Focșani, menită a restrânge legăturile dintre două ramuri ale aceleiaș nații. Cu concursul acestei Comisii și al Adunării Elective, guvernământul nostru se va grăbi de a face legiuirile organice cerute de Convenție, și cari sunt menite a introduce în societatea noastră marile principii ale Staturilor moderne.

Pentru ca aceste mari reforme să aibă drept rezultat fericirea obștească, Noi sfătuim și îndemnăm pe toți compatrioții Noștri de orice stare și condiție ca să uite desbinările și urile trecute. Numai pacea dintre noi, numai iubirea între fiii aceleiaș țări și nații, numai o deplină armonie între toate clasele societății, întrunind așa toate puterile, poate să ne întărească; și așa și guvernământul și poporul, mână în mână, să ridicăm patria noastră din căderea în care au adus-o nenorocitele întâmplări ale trecutului.

Misia Noastră, deși frumoasă, este mare și foarte grea! Nu vom putea-o împlini decât dacă vom avea îmbrățișarea sinceră și sprijinul puternic al compatrioților Noștri. Toate zilele Noastre vor fi întrebuițate în chip de a le merita și dobândi. Noi facem un apel la patriotismul, la râvna și activitatea funcționarilor publici, cari sunt legiuitele organe ale guvernământului în relațiile sale cu particularii. Legile căzuse în părăsire, și cu dănele toată puterea Ocârmuirii. Legile trebuie să-și redobândească toată autoritatea. Puterea executivă având a fi în viitor organul legalității celei mai stricte, trebuie dar ca să fie tare și respectată de toți. Trebuie ca, în viitor, fiecare cetățean, fără osebire, să fie apărat în onorul, în vieța și în averea sa. Aceste mari bunuri sunt încredințate ocrotirii autorităților publice.

Precum vom avea de bucurie a căuta și a răsplăti toate meritele, tot devotamentul, tot serviciul onorabil al funcționarilor mari și mici, pe atât guvernământul Nostru este nestrămutat hotărît de a pedepsi fără cruțare și cu toată asprimea legilor tot abuzul și toată călcarea de lege.

Tuturor compatrioților Noștri le trimitem Domneasca și frățesca noastră urare, și Dumnezeu să binecuvinteze Principatele Unite.

(s) Alexandru Ioan I.

Ministru Secretar de Stat (contrasemnat) V. Alecsandri.

Inalt Ordin de zi No. 1 către Oastea Principatului Moldovei
al Domnitorului Alexandru Ioan Cuza, din 5 (17) Ianuarie 1859:

Postul de Hatman al Oastei găsindu-se vacant, Noi, având în vedere meritele Comandirului de Muscheteri, Colonelul Milicescu, îl întărim ca vremelnic îndeplinitor îndatoririlor de Șef al Oastei, până la definitiva numire a unui Hatman, îndeplinind și funcția de Comandir al Regimentului în care se găsește astăzi.

Aceasta se obștește în Oaste spre știință.

Decretul Domnesc pentru numirea de General a Colonelului Costachi Milicescu, din 9 (21) Ianuarie 1859:

Dumisale Colonelului Costachi Milicescu.

Cerând trebuința a se împlini locul ce este vacant de Șef al Oastei, Noi, luând în considerație vechimea d-tale în rangul de față, și cunoștințele ce ai desvălit în ramul militar, vroind totodată a restatornici ierarhia militară, și a dovedi că acest înalt post ostășesc, de acum înainte, va putea fi ocupat de oricare îl va merita; am găsit de cuviință a te înainta la rangul de General, întărindu-te totodată la postul de General Inspector și Șef a toată Puterea armată a Principatului; despre care s'a obștit prin oaste prin porunca Noastră de zi No. 7.

«Nădăjduim dar că, la acest post, la care te-a chemat încrederea ce avem în d-ta, te vei sili a insuflă în oaste spiritul de disciplină și de supunere, care este cea întâia condiție a unei armate bine organizate, chemată mai înainte de toate a susține buna orândueală în lăuntru țării, și a apăra în toată vremea drepturile Principatelor Unite.

(s) Alexandru Ioan.

Inalt Ordin de zi No. 4 către Oaste al Domnitorului Moldovei Alexandru Ioan Cuza, din 10 (22) Ianuarie 1859 :

Inalt Ordin de zi prin toată Oastea Principatului Moldovei.

Provedința, prin mâna nației, Ne-a ales din șirurile voastre, pentru ca să Ne suie pe tronul Moldovei. Prin acest act nația a dovedit că iubește ca o mamă pe fiii săi oșteni, și că are cea mai deplină încredere în simțirile lor de devotament către patrie.

Vouă, fraților de arme, este încredută păzirea ordinului legal și apărarea întregimei pământului nostru. Fiți mândri de menirea voastră, căci este nobilă, mare, serioasă, și meritați iubirea concetățenilor voștri prin observarea disciplinei celei mai stricte; meritați respectul străinilor cu energia prin care veți ști a susține deviza armiei române — Onor și Patrie. —

Această deviză a fost scrisă cu sângele strămoșilor noștri pe steagul Moldovei, pe acest steag, care a fost purtat din victorie în victorie în timpurile luptelor, odor scump și glorios, ce se găsește acum în mâinile voastre.

Noi, ca Oștean, ca Domn, ca Român, îl primim cu mândrie, și rugăm pe Dumnezeu să ne învrednicească a-i păstra locul măreț ce i se cuvine, în tot timpul Domniei Noastre. Țara noastră a intrat într'o epocă de reînviere; toți fiii săi cei buni, civili sau militari, să-și dea acum mâna într'o frățească concordie, ca să ajute la desăvârșirea misiei Noastre. Noi vom încuraja, vom deosebi, vom răsplăti pe cei buni, dar vom depărta de Noi pe cei răi, și îi vom supune asprimii legilor.

Deci, fiecare la postul său, de astăzi înainte! Voi, fraților de arme, pe lângă steagul Moldovei, căci în viitor, ca și în trecut, deviza voastră are să fie — Onor și Patrie. —

(s) Alexandru Ioan.

Decretul Domnesc No. 3 pentru numirea Ministrilor Moldovei din 15 (27) Ianuarie 1859 :

Principatele-Unite Moldova și Valahia.

Noi Alexandru Ioan I, cu mila lui Dumnezeu și Voința Națională, Domn al Moldovei. La toți de față și viitori sănătate.

Am decretat și decretăm următoarele:

Art. I. D-lui Vasile Sturdza este numit Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul din Lăuntru, Președinte al Consiliului.

Art. II. D-lui Manolachi Kostaki Epureanu este numit Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Dreptății.

Art. III. D-lui Lascar Rosetti este numit Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Finanțelor.

Art. IV. D-lui Costachi Rolla este numit Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Cultului și al Instrucțiunii publice.

Art. V. D-lui Vasile Alecsandri este numit Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Trebilor străine.

Art. VI. D-lui Dimitre Scarlat Miculescu este numit Ministrul Nostru la Departamentul Lucrărilor publice.

Art. VII. D-lui Generalul Costache Milicescu este numit Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Trebilor militare.

Art. VIII și după urma. Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Trebilor străine este însărcinat cu executare ordonanței de față.

Datu-s'a în Domneasca Noastră reședință Iași, în 15 Ianuarie anul mântuirii 1859 și al Domniei Noastre cel întâiu.

(s) Alexandru Ioan.

Din ordinul Domnului, Ministrul Trebilor străine, (s) V. Alecsandri.

Decretul Domnesc No. 4, din 16 (28) Ianuarie 1859:

Principatele-Unite Moldova și Valahia.

Noi Alexandru Ioan I, cu mila lui Dumnezeu și Voința Națională, Domn al Moldovei.

La toți de față și viitori sănătate.

Am decretat și decretăm următoarele:

Art. I. D-lui Alexandru Teriakiu este întărit în funcțiile sale de Director al Ministerului din Lăuntru.

Art. II. D-lui Dimitrie Meleghi este întărit în funcțiile sale de Director al Ministerului Dreptății.

Art. III. D-lui Costachi Balaiș este întărit în funcțiile sale de Director al Ministerului Finanțelor.

Art. IV. D-lui Alexandru A. Fotino este întărit în funcțiile sale de Director al Ministerului Trebilor străine și Secretar al Consiliului Ministrilor.

Art. V. D-lui Panait Donici este întărit în funcțiile sale de Director al Ministerului Lucrărilor publice.

Art. VI. D-lui George Dulcescu este întărit în funcțiile sale de Director al Ministerului Cultelor și Instrucțiunii publice.

Art. VII și de pe urmă. Ministrul nostru din afară este însărcinat cu executarea ordonanței de față.

Datu-s'a în Domneasca Noastră reședință Iași, în 16 Ianuarie anul mântuirii 1859, și anul Domniei Noastre cel întâiu.

(s) Alexandru Ioan.

Din ordinul Domnului, Ministrul Trebilor străine,

(s) V. Alecsandri.

Decretul Domnesc No. 9 din 19 (31) Ianuarie 1859:

Principatele-Unite Moldova și Valahia.

Noi Alexandru Ioan I, cu mila lui Dumnezeu și Voința Națională Domn al Moldovei.

La toți de față și viitori sănătate.

După propoziția Ministrului Secretar de Stat la Ministerul Trebilor din Lăuntru.

Am decretat și decretăm următoarele:

Art. 1. D-l Dimitrie Dascălescu este numit Administrator al districtului Putna.—

Art. 2. D-l Colonel Emanoil Frunză, asemenea la districtul Ismail.—

Art. 3. D-l Vasile Romallo, asemenea la districtul Tecuciu.—

Art. 4. D-l Costachi Costăchescu, asemenea la districtul Tutova.—

Art. 5. D-l Scarlat Lambrino, asemenea la districtul Fălciu.—

Art. 6. D-l Alexandru Străjescu, asemenea la districtul Vaslui.—

Art. 7. D-l Alexandru Beldiman, asemenea la districtul Iași.—

Art. 8. D-l Alexandru Millo, asemenea la districtul Suceava.—

Art. 9. D-l Mihăiță Jora, asemenea la districtul Neamț.—

Art. 10. D-l Mateiu Crupenski, asemenea la districtul Bacău.

Art. 11 și cel de urmă. Ministrul Nostru din Lăuntru este însărcinat cu executarea ordonanței de față.

Datu-s'a în Domneasca Noastră reședință Iași, în 19 Ianuarie 1859, anul mântuirii 1859, și al Domniei Mele cel întâiu.

(s) Alexandru Ioan.

Ministrul din Lăuntru (s.) V. Sturdza.

Decretul Domnesc No. 16, din 21 Ianuarie (2 Februarie) 1859:

Principatele-Unite Moldova și Valahia.

Noi Alexandru Ioan I, cu mila lui Dumnezeu și Voința Națională Domn al Moldovei.

La toți de față și viitori sănătate.

Am decretat și decretăm următoarele:

Art. 1. D-l Doctorul Ludovic Steege este întărit în funcțiile de Comisar din partea Guvernului la Comisia Riverană dela Viena, păstrându-și și postul de protomedic al Statului.

Art. 2. D-l Colonel Teodor Cihac este însărcinat cu gerența funcțiilor de protomedic până la îndeplinirea misiei d-sale Doctorului Steege la Comisia zisă.

Art. 3 și de pe urmă. Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Trebilor străine este însărcinat cu executarea ordinului de față.

Datu-s'a în Domneasca Noastră reședință Iași, în 21 Ianuarie, anul mântuirii 1859, și al Domniei Noastre cel întâiu.

(s) Alexandru Ioan.

Din ordinul Domnului, Ministrul Trebilor străine.

(s) V. Alecsandri.

* * *

Rămâne acum pentru a încheia să arătăm mișcarea politică a membrilor de căpetenie ai Partidei naționale din Iași în timpul dela 22 Decemvrie (1858) — 3 Ianuarie (1859) până la desăvârșirea alegerii de Domn al Moldovei a Colonelului Alexandru Cuza, precum ea reiesă din actele Guvernului Francez.

În urma stăruinței Caimacamilor Moldovei Anastasie Panu și Vasile Sturdza, și a unei lungi conferințe la Consulul general al Prusiei Theremin, între cei doi Caimacami și Consulii Franceiei și Prusiei, Secretarul Căimăcămiei fiind față; — Consulul francez din Iași Victor Place a cerut Comitelui Walewski în 22 Decemvrie 1858 (3 Ianuarie 1859) instrucțiunile Guvernului francez pentru cazul când Adunarea Electivă a Moldovei, refuzând a proceda la alegerea unui Principe indigen, ar proclamă Unirea celor două Principate și ar alege un Principe aparținând unei familii princiare europene, și putând intra, după opiniunea celor doi Caimacami, în posibilitățile eventuale.

Răspunsul dat de Comitele Walewski Consulului Place după trei zile, în 25 Decemvrie 1858 (6 Ianuarie 1859), dictă d-lui Place — să se țină în rezervă și se raporteze imediat prin telegramă evenimentele ce se vor întâmplă.

Comitele Walewski adresează Consulului general Béclard din București, în 23 Decemvrie 1858 (4 Ianuarie 1859), următoarea telegramă:

Place crede că Adunarea din Moldova, în înțelegere cu cea din Valahia, va proclamă Unirea și Principele Străin. Ce crezi despre aceasta?

Răspunsul Consulului general Béclard dat Comitelui Walewski, în 24 Decembrie 1858 (5 Ianuarie 1859), glăsuiește astfel:

Nu credeam ca lucrurile să fie atât de înaintate și mă îndoiesc că înțelegerea, de care vorbește d-l Place, există în realitate. La București lumea e ocupată în momentul acesta numai de candidaturi valahe; Principele Bibescu pare că are multe șanse. Aș fi înțeles ca Unirea și Principele străin să fie proclamați simultan de cele două Adunări; dar pe când Adunarea Moldovenească se întrunește astăzi, Adunarea valahă nu va deschide ședințele sale înainte de trei săptămâni. Rezultă prin urmare că dorința Moldovenilor, neputând încă găsi un ecou în Valahia, ar putea rămâne fără efect.

Telegrama d-lui Victor Place adresată Comitelui Walewski, din 5/17 Ianuarie 1859:

Astăzi Adunarea Moldovei, prezidată de Mitropolitul și în prezența Corpului Consular, a ales în unanimitate de Hospodar pe Colonelul Alexandru Cuza. Toate s'au petrecut foarte regulat și această numire a fost primită cu cel mai mare entuziasm. Înainte de alegere, Adunarea a votat o adresă de mulțumire Puterilor și a declarat din nou că dorința generală a țării este pentru Unire. Principele ales este un om inteligent. El a fost unul din șefii cei mai ardenți ai Unirei.

În 6/18 Ianuarie 1859, d-l Victor Place trimite Comitelui Walewski relația următoare asupra Alegerei de Domn al Moldovei a Colonelului A. Cuza:

Am avut onoarea a informă pe E. V. prin telegrama mea de ieri, că Adunarea Moldovei a desăvârșit alegerea Hospodarului. Principele, ales în unanimitate, este Colonelul Alexandru Cuza. Totul s'a petrecut cu cea mai perfectă regularitate. Corpul Consular a fost invitat în mod oficial de Secretarul de Stat să asiste la ședință, pentru a constata cum se va îndeplini această operațiune importantă. Toți Consulii erau prezenți în uniformă, în afară de Agentul Austriei, care n'a crezut necesar nici a veni în persoană, nici a fi reprezentat.

Din contra, Mitropolitul, pe a cărui abstențiune se rezemau oarecari ambițiuni, spre a se invalida alegerea, a prezidat și a rostit chiar, înainte de a depune votul său în favoarea Colonelului Cuza, o scurtă cuvântare, care a produs cel mai bun efect.

La 11 oare, după un Te-Deum solemn, deputații s'au întrunit, și după cetirea Procesului Verbal, unul din membri a propus o adresă de mulțumire către Puteri pentru Constituțiunea ce ele au octroiat țării. Această adresă eră însoțită de o reînnoire a dorinței în favoarea Unirei sub un Prin-

cipe străin, declarând că această dorință a rămas a fi cea mai arzătoare a țării, și că fiecare se leagă a lucra din toate puterile, ca prin însăș aplicarea nouăi Constituțiuni, această dorință să se realizeze.

Această manifestare a fost înadins făcută înainte de alegere, pentru ca noul Hospodar să fie legat prin adeziunea ce el însuș i-a dat.

Apoi fiecare deputat a venit să depue jurământul său pe Evanghelie, în mâinile Mitropolitului, de a nu ascultă decât de glasul conștiinței sale și de a nu căută decât binele țării în alegerea ce aveă a face.

S'a constatat că oara eră, în acel moment, oara fixată de Convențiune pentru a legitimă alegerea, oricare ar fi fost numărul membrilor prezenți.

Indată s'a pășit la votare, și Colonelul Cuza a fost ales cu unanimitatea de 49 deputați prezenți.

Un Proces Verbal a fost semnat de toți, precum și o adresă la Poartă, spre a-i comunica acest rezultat, conform cu dispozițiunile Regulamentului Organic.

Alesul Principe s'a suit la tribună, unde a depus jurământul, și imediat el a fost proclamat. Din Adunare el a trecut în Sala Tronului, pentru a primi felicitările particulare ale Corpului Consular. Căimăcămia a remis, în aceeaș zi însăș, serviciul Hospodarului, care astfel se află din acel moment intrat în funcțiune.

Știu că el își propune a trimite în curând o deputație la Constantinopole, pentru a cere investitura indicată de Convențiunea din 19 August. Inșă până ce această formalitate va fi îndeplinită, el are de gând a exercită prealabil puterea sa.

Această alegere a surprins pe toată lumea, și pe alesul mai mult decât pe oricine.

Două zile înainte de alegere, nimeni nu se gândia la Colonelul Cuza. Inșă partidul național unionist, care se află în Adunare în mare majoritate, s'a întrunit de mai multe ori, pentru a desemnă în sânul său pe candidatul, căruia tot partidul promisese a da voturile la alegere. Un balotaj a urmat mai multe zile de-arândul, și în penultima întrunire, numele Colonelului Cuza a ieșit fără veste din urnă. Acest nume, care, dintăiu, a surprins toată lumea, nu a întârziat să atragă numeroși aderenți, și am văzut acest fapt neauzit al unei Adunări alegând un Principe cu unanimitatea voturilor.

Dar mai este încă ceva și mai extraordinar în acest rezultat:

Pentru prima dată, în Moldova, o alegere s'a desăvârșit, fără ca să se fi cheltuit pentru ea un ducat. Nu au lipsit însă încercări, și sunt în pozițiune a afirmă mai mult decât ori cine, că Principele Mihail Sturdza s'a oferit a da mai multe milioane pentru a cumpără voturi. Pretutindeni el a fost respins. Acest fapt trebuie atribuit bunului efect produs în această țară de ultimul Divan ad-hoc și mai ales de luptele ce au urmat înaintea lui. Ni-

velul moral s'a ridicat aci în mod necontestabil. S'a înțeles în fine, că acum erà vorbă de a izbuti să reușească principii, și nimeni nu a dat înapoi a face sacrificii pentru a atinge acest scop.

Alegerea Colonelului Cuza este un triumf complet al ideilor unioniste și liberale în contra vechiului sistem de corupțiune, care și-a sfârșit zilele. De aceea este și greu a-și face o idee de entuziasmul, cu care această numire a fost în deosebi primită, și care se manifestă prin demonstrațiunile cele mai călduroase.

Moldovenii au arătat astfel, că ei sunt la înălțimea speranțelor, ce se puneau pe ei.

Depeșa Consulului Franciei la Iași Victor Place, adresată Comitetului Walewski la Paris, în 12/24 Ianuarie 1859:

Domnule Ministru,

În scrisoarea mea din 6/18 Ianuarie, am expus în mod sumar Excelenței Voastre alegerea Hospodarului săvârșită în 5/17 Ianuarie.

Îmi rămâne a aprecia însemnătatea acestui eveniment și consecințele lui, atât actuale, cât și probabile.

Rădicarea Colonelului Cuza la Domnie este fără îndoială triumful cel mai strălucit al politicei franceze.

Școlarul al Colegiului Stanislas, făcându-și studiile sale mai mulți ani în școalele noastre din Paris, unde a petrecut o mare parte din viața sa, Colonelul Cuza, ca mulți din compatrioții săi, vorbește foarte bine limba franceză, și a adus după șederea sa îndelungată la noi tendințe și obiceiuri de tot franceze. Aceasta l-a apropiat în mod natural, sunt aproape zece ani, de acei bărbați luminați, cari au întreprins regenerarea țării.

Cu toate acestea, prin o bizarerie a caracterului său, totodată decis și leneș, el nu s'a pus în întâiul rând al luptătorilor, cari, în această ultimă perioadă, au respins cu atâta energie intrigile Turciei și Austriei, cari tindeau să înădușe și să falsifice rostirea dorințelor.

El rămase o individualitate puternică, prin chiar originalitatea sa, luptându-se din timp în timp ca franc-tiror, dar știind în moment propice să dea lovituri periculoase.

Aceasta explică că numele lui nu se prezintase până atunci între candidații la Hospodorat, cari erau căutați printre șefii recunoscuți ai partidelor.

Când, aproape numai cu două zile înainte de votarea de către Adunare, partidul național, care dispunea de o mare majoritate, a căutat, într'un balotaj pregătitor, pe omul asupra căruia s'ar întruni, la scrutin, toate sufragiile sale, aparițiunea numelui Colonelului Cuza a fost atunci o surprindere pentru toți.

În realitate, prin originea sa, el aparține, precum o zice el însuși, micii burgezii a țării.

Eră un fapt neașteptat, ca un Principe să iasă din alt mijloc, decât din acele mari familii, cari guvernase țara. Dar mai ales ce răsturnă toate obiceiurile în vigoare, ea eră o alegere ce se anunță ca reușind, fără să se fi cheltuit un singur ducat.

Această candidatură însă răspundeă atât de bine aspirațiunilor actuale, că în douăzeci și patru ore ea a crescut cu repeziciunea fulgerului, și că la alegere s'a văzut acest rezultat de necrezut, unanimitatea cea mai completă.

Numirea Colonelului Cuza a fost dar expresiunea cea mai adevărată a simțământului național, dând astfel o sancțiune solemnă mersului urmat, în Principate, al Guvernului Împăratului.

Această alegere mai are o parte interesantă.

Cu toate că se înfățișează ca triumful complet al politicei franceze, ea a fost un ce atât de neașteptat, și chiar improvizat; căci cea mai mare rea credință nu poate acuza pe Agenții Franceiei, că ei au lucrat pentru ca să reușească.

Colonelul Cuza a izbutit să i se dea puterea ca reprezentant natural al ideilor, al dorințelor și nevoilor, a cărora oară sunase, grație, firște, influenței noastre, însă fără ca acțiunea franceză să fi fost pusă în serviciul unei individualități oarecare.

Chiar d-l Cuza, care apreciază lucrurile în mod sănătos, califică însuși venirea sa la putere, nu a unui om, ci a unui popor.

Un alt rezultat esențial al numirii sale este, că ea a fost, pentru Moldova, ca o a doua și ca adevărată revelațiune a nouăi sale Constituțiuni.

Intr'o depeșă anterioară, nu am ascuns Excelenței Voastre prevențiunile rău fondate, cu cari Convențiunea din 19 August a fost primită. Ii spuneam atunci, că trebuia să se lase timpului grija de a lumina populațiunile asupra realității binefacerei ce le-a fost octroiată.

În adevăr norocul a vrut, dintâiu, ca puterea să fie dată în mâinile unei Căimăcării cinstite, care a știut să aplice în mod leal prescripțiunile electorale.

Ea a găsit în acelaș timp în dispozițiunile Convențiunii mijloacele pentru a apăra cu moderație, dar totodată cu tărie, drepturile de autonomie a țării în contra încercărilor de cotropire ale Turciei.

În urmă, alegătorii au putut să-și exercite drepturile lor fără piedici, fără a fi expuși la manopere neleale, și fiecare a putut alege deputatul, în care i-a plăcut să-și pună încrederea.

Mai târziu, Adunarea s'a întrunit și s'a simțit, chiar din capul locului, libertatea de a delibera și de a vota după conștiința sa, și atunci a descoperit că ea ar putea îndeplini misiunea sa în mod serios și independent.

O mare schimbare fu observată în opiniunea publică și s'a întrevăzut,

grație efectelor naturale ale Constituției, că principiile ar putea lua, prin noua organizare, locul ocupat altădată de personalități și de interese.

Cu toate acestea, Colonelul Cuza a avut totdeauna o autoritate atât de discreționară, încât numirea sa ținea spiritele în nedumerire.

Însă alegerea Colonelului Cuza și împrejurările de cari a fost încunjurată au izbutit a rupe și ultimele îndoeli. Căci, în fine, iată ce a apărut la vederea tuturilor: Un om, pentru a zice așa, necunoscut, dar ale căruia opinii, caracter și antecedente răspundeau de viitorul țării, a putut fi numit cu aclamații unanime, fără intrigi, fără violențe, fără corupțiune, prin singur faptul unei alegeri leale și unei adunări libere, și pentrucă o nouă vieată a pătruns în rândurile societății.

Astfel un spectacol curios de studiat este mirarea a multor oameni, cari văd, că toate aceste lucruri se află în Convențiune.

Se privește acum viitorul cu mai multă încredere, și multe spirite s'au pus la lucru pentru punerea în practică a marilor principii cuprinse în actul din 19 August: Egalitatea dinaintea legii. Participarea tuturor la impozite și la serviciul militar, Libertatea cultelor, Supresiunea privilegiilor, nu sunt numai vorbe seci, și fiecare se ocupă a afla mijloacele de a le transforma în fapte reale. Dar ceea ce lovește încă mai mult spiritele, este însemnătatea, ce începe a fi înțeleasă, a dispozițiunilor Convențiunii, care a stabilit chiar o adevărată unire între lucrurile din Moldova și din Valahia.

Fiecare privește astăzi Unirea desăvârșită ca și făcută.

Venirea partidului național unionist în Adunare, a Domnului și Ministrilor săi, s'a îndeplinit într'un mod atât de strălucit, încât nu se mai află nimeni, care să mai viseze la mântinerea separațiunii.

De altfel, înainte de alegerea Domnului, un nou vot în favoarea Unirei a fost emis, ca fiind expresiunea persistentă a dorinței țării.

Fiecare, și Domnul însuș, s'a legat a urmă lucrarea începută.

Domnitorul, de fapt, mi-a repetat de mai multe ori și fără a fi provocat, că îndată ce Unirea cu un Principe Străin va fi posibilă, el va fi cel dintâiu care va proclamă-o și gata a se retrage, pentru a face loc acestei combinații.

Cu ocaziunea acestui vot, datoresc Excelenței Voastre explicarea depeșei mele telegrafice din 3 Ianuarie, prin care-i anunțam că, după oarecari indicii, presupun că Adunarea este gata a proclamă Unirea cu un Principe Străin într'un mod mai eficace decum până acum.

În realitate un fel de neastâmpăr se ivise și, de astădată, în loc de a se mărgini la simpla rostire a unei dorințe, se manifestă voința de a pune Unirea în practică, prin o serie de măsuri destul de revoluționare.

Mi-am procurat o copie, pe care o anexas la acest raport, a propunerii, care eră să se prezinte Adunărei, și la care aderase șefii tuturor partidelor.

Să așteptă numai un semnal dela Consulatul Franciei pentru a pune în executare proiectul.

Însă căpătând răspunsul Excelenței Voastre, m'am abținut chiar de a formula o opinie, și prima propunere a fost înlocuită prin o simplă dorință.

Atunci Domnitorul mi-a manifestat părerea sa de rău, că Adunarea nu a luat în tot cazul inițiativa, și că el îmi declară că e gata a se scobori de pe tron, îndată ce țara ar vrea să facă Unirea cu un Principe Străin.

Știu că puterea are multe atracțiuni și că trebuie așteptat ca Colonelul Cuza să le guste în realitate, pentru a vedea cari ar fi atunci dispozițiunile sale.

Cu toate acestea, el are un caracter destul de singular și un fel de filozofie proprie, cari pot face să se admită ca, întâmplându-se cazul, să se ție de cuvântul dat.

În tot cuzul și orice s'ar mai întâmplă, eu cred că cestiunea Unirei este împinsă pe un povârniș, încât ar fi greu să o reții.

Triumful partidului național a izbutit să treacă această convicțiune în toate inimile. Cred chiar că vom fi marturi ai unui fenomen foarte extraordinar, și anume că vechiul partid separatist, compus de vechii boieri, va deveni mai unionist decât ceilalți, căci s'a operat în sânul lui o reacțiune mare în contra Austriei și a Turciei. Nu cunosc exact promisiunile ce i s'au făcut de către Agentul Austriei. Însă sunt puține zile, șeful vechiului partid, d-l Costin Catargiu, se plângea amar că fost înșelat, și că nu s'a ținut nici o socoteală de promisiunile date. Catargiu și mulți alții de aceeaș nuanță au fost dintre cei dintâi a merge să salute pe noul Hospodar și din cei mai arzători a-i face protestații de devotament. Principele Mihail Sturdza și fiul său, Principele Grigorie, au mers ca și ceilalți, încât am fost nevoit să fac atent pe Domnul Cuza să nu se încreadă în aceste declarații de devotament, cari pot să acopere o cursă. De altfel această schimbare, care a cuprins pe vechii boieri, nu are nimic care să ne surprindă. Ei primesc rău în fundul inimii lor un Domn luat din burgezime și, învinși pentru învinși, e clar că ei ar prefera să se supună unui Principe Străin.

În urma raporturilor anterioare și foarte intime, cari mă legau de Colonelul Cuza, el a insistat ca să mă însărcinez să lucrez la compunerea Ministerului său, fiindcă nu poate să-și aleagă pe Miniștri decât printre oamenii pe cari îi cunosc a avea simpatii pentru Francia. Am declinat categoric această propunere, și am căutat din întâia zi a-l face să înțeleagă pe ce picior țineam să rămân în fața lui. I-am zis că în tot ce ține de amănunțele materiale ale administrației, voiu fi la dispozițiunea sa, pentru a-i da toate relațiile și toate datele ce voiu avea. Dar în ce privește persoanele, îi cer voia să rămân într'o rezervă absolută.

«Noul Hospodar și cei cari-l încunjură vroesc, este adevărat, să formeze țara lor pe modelul Franciei, și știu că au intențiunea a să adresa Guvernului Impăratului, pentru a-i cere oameni speciali, cari ar veni să-i ajute a organiza diferitele ramuri ale administrațiunei. Dar opiniunea mea este că este inutil de a se asvărli în brațele lor. Organizarea franceză este evident singura ce le convine, și ei vor veni dela sine spre noi.

În lucrurile omenești este un joc natural, pe care timpul îl desvoltă și care ar putea fi compromis prin un zel prea mare. Oamenii acestei țări au fost atât de mult supuși altora, și intervențiunile străine au fost atât de dese, și dăunătoare, că trebuie să ne așteptăm la o reacțiune. Ar fi un ce surprinzător, ca în întâiele timpuri ale liberațiunei lor, să nu pice într'un fel de defiență în contra străinilor. Cu toate cuvintele prietenești ale Domnului și ale oamenilor ce-l încunjură, nu rămâne îndoeală că marea massă, care e ignorantă, va cugeta că țara trebuie să facă tot prin ea însăș. Am sfătuit pe oamenii luminați, cari ar vrea poate să pună oarecare precipitare în întrebuintărea mijloacelor străine, ca să menajeze mult, la început, acest simțimânt public.

Aceste timpuri de efervescentă vor trece iute, cum trece tot în țara aceasta, și vor veni ei spre noi cu atât mai multă ardoare, cu cât ne vom fi oferit mai puțin.

De altfel succesul politicei Maiestății Sale Impăratului e atât de mare și de însemnat pentru toți, încât e inutil să căutăm a-l mări. Este mai înțelept, din contra, a-l pune mai puțin în evidență. Totdeauna se nasc foarte multe gelozii gata să se ridice, chiar printre acei cari, în timpul luptei, au fost uniți cu noi. De aceea încunoștințat că o mare massă de populație eră dispusă, după o manifestare la Domnitor, să vie sub ferestrele mele, pentru a o face și pentru Francia, m'am adresat la capii manifestației pentru a o împiedeca. Aș fi privit ca un ce foarte impolitic, de a face prea mult vuet împrejurul unui succes, pe care nime nu-l contestă, dar a căruia accentuare ar fi displăcut amicilor noștri, ca inamicilor noștri.

Voiu urmări cu îngrijire actele noului Guvern și le voiu raportă Excelenței Voastre, semnalându-i în acelaș timp mersul opiniunii publice.

Anexă. Proiectul de moțiune, care eră să fie prezentat Adunărei Elective a Moldovei:

Divanul ad-hoc, întrunit în virtutea Tractatului de Paris, a proclamat în unanimitate, mai puțin două voturi, Unirea Moldovei și a Valahiei cu Principele străin.

Mandatul acestui Divan eră înscris în întregimea lui în marele Act Internațional din 30 Martie, care-i da misiunea de a formulă dorințele țării. Și

când Comițiile noastre electorale, cele mai largi și cele mai independente ce avusesem până atunci, au desemnat deputații cari vor avea onoarea de a face parte din această Adunare, fiecare alegător știu care eră lucrarea importantă, ce mandatarii ei aveau să îndeplinească.

De aceleași simțiminte erau însuflețiți frații noștri din Valahia.

Astfel ambele Adunări și-au făcut datoria lor, și fiecare din noi își aduce bine aminte cu ce entuziasm, de o parte și de alta, Unirea amânduror popoarelor a fost aclamată.

E dar un ce necontestat că aceste Divanuri au făcut cunoscut prima necesitate și dorința cea mai arzătoare a națiunii române, cu o putere care dă întrebuintărea legală a unui drept recunoscut în mod solemn.

Departate de a aduce o jignire fundamentelor acestui drept, ultimele Conferințe nu au făcut decât a-i da o nouă consecrație.

Nici una din Puteri, chiar dintre acele mai puțin favorabile cauzei noastre, nu s'a încercat a reveni asupra marilor principii stabilite în mod irevocabil prin Tractatul de Paris.

Dreptul nostru, ca și voturile de atunci, au rămas intacte; și dacă realizarea întregă a dorințelor noastre celor mai scumpe a fost întârziată, aceasta nu s'a făcut decât sau din cauza unor considerațiuni interesate sau din cauza unor temeri himerice.

Și nu trebuie să uităm că grație intervențiunei Puterilor amice, ni s'a dat în mod fatal, de fapt, mai tot ce am cerut: Unitate de legislație, de finanțe, de armată, de justiție, fuziunea amânduror Adunărilor într'un Comitet Central și într'un oraș, care pare a fi destinat de Provedință, prin pozițiunea sa excepțională, a servi de linie de unire între noi.

Intr'un cuvânt, noi putem zice că s'au așezat pietrele unghiulare ale noului edificiu al viitorului nostru și că, pe însuș frontonul său, s'a înscris numele destinat a uni de acum înainte amândouă țările.

Nu lipsia acestui edificiu decât încoronarea lui, adică unitatea de guvernământ, când inamicii noștri au triumfat, și edificiul a rămas fără a fi în totul desăvârșit.

S'ar părea că puind scopul cel mai înalt aproape de mâna noastră, Europa ar fi vroit să ne îndemne a încerca o ultimă sfortăre a noastră.

Să justificăm dar speranța amicilor noștri, și această Adunare, arătându-se demna fiică a aceleia care a fost înaintea ei, să unească toate brațele ei, pentru a așeză pe vârful monumentului cheia bolții menită a-l face indestructibil.

Să ne aducem aminte că patria suferă și cere concursul tuturor copiilor săi.

Să uităm, în acest moment hotărîtor, disensiunile cari au putut să ne despartă până în ziua aceasta.

Să chemăm din nou pe frații noștri din Valahia a nu mai fi de acum înainte decât o singură națiune, precum nu avem decât aceeași limbă, aceeași religie, aceleași interese, și aclamațiile noastre să transforme într'un fapt definitiv, irevocabil, cuvântul atât de expresiv de *Principalele-Unite*.

In consecință subscrișii, pe temeiul Tractatului de Paris, pe dorințele rostite în anul trecut de Divanul ad-hoc, pe reala însemnătate a Convențiunii din 19 August, crezând, mai presus de toate, că răspundem încrederei cu care națiunea ne-a investit, întrebuițând drepturile ei pentru a satisface celei mai mari și mai grabnice nevoi ale ei; convinși, în fine, că temerile himerice inspirate combinațiunii lor vor dispărea în fața liniștei, care va prezidă aceste deliberări, avem onoarea a prezintă Adunării propunerile următoare:

«1°. Unirea celor două Principate Moldavia și Valahia, sub guvernul unui Principe Străin, este din nou proclamată.

«2°. Se institue un Guvern Provizoriu.

«3°. Acest Guvern, însărcinat cu mântinerea ordinii și cu administrarea afacerilor, va face cunoscute, fără întârziere, deciziunile sale fraților noștri din Valahia, invitându-i, în numele Adunării, a se pronunța în același sens.

«4°. Indată ce Guvernul Provizoriu din Moldova va fi informat că în Valahia s'a instituit de asemenea un Guvern Provizoriu, amândouă guvernele se vor mută imediat la Focșani, pentru a se face un singur guvern, și a începe, din acel moment, a lucra într'o comună înțelegere.

«5°. In acel moment, Adunarea actuală se va dizolva, și până ce hotărârile Valahiei vor fi cunoscute, Adunarea din Moldova nu se va putea întruni, decât când va fi convocată de Guvernul Provizoriu, autorizat a împrăștiă orice întrunire ar încercă a se formă.

«6°. Amândouă Guvernele provizorii, întrunite într'un singur guvern, vor avea de misiune a face și a promulgă o nouă Lege Electorală pe bazele cele mai largi posibile, pentru ca alegerile să fie terminate cel mai târziu până în două luni după instalarea acestui Guvern la Focșani.

«7°. Adunarea, ieșită din aceste alegeri și care va fi unică pentru amândouă țările, se va întruni negreșit până în zece zile și va procedă atunci la alegerea Principelui Străin.

8°. După această numire, Adunarea se va despărți, și Guvernul provizoriu va continuă a guvernă țara unită până la sosirea noului Principe.

ERRATA

La pag. 2 (96), în rândurile 9 și 12:

în loc de «27 Maiu (8 Iunie)» să se cetească «27 Martie (8 Aprilie)».

Neconștiutul în istorie, de <i>A. D. Xenopol</i>	—30
Evoluția în istorie, de <i>A. D. Xenopol</i>	—30
Tradiția istorică în cheștiunea originilor române, de <i>Dimitre Onciul</i>	—20
Două Zamfire, domnițe române din secolul XVI, trecute în Transilvania, de <i>Ioan Pușcariu</i>	—30
Câteva observații asupra îndatoririlor militare ale Cneșilor și boierilor moldoveni în secolii XIV și XV, de <i>I. Bogdan</i>	—30
Contribuții la istoria Moldovei între anii 1448—1458, de <i>I. Bogdan</i>	—30
Evangheliile dela Homor și Voroneț din 1473 și 1550, de <i>I. Bogdan</i>	1.—
Tom. XXX.—Desbaterile Academiei în 1907—8.	5.—
» XXX.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	6.—
Despre censura în Moldova. IV. Censura sub Grigorie Ghica și desființarea ei, de <i>Radu Rosetti</i>	1.—
Cetatea Neamțului dela podul Dâmboviței în Muscel, de <i>I. Pușcariu</i>	—20
Notiță despre monetele lui Petru Mușat, de <i>Nicolae Docan</i>	1.—
Lupta între Drăculești și Dănești, de <i>A. D. Xenopol</i>	1.—
Contribuțiuni la studiul cronicelor moldovene (Nicolae Costin, Tudosie Dubău, Vasile Dămian), de <i>Const. Giurescu</i>	—40
Inscripțiile dela Cetatea-Albă și stăpânirea Moldovei asupra ei, de <i>I. Bogdan</i>	1.—
Documentul Răzenilor din 1484 și organizarea armatei moldovene în sec. XV, de <i>I. Bogdan</i>	1.—
Indice alfabetic al volumelor din <i>Anale</i> pentru 1898—1908.	2.—
Tom. XXXI.—Desbaterile Academiei în 1908—9	5.—
» XXXI.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	10.—
Patruzeci și doi de ani de domnie a Regelui Carol I, de <i>D. Sturdza</i>	—20
Un proces de sacrilegiu la 1836 în Moldova, de <i>Radu Rosetti</i>	—50
Letopiseșul lui Azarie, de <i>I. Bogdan</i>	1,60
Cum se căutau moșiile în Moldova la începutul veacului XIX. Condiția de răfueală a Hatmanului Răduceanu Roset cu vechilii lui pe anii 1798—1812, de <i>Radu Rosetti</i>	1,50
Originile asiro-chaldeene ale greutăților romane, de <i>Mihail C. Sufu</i>	—20
Arhiva senatorilor din Chișinău și ocupațiunea rusească dela 1806—1812. I. Cauzele războiului. Inceputul ocupației, de <i>Radu Rosetti</i>	2.—
Negru Vodă și epoca lui, de <i>Dr. At. M. Marienescu</i>	—50
Criminalitatea în România, după ultimele publicațiuni statistice, de <i>I. Tanoviceanu</i>	—30
Arhiva senatorilor din Chișinău și ocupația rusească dela 1806—1812. II. Negoișterile diplomatice și operațiunile militare dela 1807—1812. Amănunte relative la ambele țeri, de <i>Radu Rosetti</i>	1,50
Unioniști și separatiști, de <i>A. D. Xenopol</i>	—50
» XXXII.—Desbaterile Academiei în 1909—1910	5.—
» XXXII.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	14.—
Știri despre veacul al XVIII-lea în țerile noastre după corespondențe diplomatice străine. I, 1700—1750, de <i>N. Iorga</i>	—50
Arhiva senatorilor din Chișinău și ocupația rusească dela 1806—1812. III. Amănunte asupra Moldovei dela 1808 la 1812, de <i>Radu Rosetti</i>	1,60
— IV. Amănunte asupra Țerii-Românești dela 1808 la 1812, de <i>Radu Rosetti</i>	2.—
Despre elementele cronologice în documentele românești, de <i>N. Docan</i>	—50
Partidele politice în Revoluția din 1848 în Principatele Române, de <i>A. D. Xenopol</i>	—60
Studii privitoare la numismatica Țerii-Românești. I. Bibliografie și documente, de <i>N. Docan</i>	1,20
Știri despre veacul al XVIII-lea în țerile noastre după corespondențe diplomatice străine. II, 1750—1812, de <i>N. Iorga</i>	—80
Conflictul dintre guvernul Moldovei și mănăstirea Neamțului. I. Înainte de 1 Iunie 1858, de <i>Radu Rosetti</i>	1,60
Marele spătar Ilie Țifescu și omorirea lui Miron și Velișco Costin, de <i>I. Tanoviceanu</i>	—50
Luptele dela Ogretin și Teișani din zilele de 13 și 14 Septembrie 1602 (7111), de <i>General P. V. Năsturel</i>	—50
Conflictul dintre guvernul Moldovei și mănăstirea Neamțului. II. După 1 Iunie 1859, de <i>Radu Rosetti</i>	1,50
Din amintirea unui boier moldovean din jumătatea întâi a veacului XIX, Dimitrie Ghițescu, 1814—1878, de <i>A. D. Xenopol</i>	—70
«Doamna lui Ieremia Vodă», de <i>N. Iorga</i>	1.—
Sociologia și socialismul, de <i>A. D. Xenopol</i>	—20
Despre metoda în științe și în istorie, de <i>A. D. Xenopol</i>	—20
Țara Severinului sau Oltenia, de <i>Dr. At. M. Marienescu</i>	—50

Analele Academiei Române

	L. B.
Tom. XXXIII.—Desbaterile Academiei în 1910—1911	4,—
» XXXIII.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	12,—
Francisc Rákóczy al II-lea, înviatorul conștiinței naționale ungu- rești și României, de <i>N. Iorga</i>	—,40
Un călător italian în Turcia și Moldova în timpul războiului cu Polonia, de <i>N. Iorga</i>	—,30
Două documente privitoare la Revolta boierilor din țara Făgăra- șului în favoarea lui Mihnea Vodă numit cel Rău, 1508—1510, de <i>Ioan Pușcariu</i>	—,20
Carol al XII-lea, Petru cel Mare și țerile noastre, de <i>N. Iorga</i>	1,—
Câteva note despre cronicile și tradiția noastră istorică, de <i>N. Iorga</i>	—,20
Alte lămuriri despre veacul al XVIII-lea după izvoare apusene. Luarea Basarabiei și Moruzestii, de <i>N. Iorga</i>	—,40
Răscoala Seimenilor în potriiva lui Mateiu Basarab, de <i>N. Iorga</i>	—,30
Cevă despre ocupațiunea austriacă în anii 1789—1791, de <i>N. Iorga</i> . Insemnătatea divanurilor ad-hoc din Iași și București în istoria renașterii României, de <i>D. A. Sturdza</i>	1,—
— I. Tratatul de Paris din 30 Martie 1856	—,40
— II. Anul 1856	1,20
— III. Anul 1857	1,60
— IV. Lucrările divanurilor ad-hoc din Iași și București.	1,60
— V. Anul 1858. Căimăcâmia din Moldova a domnilor Ște- fan Catargiu, Vasile Sturdza, Anastasie Panu	1,—
Partea Românilor din Ardeal și Ungaria în cultura românească (influențe și conflicte), de <i>N. Iorga</i>	—,20
Munții Tâmaș și Tâmașel, de <i>Ioan Pușcariu</i>	—,20
Dinastia lui Radu Negru Vodă în Ungro-Vlahia (Valahia Mare) și Dinastia Basarabilor în Oltenia (Valahia Mică) și în Valahia Mare, de <i>Dr. Atanasiu M. Marienescu</i>	1,—
» XXXIV.—Desbaterile Academiei în 1911—1912. (<i>Sub presă</i>).	
» XXXIV.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i> (<i>Sub presă</i>).	
Breasla Blănarilor din Botoșani, Catastihul și actele ei, de <i>N. Iorga</i>	—,50
Pagini din istoria culturală: I. Privilegiul din 1815 al Târgului- Frumos. — II. Din viața moșnenilor vieri ai ținutului Săcuie- nilor, de <i>N. Iorga</i>	1,—